

Møte onsdag den 11. oktober kl. 10

President: K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l

D a g s o r d e n :

Sakene på gårdsagens kart (nr. 2)

Man fortsatte behandlingen av

s a k n r . 1

Hans Majestet Kongens tale til det 145. Storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring

Statsminister Jens Stoltenberg: I januar tar Norge sete som medlem av Sikkerhetsrådet i De forente nasjoner. Etter 20 år er vi tilbake. Verdens land har vist Norge tillit og gitt Norge ansvar. Vi ser fram til å påta oss det ansvaret. Norge har kunnskaper, kontakter og erfaringer som kan bidra til internasjonal innsats for fred, for utvikling og i kampen mot fattigdom.

Det er mange som har bidratt til at Norge igjen er medlem av Sikkerhetsrådet. På vegne av Regjeringen vil jeg rette en spesiell takk til kongeparet. Deres store engasjement er et uttrykk for at det er en samlet nasjon som har stått bak at vi har søkt dette ansvaret. Regjeringene Jagland og Bondevik utførte et godt og målrettet arbeid. Min regjering har derfor hatt et godt grunnlag for innsatsen i innspurten.

Vårt virke i Sikkerhetsrådet vil bli en hovedoppgave for norsk utenrikspolitikk i de to årene som kommer.

Maktskiftet i Jugoslavia og den vanskelige kampen for fred i Midtøsten er viktige påminnelser: Fred og utvikling krever at alle bidrar – ikke minst vi som lever i velferd og trygghet. Derfor satser Norge sterkt på FN. Derfor har Regjeringen foreslått en kraftig økning i norsk bistand.

At Norge gav tidlig og klar støtte til den globale vaksinealliansen, har fått andre land til å følge etter. Vi har startet på veien mot å sikre vaksiner til alle verdens barn. Ti måneder etter at vaksineprogrammet ble grunnlagt, har de første vaksinene nådd fram til barn i 13 av verdens fattigste land. Bare i løpet av det første året kan det bety at 100 000 barneliv blir reddet.

Vi ser at bistand nytter, at det er mulig å arbeide annerledes – mindre byråkratisk, mer målrettet. Dette er fornyelse av kampen mot fattigdom.

Politikk handler om å velge, og Regjeringen foretar klare valg. For oss er det viktig å styrke helsevesenet, sikre en god skole og en god omsorg til alle som trenger pleie og tilsyn. Derfor vil vi satse mer på våre felles velferdsordninger. Vi trenger flere helsearbeidere, flere i omsorgsyrkene og flere politifolk.

For oss er det viktig å fordele goder og byrder rettferdig. De som har mye, må bidra mer, og de som har lite, skal få lettelser.

For oss er det viktig å ha styring med økonomien. Vi vil ikke bidra til å øke presset for nye renteøkninger. Der-

for dekker vi inn de økte bevilgningene til våre felles velferdsoppgaver, dels ved å redusere andre utgifter og dels ved å øke statens inntekter. Mer og bedre velferd, mer rettferdig fordeling og en ansvarlig styring av økonomien, det er Regjeringens valg.

I tiltredelseserklæringen sa vi at vår felles oppgave nå er å løfte mindretallet. Det mente vi alvorlig. Vi ser at grupper faller utenfor, og vi ser framvekst av nyfattigdom i Norge. Det er uakseptabelt. I det forrige århundret avskaffet vi den åpne fattigdommen i Norge, nå er oppgaven å avskaffe den skjulte.

Sterke fellesskapsløsninger står ikke i veien for en sterk økonomi. Tvert imot, en god skole, et godt og effektivt helsevesen, en god eldreomsorg, gode barnehager og gode skolefritidsordninger, et samfunn som skaper muligheter for *alle*, det er et samfunn som tar i bruk vår viktigste ressurs, nemlig menneskets arbeidskraft og skaperevne. Derfor vil ikke Regjeringen la velferdssamfunnet vårt forvitte. Vi vil bygge det ut.

Trygge mennesker er skapende mennesker. Det er de nordiske land med små forskjeller som hevder seg best i den nye kunnskapsøkonomien – fordi så mange har utdanning og kunnskaper, fordi så mange tør satse og ta en risiko. Denne kraften kan vi bare bevare om vi kan gi like muligheter til alle også i framtiden.

Og så vil jeg legge til: For norske bedrifter er det også viktig at vi lykkes med å skape en bedre fordeling, slik at vi kan fortsette det inntektspolitiske samarbeidet. Det er nedslående å se at mange ledere i næringslivet fortsatt har problemer med å gripe dette avgjørende poenget. Samfunnsansvar er noe alle må vise, spesielt de som har mest.

I regjeringserklæringen sa vi at for å sikre velferden må offentlig sektor styrkes. Derfor må den fornyes – styrkes og fornyes. Ikke det ene eller det andre, men begge deler. Og den jobben er vi godt i gang med.

Helsevesenet får mer penger. Men vi vet også at legene bruker stadig mindre tid på pasientene nå enn før, at verdifullt utstyr står ubrukt store deler av døgnet, og at operasjonsstuen står tomme midt i arbeidstiden. Slik kan det ikke fortsette. Mer penger er ikke automatisk det samme som bedre tjenester. Derfor må vi organisere bedre.

Alle ønsker en god skole, og en god skole er avhengig av gode lærere. Det har lenge vært snakket om å løfte lærernes lønninger. Nå skjer det.

Dette er også fornyelse av offentlig sektor. Avtalen med lærerne innebærer en bedre organisering av skoledagen og større mulighet til å bruke lærerressursene til beste for skolen. Kommunene vil spare betydelige beløp. En rektor på en videregående skole fortalte nylig at avtalen tok vekk behovet for å ansette vikarer. Det betyr mindre administrasjon, sparte penger og en bedre skole.

Vi har startet en omfattende reform av Kommune-Norge. Kommunene skal bestemme mer selv, nærmest mulig der folk lever og arbeider. Mindre øremerking, mer frie midler. Det betyr igjen mindre administrasjon, både i stat og kommune, sparte penger og mer velferd.

Dette er også fornyelse. Tusenvis av dyktige mennesker jobber hver dag i kommunene våre og utfører oppga-

ver vi alle nyter godt av. Vi vil satse på kunnskapen og kompetansen til de som jobber der. Derfor vil vi gi dem mer ansvar.

Vi står foran en historisk omstilling av Forsvaret. Forsvaret skal settes i stand til å gjøre sine oppgaver i et nytt Europa. Vi har ventet for lenge. Dette storting må ta krevende avgjørelser av stor betydning for mange mennesker og mange lokalsamfunn. Også det er fornyelse av offentlig sektor – et moderne forsvar som sikrer trygghet for Norge og for de som jobber der.

Vi er i gang med å gjøre offentlige etater døgnåpne. Mange av oss er nettbrukere i bank. Mange leverer selvangivelsen elektronisk. Vi skal ha mulighet til å bli nettbrukere hos Biltilsynet, bygningssetaten og mange andre offentlige virksomheter. Vi vil lage offentlige servicekontorer i alle kommuner, slik at brukerne bare trenger å henvende seg ett sted for å få tilgang til offentlige tjenester. Dette er også fornyelse av offentlig sektor. Offentlige tjenester skal ligge teknologisk i front. Det betyr at færre jobber med administrasjon og et bedre tilbud til brukerne.

Vi vil gi politimestrene økt frihet til å bruke penger, utstyr og mannskap innenfor sitt eget politidistrikt for å løse oppgavene på en best mulig måte. Igjen blir resultatet mindre administrasjon, sparte penger og en tryggere hverdag for befolkningen.

Dette er bare noen eksempler. Det er en omtale av Regjeringens arbeid med fornyelse i flere av fagproposisjonene i budsjettet.

Offentlig sektor skal være i befolkningens tjeneste. Regjeringens program er at brukerne skal stå i sentrum.

Vi har høye ambisjoner i miljøpolitikken. På miljøområdet ser vi at politikk nytter. I kampen mot sur nedbør, mot ozonødeleggende stoffer og utslipp av miljøgifter er det oppnådd betydelige resultater de siste årene. Men kampen mot klimaendringer har bare så vidt begynt. Dette er det mest omfattende og kompliserte miljøproblemet verden noen gang har stått overfor.

Norge skal oppfylle sine klimaforpliktelser. Enhver bruk av naturgass i Norge skal skje innenfor rammen av Kyoto-avtalen om begrensninger i utslippene av klimagasser. Denne avtalen åpner for at land kan gå sammen om å få til utslippsreduksjoner. For eksempel vil kraft produsert ved hjelp av gass i Norge føre til at vårt behov for å importere forurensende kraft blir redusert. Dermed vil de totale utslippene av klimagasser gå ned.

Vi skal følge opp prinsippet om at forurenseren betaler, og gasskraftverkene må selv betale for å kjøpe utslippskvoter. I tillegg trapper vi opp innsatsen for forskning på miljøvennlig bruk av gass og renseteknologi for klimagassen CO₂. Dermed kan vi foredle nok en norsk naturressurs i Norge og samtidig bidra til å løse et stort globalt miljøproblem.

I tiltredelseserklæringen la Regjeringen vekt på at vårt samfunn skal være preget av toleranse og respekt. Vi skal ha toleranse for flertallets ønsker og mindretallets behov. Men vi skal ikke ha toleranse for kriminalitet.

Omskjæring av unge jenter er kriminelt i Norge. Statsadvokaten i Oslo har varslet etterforskning av de forhold som TV 2 prisverdig har avdekket.

Men avsløringene fra 20 år gamle Kadra utfordrer oss også på en annen måte. Vi må sørge for at hennes modige handling blir et bidrag til et nytt kapittel i historien om kvinners frigjøring i Norge. Vi må sørge for at avsløringene fører til at vi setter klare grenser for hva vi kan og hva vi ikke kan akseptere i et flerkulturelt Norge. Men vi skal ikke forsimplere debatten ved å mistenkeliggjøre andre kulturer. Norsk lov er klar, og den gjelder for alle.

Vi må sørge for en åpnere dialog mellom alle grupper i vårt land, slik at ulike kulturer kan utfolde seg innenfor rammer som både er lovlige og som bygger på respekt for grunnleggende menneskerettigheter.

Norge har store muligheter. Men å ha store muligheter er ikke det samme som å være fritatt for vanskelige valg.

Det er først og fremst vår felles arbeidsinnsats som kan gi oss mer av det vi ønsker mer av: Et bedre helsevesen. En bedre skole. En god og verdig alderdom. En velferd som er preget av omsorg og tilstedeværelse. Derfor trenger vi flere i arbeid. I helsevesenet har vi nå 5 800 ubesatte stillinger. Det tilsvarer mer enn et helt Haukeland Sykehus, et sykehus som i fjor behandlet mer enn 300 000 pasienter.

Det er urovekkende at vi år for år uføretrygder stadig flere, og at stadig flere blir langtidssykmeldt. Denne utviklingen må vi snu.

Da må det ikke handle om å redusere den sosiale tryggheten, men om å gi flere mennesker mulighet til å delta i arbeidslivet og greie seg selv. Vi må skape et arbeidsliv med plass til alle. Det er også viktig for å skape et mer menneskevennlig samfunn.

Kjennetegnet ved et godt velferdssamfunn er ikke at flest mulig er avhengig av offentlig støtte. Kjennetegnet ved et godt velferdssamfunn er at folk settes i stand til å greie seg selv, og at fellesskapet stiller opp den dagen det ikke lenger er mulig. Å satse sterkt på vår felles velferd og en mer rettferdig fordeling er en investering i de beste sidene ved det norske samfunnet.

Vi har en mindretallsregjering i Norge. Likevel oppfatter jeg det slik at det er et flertall i Stortinget for å styrke velferdssamfunnet vårt, et flertall for å løfte mindretallet, et flertall for å fornye offentlig sektor, et flertall for økt internasjonal solidaritet og et flertall som erkjenner at dette må skje innenfor ansvarlige økonomiske rammer. Utfordringen er å ta dette flertallet i bruk.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Carl I. Hagen (Frp): Statsministeren sa at Regjeringen gikk inn for mindre øremerking i overføringene til kommunene og derved mer frihet for kommunene. Det er vi enig i.

Mitt første spørsmål til statsministeren er: Hvorfor har han da skapt det inntrykk overfor det norske folk i et par TV-debatter med meg at Arbeiderpartiet går inn for å bevare det øremerkede tilskuddet til skolefritidsordningen, når det faktiske forhold er at Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet den 15. juni sammen stemte for å innlemme dette øremerkede tilskudd i inntektssystemet? Hvilken

troverdighet og hvilken tillit kan statsministeren forvente når han gang på gang, i debatt etter debatt, villeder det norske folk med feilaktige opplysninger?

Det andre er at det nå er en prisstigning som muliggjør en ny renteøkning etter at Regjeringen har lagt fram budsjettet, og i dagens aviser fremgår det at det særlig er drivstoffprisene og strømprisene som er sterkt medvirkende til prisstigningen. Hvorfor foreslår da Regjeringen å øke strømprisen ytterligere, og hvorfor vil ikke Regjeringen sette ned drivstoffavgiftene tilstrekkelig til at vi i hvert fall går ned til det nivået som regjeringspartiet selv planla for inneværende år?

Og for det tredje: Når skal det eventuelt bli aktuelt å bruke noe av oljeinntektene til pensjonsforpliktelser, som statsministeren snakker om? Skal det være i 2005, 2010 eller 2015, eller skal det være når pensjonsutbetalingene når et spesielt kronenivå? Og hvis det siste er tilfellet: Hvilket kronenivå er det da statsministeren mener bør være gjeldende?

Statsminister Jens Stoltenberg: Når det gjelder min uttalelse om skolefritidsordningen, har jeg mine ord absolutt i behold.

Fremskrittspartiet har gjennom flere år ikke stemt for å innlemme, men for å kutte ut og avvikle statsstøtten til skolefritidsordningen. Og det er stor forskjell på å innlemme den i det kommunale inntektssystemet og å kutte den ut. Dessuten har Fremskrittspartiet og Carl I. Hagen ved en lang rekke anledninger gitt en prinsipiell begrunnelse om at de er imot enhver offentlig støtte til tilsyn for barn etter skoletid, som skolefritidsordningen. De har argumentert både mot kommunal støtte og statlig støtte til skolefritidsordningen, så her er det ingen tvil. De er ideologisk og prinsipielt sett imot at det offentlige skal være med på å finansiere skolefritidsordningen. Det er vi for. Vi er for den type velferdsordninger som er til fordel for barna, og som i tillegg bidrar til at mange mennesker – ikke minst kvinner – kan bruke tid og arbeidskraft innenfor eldreomsorg, helsevesen og andre viktige velferdsoppgaver. Hadde vi fulgt Fremskrittspartiets politikk, der de år etter år har foreslått å avvikle statsstøtte til barnehage og skolefritidsordningen, hadde mange kvinner vært tvunget til å jobbe mindre eller slutte å jobbe, og vi hadde fått problemer for barna, for kvinnene og ikke minst for helsevesenet og eldreomsorgen, som er avhengig av disse menneskenes arbeidsinnsats.

Så til spørsmålet om når vi skal bruke oljeinntekter. Vel, det har vi gjort, det gjør vi, og det skal vi gjøre. Vi har hatt 1 100 milliarder kr i oljeinntekter siden oljevirkosomheten startet. Vi har brukt 800 av dem. Vi bruker oljepenger i dag, og vi bruker oljepenger i budsjettet, slik det er foreslått for neste år. Det vi vet, er at i årene som kommer vil pensjonsforpliktelsene vokse kraftig. Og så vet vi at oljeinntektene vil begynne å falle. Og da er det åpenbart at behovet for å ta i bruk en større andel av oljeinntektene vil øke. Hvor mye og hvor raskt er avhengig av oljepris. Men altså: Vi bruker oljeinntekter til å finansiere velferden og pensjoner i dag.

Carl I. Hagen (Frp) (fra salen): Jeg ber om ordet til en åpenbar misforståelse.

Presidenten: Presidenten kan godt skjønne at det her kan foreligge politiske misforståelser, men det vil presidenten anbefale tas i en senere debatt.

Carl I. Hagen (Frp) (fra salen): Det er en faktisk misforståelse. Det gjelder et forslag som er vedtatt.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Vi har på mange måter nå en interessant politisk situasjon, med tre hovedgrupperinger i norsk politikk: Vi har en venstreside med Arbeiderpartiet som dominerende, vi har høyrepartiene og vi har sentrum. Og sentrum har aldri vært et så klart og samkjørt regjeringalternativ som det har vært i de senere år. For at Stortinget skal fungere og gjøre jobben sin, må likevel ulike grupperinger, ja fra tid til annen også ulike regjeringalternativer, samarbeide. I forbindelse med den forestående budsjettbehandling frir jo Arbeiderpartiet nå uhemmet til sentrum. Dette er litt forunderlig, for så sent som i mars sa Jens Stoltenberg at sentrumsalternativet var enestående svakt. Nå er sentrumspartiene åpenbart så enestående bra at vi er de eneste Arbeiderpartiet kan tenkes å samarbeide med. Så mitt spørsmål til statsministeren er: Hva er det som har skjedd på dette halve året, bortsett fra at Arbeiderpartiet da har tatt regjeringmakten?

Vi må også tenke lenger enn den forestående budsjettbehandling. Vi må sikre en forsvarlig økonomisk utvikling på lengre sikt, og da er det blitt et problem at folketrygden har en så enorm vekst i sine utgifter, spesielt til uføretrygd og sykelønn. Folketrygden skal jo sikre velferden, men utgiftsveksten er nå så sterk at den ødelegger enhver regjering og ethvert stortings mulighet til å prioritere høyt nok andre velferdsoppgaver.

Sentrumsregjeringen satte ned det såkalte Sandmanutvalget for å se på muligheter for å begrense denne utgiftsveksten, og flertallet der har levert en interessant skisse, hvor både arbeidsgiver, arbeidstaker og staten skal bidra i en balansert helhetsløsning.

I trontalen sier Regjeringen at den vil prioritere høyt oppfølgingen av Sandman-utvalgets utredning. Så jeg har to spørsmål til statsministeren. Spørsmål nr. 1: Hvordan vil Regjeringen følge opp Sandman-utvalgets innstilling, og når kommer oppfølgingen? Spørsmål nr. 2: Er statsministeren enig i hovedtrekkene i flertallets innstilling?

Statsminister Jens Stoltenberg: Representanten Bondevik sa at vi på mange måter har en interessant politisk situasjon i Norge i dag. Til det vil jeg si at jeg er helt enig, og det er en glede å uttrykke den enigheten.

Så vil jeg også si at det er jo ikke noe nytt at representanter både for Arbeiderpartiet og for sentrumspartiene gir uttrykk for at de beste løsningene for Norge finner man i skjæringspunktet mellom sentrum og Arbeiderpartiet. Det har vært uttalt en lang rekke ganger fra sentrumpolitikere at på tross av uenighet om enkeltsaker

(Statsminister Stoltenberg)

har vi erfaring for, faktisk i nesten ethvert budsjettforlik siden 1986, at løsningene er blitt funnet mellom sentrumspartiene og Arbeiderpartiet. Det var vanskelig spesielt i to år, nemlig i 1998 og i 1999. Det skyldtes en bestemt sak, nemlig kontantstøtten. Men med unntak av de to budsjettårene har man også funnet de beste løsningene i forlik og enighet mellom sentrumspartiene og Arbeiderpartiet, og det er fortsatt vår vurdering at sentrumspartiene oppnår mer gjennomslag for de sakene de er opptatt av – satsing på velferdsordninger, rettfærdig fordeling og internasjonal solidaritet – i samarbeid med Arbeiderpartiet enn ved å samarbeide med Fremskrittspartiet og Høyre. Det er vår vurdering, og det er fullt mulig å mene det og samtidig mene at vi hadde en sentrumsregjering som aksepterte mange nederlag, men som til slutt valgte å si at man ikke ville akseptere flere nederlag og så valgte selv å gå av i mars.

Når det gjelder Sandman-utvalget, har jeg allerede på møte i Kontaktutvalget 4. oktober tatt initiativ til at partene som deltok der, skal ha en egen oppfølging av utvalgets rapport med sikte på å komme fram til enighet. Det er en lang rekke forslag i Sandman-utvalgets rapport, og vi har tatt initiativet til at vi ikke bare har en vanlig høring, men at også partene sitter sammen for å drøfte om det er mulig å komme fram til enighet. Selve forslagene får vi da ta stilling til når vi har drøftet dem med partene.

Jan Petersen (H): Regjeringen slår til med de høyeste skatte- og avgiftsøkninger i manns minne. Dette er tradisjonell arbeiderpartipolitikk. Ser de et problem, så hever de skattene. I år er det et særlig angrep på det skapende næringsliv, i særlig grad de bedriftene som har mange ansatte. Forsvaret til Regjeringen er at skattenivået på fastlandet er lavere enn i en del andre land. Det er ikke riktig. Regjeringen opererer med villedende tabeller og blander oljeinntektene inn i tabellene. Og når de blir avslørt, kaller de det for trykkfeil. Jeg skal la moralen i det ligge i denne omgang, og nøye meg med å sitere ekspedisjonssjef Scheel i Finansdepartementet, som i dag sier følgende til Dagens Næringsliv:

«Jo, fotnoten om at kontinentalsokkelvirksomheten er holdt utenfor i tabellen over skattetrykk i Norge og andre land, er gal».

Han bekrefter at skattetrykket i Fastlands-Norge hadde vært 4-5 prosentpoeng høyere uten trykkfeilen. Dermed er det fastslått at sentralbanksjefen har rett når han sier at skattetrykket i Fastlands-Norge er blant de høyeste i OECD-landene. Dermed følger Norge en helt annen linje enn resten av verden – der hvor andre setter skattene ned, hever Norge skattene. Dermed blir vi et skattepolitisk annerledesland. Vi har prøvd det når det gjelder avgifter, og vi fikk grensehandel. Vi har prøvd det når det gjelder bedriftsbeskatning, og IT-gründerne forsvinner til utlandet. Vi prøver det når det gjelder dieselavgifter, og lastebileierne er tvunget ned i kne. Da er mitt spørsmål: Hva er det som får statsministeren til å tro at Norge kan være et skattepolitisk annerledesland uten betydelige skadevirkninger, og hvorfor er det slik at andre land ser

at de må skjule til skattekonkurransen utenfra for selv ikke å tape? Hvorfor ser statsministeren skattene som hovedpoenget når problemet i Norge i dag er mangel på arbeidskraft? Hvorfor kan de ikke tenke nytt på dette området, slik f.eks. Høyre gjorde i debatten i går?

Statsminister Jens Stoltenberg: Først til disse trykkfeilene, bare for å rydde opp i det. Det står én tabell to steder i budsjettet. Det ene stedet er det en feil i fotnoten, på det andre stedet er fotnoten riktig. Da oppfordrer jeg representanten Petersen til å holde seg til den tabellen der fotnoten er riktig. Det er i hvert fall ikke uttrykk for noe forsøk på bevisst manipulering at det er feil i én fotnote, men riktig i en annen fotnote i den samme tabellen et annet sted i budsjettet.

Hovedpoenget er likevel følgende: Norge har et skatteinivå som ligger noe over gjennomsnittet i Europa. Til gjengjeld har vi vesentlig bedre velferdsordninger enn de fleste andre europeiske land, og vi finansierer trygden, pensjonene, over statsbudsjettet, mens bedrifter i mange andre land må betale egne pensjonsordninger i tillegg til skatt.

Så har vi et skatteinivå som er lavere enn i våre nordiske naboland. Hvis vi skulle innført det skattesystemet man har f.eks. i Sverige, ville det betydd en skatteøkning på mange, mange milliarder kroner i Norge totalt sett.

Jeg vil også nå advare mot å dramatisere det som er foreslått. Ingen mener at det er en enkel sak eller uproblematisk å foreslå å bremse veksten i privat sektor ved hjelp av en konjunkturavgift på 1,5 pst. Men det er likevel slik at selv om det skulle bli flertall for å innføre en konjunkturavgift på 1,5 pst., vil fortsatt den totale arbeidsgiveravgiften i Norge, inklusiv konjunkturavgiften, være lavere enn den var i Norge i 1992. Da var det arbeidsløshet, norsk økonomi gikk dårlig, og man reduserte arbeidsgiveravgiften. Nå er det mangel på arbeidskraft, høy temperatur og vi justerer litt opp igjen, men likevel ikke tilbake til det nivået vi hadde i 1992. For å sammenligne med Sverige eller Finland, er arbeidsgiveravgiften der henholdsvis 33 pst. og 26 pst. I Norge er den fra null i utkantstrøk til maksimum rundt 16 pst. Det er ikke dramatisk selv om det er 1,5 prosentpoeng høyere enn det som har vært vanlig. Det verste av alt for norske bedrifter hadde vært å ta i bruk oljepenger i stedet for å dempe veksten med en konjunkturavgift.

Odd Roger Enoksen (Sp): Statsministerens historiske skrive om hva som skjedde i 1997 og 1998 får stå for hans egen regning. Det var nok også andre ting enn bare kontantstøtten som var bakgrunnen for det som da skjedde. Det skulle kanskje være nok å minne om at i 1998 var Arbeiderpartiet faktisk beredt til å overta regjeringsmakten i lag med Høyre, for å få tilbake den regjeringsmakten man gav fra seg frivillig i 1997.

Så ser vi også at Arbeiderpartiet samarbeider med Høyre om å bygge sterkt forurensende gasskraftverk, om å bygge skytefelt på Østlandet, om å bygge ut Øvre Otta. Man foreslår statlige sykehus, som så langt har vært høyre- og fremskrittspartipolitikk. Sosialministeren foreslår

privatisering av omsorgstjenestene – og det er det hittil bare Fremskrittspartiet og Høyre som har stått for. Man samarbeider med Høyre om å redusere inntektene til bøndene og tvinge fram strukturendringer i landbruksnæringen. Man foreslår auksjoner på oppdrettskonsesjoner. Det er det så langt bare Høyre og Fremskrittspartiet som har stått for. Man samarbeider med Høyre om å ta penger fra de små kommunene og gi til de store. Og sist, men ikke minst, Thorbjørn Jagland har påtatt seg å være en pådriver i EU-saken. I lag med høyresiden godtar man sågar – uten å blunke – omstridte direktiver som mange EU-land nekter å godta. Man godtar matsminkedirektivet, man godtar barnematdirektivet, man velger med åpne øyne å gamble med folkehelsen og stole på at markedet rydder opp. Dette gjør man i samarbeid med høyresiden i norsk politikk.

Jens Stoltenberg gjentok og gjentok i opposisjon at nå må sentrum velge side. Hva nå? Hva vil egentlig Arbeiderpartiet? Hva mener egentlig Stoltenberg med de invitasjoner som han gjentatte ganger har kommet med til sentrum, når Arbeiderpartiet på område etter område i strukturpolitikken og i store politiske spørsmål fortsatt velger å samarbeide med høyresiden i norsk politikk? Er det en erkjennelse av, som Kjell Magne Bondevik sa, at det er flere grupperinger og flere blokker i norsk politikk, og at sentrum på svært mange sentrale områder representerer et klart alternativ til Arbeiderpartiet?

Statsminister Jens Stoltenberg: Representanten Odd Roger Enoksen har selvsagt helt rett i at på en del områder er det slik at Arbeiderpartiet ikke finner sammen med sentrumspartiene, men har sammenfallende synspunkter med andre partier i Stortinget, Høyre eller også i noen saker Fremskrittspartiet. Det har vi aldri påstått at ikke er tilfellet.

Det som er min påstand, er at spesielt i budsjettspørsmål har vi en lang historisk erfaring for at vi har mer felles med sentrumspartiene enn med Høyre og Fremskrittspartiet. Og det er ikke en løs påstand, den er bygd på at når man ser på alle de budsjettkompromisser som det har vært nødvendig å inngå i Stortinget siden vi fikk mindretallsregjering i 1986, så ser man at forlikene i all hovedsak har vært mellom sentrum og Arbeiderpartiet. Det er vel et historisk uttrykk for at det er faktisk der vi lettest finner sammen.

I tillegg har ikke minst Odd Roger Enoksen uttalt seg veldig klart om at når det gjelder fordeling kommuner/distrikt, har sentrum mer felles med Arbeiderpartiet enn med Høyre og Fremskrittspartiet. Det betyr ikke at vi er enig i alt, men det betyr at det er lettere å finne sammen oss imellom enn at vi skal gå til Høyre og Fremskrittspartiet for å oppnå mer til kommuner eller distrikt eller andre ting vi er opptatt av.

Når det gjelder hva som menes med invitasjonene, er det det jeg sier, at vi tror at både sentrum og Arbeiderpartiet oppnår mer ved å samarbeide seg imellom enn ved å samarbeide med Høyre og Fremskrittspartiet. Og et eksempel på det er kommuneopplegget. Vi har nå tatt tidens løft når det gjelder økte bevilgninger til kommunene

slik at de skal kunne ha penger til velferd, barnehager, eldreomsorg, skoler og andre viktige ting.

Vi følger opp det sentrum har etterlyst, nemlig en mer rettferdig skattlegging, og innfører skatt på aksjeutbytte i tråd med et uttrykt ønske, ikke minst fra Odd Roger Enoksen. Vi følger opp løfter om å trappe opp bistanden i tråd med ønske fra sentrum. Vi åpner for å redusere momsens på mat i tråd med ønske fra sentrum, og vi øker bevilgningene til alternativ forskning på renseteknologi for CO₂ – også i tråd med hva sentrum og Arbeiderpartiet tidligere har ment her i Stortinget.

Kristin Halvorsen (SV): Først et lite hjertesukk. Jeg tror jeg sukket så høyt her i stad at alle i salen kunne høre det, da det viste seg at en sentral del i replikkordskiftet i en trontaledebatt gjaldt hvilke fotnoter i hvilke tabeller i nasjonalbudsjettet som man skulle konsentrere seg om. Da fikk jeg den ekle følelsen at vi ikke levde i mulighetenes land, og at det ikke hadde seget inn over forsamlingen at vi faktisk er i en unik situasjon, ingen andre generasjoner har hatt så store muligheter som vi har til å gjøre noen viktige valg for framtiden.

I går snakket utenriksminister Jagland bl.a. om EU. Og jeg synes at han formulerte seg ganske oppsiktsvekkende i forhold til det inntrykket man har fått av Arbeiderpartiets iver for norsk EU-medlemskap. Han sa:

«Hvis medlemskap i EU en gang til skulle komme på dagsordenen, vil det imidlertid ikke skje før vi står overfor en utvidelse av EU, og når en har et klart og stabilt flertall av det norske folk som ønsker en slik utvikling.»

Hvis man skal ta det bokstavelig slik som utenriksministeren formulerer seg, må vi jo konstatere at vi ikke kommer til å stå overfor noe utvidet EU i 2005. Det er derfor slik at hvis utenriksministeren skal tas bokstavelig, så er en ny norsk søknad om EU-medlemskap uaktuell i neste stortingsperiode, før 2005. Da lurer jeg på hva Arbeiderpartiet holder på med, og jeg vil gjerne høre statsministerens syn. Er det slik at man skal gjøre spørsmålet om en uaktuell sak til et sentralt konfliktspørsmål mellom Arbeiderpartiet og sentrum og SV? Eller er utenriksministeren og Regjeringen å forstå slik at noe norsk EU-medlemskap i neste stortingsperiode er høyst usannsynlig?

Statsminister Jens Stoltenberg: Jeg husker godt vinteren 1989, da hadde NRK en TV-debatt der de hadde fått inn en lang rekke eksperter på internasjonal politikk og sikkerhetspolitikk. De satt i et TV-studio og debatterte virkningene av glasnost og perestrojka, hva det kunne føre til for Europa. Og da var alle ekspertene i det programmet enige om én ting, at selv om det nå skjedde mye i Sovjetunionen, og selv om det var store endringer på gang med glasnost og perestrojka, så var det helt utenkelig at jernteppet skulle falle de nærmeste årene. Noen måneder etterpå falt Berlinmuren. Og i løpet av noen få år har det gamle øst-vest-skilllet i Europa blitt opphevet. Polen er ikke lenger en kommunistisk diktaturstat, landet er NATO-alliert med Norge. Ungarn og Tsjekia er ikke

lenger kommunistdiktaturer, de er NATO-allierte med Norge, og de er på full fart inn i EU.

Og da er poenget at vi alle, enten vi sier ja eller nei til EU, må være veldig varsomme med å ha skråsikre oppfatninger om hvordan Europa vil se ut om noen få år, når vi altså noen få måneder før Berlinmurens fall ikke greide å forutse det. Og det er egentlig det som er hovedbudskapet, at fordi Europa er i så store endringer, fordi EU er i så store endringer, så er det uklokt ikke å ha noen handlingsfrihet i forhold til de spørsmålene.

Men så mener jeg at utenriksministeren i går faktisk ikke sa noe nytt, men understreket det han og jeg og mange av oss andre har sagt hele tiden, nemlig at for at spørsmålet om medlemskap for Norge skal komme opp igjen, så må det være et klart og stabilt flertall. Ikke minst for oss som har vært tilhengere av EU, ville det være totalt meningsløst om vi inviterte til ny folkeavstemning om EU og så la opp til at nei-siden skulle vinne en gang til.

Europa forandrer seg, EU forandrer seg. Jeg tror EU forandrer seg i den forstand at både utvidelsen og det danske nei til euroen gjør at vi ser for oss et EU der ulike land deltar i ulik grad i det europeiske samarbeidet, og det er også interessant for Norge.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Før Hans J. RøsJORde får ordet får Ågot Valle ordet for å fremsette et forslag.

Ågot Valle (SV): Som følge av et bredt kvinneinitiativ har jeg gleden av på vegne av Berit Brørby, May-Helen Molvær Grimstad, Magnhild Meltveit Kleppa, Sonja Irene Sjøli, May Britt Vihovde og meg selv å legge fram forslag nr. 12, der man ber Regjeringen utarbeide en handlingsplan mot kjønnslemlestelse av jenter.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Hans J. RøsJORde (Frp): Før jeg starter det innlegget som jeg var forberedt på å holde, har jeg lyst til å henvende meg til salen i anledning replikkordskiftet mellom statsministeren og representanten Hagen. Og jeg har lyst til bare å vise til behandlingen av sak nr. 1 den 15. juni dette år, om kommuneøkonomien, og jeg siterer fra Innst. S. nr. 252 for 1999-2000, romertall II:

«Kap. 221 post 63 Tilskudd til skolefritidsordningen innlemmes i inntektssystemet fra skoleåret 2001/2002.»

Presidentens anmerkning var her:

«Her har Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet innstillingen, og Arbeiderpartiet har meddelt at de vil stemme for.»

Så til trontalen. Trontalen omtaler Forsvaret på to steder. Det første stedet fokuseres det på behovet for omstilling med vekt på internasjonale operasjoner, og det andre stedet heter det: «Norge vil, sammen med Danmark, lede KFOR-styrkene i Kosovo fra april neste år.» Fokuseringen går altså på deltakelse i internasjonale operasjoner,

ikke på grunnlaget for å delta, nemlig ivaretagelsen av det nasjonale forsvar, soldatutdanningen og utdanningen og øvingen av våre offiserer. Derfor indikerer trontalen en bevisst dreining vekk fra det nasjonale forsvar, et forsvar som er nødvendig for at vi skal kunne rekruttere opp mot den målsetting som Stortinget har vedtatt for internasjonale operasjoner, og som Regjeringen åpenbart også går sterkt inn for.

Våren 1994 vedtok Stortinget en ny styrkestruktur som bl.a. innebar en halvering av hæren, til litt under 90 000 personell. Nå foreslår forsvarssjefen gjennom Forsvarsstudie 2000 en ytterligere halvering av landforsvaret på mer enn det – ikke fordi forsvarssjefen mener dette er tilstrekkelig, men fordi han tar utgangspunkt i de penger han tror han får i årene som kommer. Hva han mener vil være tilstrekkelig for landets forsvar, har han altså ikke uttalt. Dette er selvsagt noe som må klargjøres i den prosessen som fører opp til behandlingen av langtidsplanen i Stortinget neste vår.

Vi får derfor en klart ressursdrevet forsvarsstruktur, ikke en forsvarsstruktur drevet fram av en sikkerhetspolitisk tenkning. Vi er i ferd med å få et terskelforsvar i stedet for et invasjonforsvar, et terskelforsvar helt avhengig av en allianse med sviktende kapasitet, med fokusering i andre retninger, og en allianse som over tid, med økt gap i øvingsfrekvens, knapt vil være øvet og utstyrt for å møte norske vinterforhold etter noen tid.

Denne terskelsen er i ferd med å bli så lav at den knapt vil merkes for den som viser vilje til å krysse den. Hver gang en struktur er vedtatt av et flertall her på Stortinget, like sikkert har andre flertall unnlatt å oppfylle sine egne vedtak gjennom bevilgninger. Dette har utviklet seg på en slik måte at forsvarssjefen allerede gjennom sitt foredrag i Oslo Militære Samfund sist mandag har reist tvil om hvorvidt noe av grunnlaget for den fremtidige langtidsmelding, Forsvarspolitisk utvalgsgrunnlag, allerede er forlatt gjennom det fremlagte forslag til budsjett som nå ligger til behandling i Stortinget.

Når verneplikten år etter år blir salderingspost der tjenestetiden kuttes både i forhold til innkallingstidspunkt og ved dimisjon, utdannes det soldater som har et så faglig svakt grunnlag gjennom det de mister i sin avdelingsperiode og for øvrig, at de ikke engang kan inngå i våre svinnende krigsoppsetninger.

Fra dette grunnlag er det altså at flertallet forsøker å verve nok soldater til eget ambisjonsnivå for internasjonal tjeneste. Her skorter det altså ikke på ambisjonsnivå. Når vi samtidig vet at lagerbeholdninger og bevilgninger til ammunisjon, våpen og personlig utrustning for soldatens sikkerhet befinner seg langt under det forsvarlige som en følge av manglende bevilgninger over år og med tilhørende tapping av lagre på alle områder, bør det ikke forbause Stortinget at dette kan få konsekvenser gjennom tap av soldater i internasjonal tjeneste og nasjonalt, fordi disse ikke har fått tilstrekkelig opplæring og øving her hjemme. Og jeg spør: Vil det flertall som ikke underbygger sine egne vedtak gjennom budsjetter, ta på seg dette ansvaret? Jeg viser i denne sammenheng til årets budsjettproposisjon, der det heter:

«Andre tiltak vil være å redusere lagre for drivstoff og reservedeler. Nødvendig ammunisjon til utdanning og trening vil holdes på et absolutt minimum.»

Sterkere kan det ikke sies, selv fra departementet.

Hvor vil jeg så med dette? Fremskrittspartiet og Høyre har tatt innover seg konsekvensene av egne strukturvedtak. Dette bør Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre også nå gjøre, og Arbeiderpartiet får få en utfordring på egen hånd som regjeringsparti. Kom i hvert fall ikke og si at vi i Fremskrittspartiet ikke har sagt fra dersom noe går galt.

Forsvarsministeren har syslet med tanker om at et forsvarspolitisk forlik, slik det dannes mellom partiene i Sverige og Danmark, kan være en vei å gå. I Fremskrittspartiet tviler vi på at dette vil holde når Finansdepartementet, uansett styrende minister, ønsker å kutte – og det skjer jo til stadighet. Der i gården kan man ikke forvente at det er forståelse for langsiktighet og ansvarlighet i forsvarspolitikken knyttet til de mål som Stortinget setter. Erfaringene fra sist det gikk riktig galt, altså i 1940-årene, er jo at da går det an for Finansdepartementets fremste bemanning å følge gulltransporten over Nordsjøen. Om det går galt en gang til, som en følge av manglende evne og vilje til langsiktig forsvarsplanlegging, bør nevnte departement med politiske ledelse være klar over at det i så fall bare er en hard-disc som sendes over Nordsjøen denne gangen. Personellet får bli hjemme og ta støyten.

Forsvarsbudsjettets andel av BNP har gjennom de siste årene gått raskt nedover, for inneværende år ca. 1,8 pst., den var langt høyere i andre perioder da vi hadde dårligere råd. En målsetting om et forsvarsbudsjett knyttet opp mot BNP kan være en mulig løsning. Men da må nivået løftes minst opp til 2,5 pst. for å bringe oss på linje med land som vi i andre sammenhenger gjerne liker å sammenlikne oss med.

Verneplikten ønskes opprettholdt av flertallet. Men konsekvensen av dette trekkes ikke fullt ut, som jeg har pekt på tidligere i innlegget. Årlig saldering av utdanning og øving, nedtrekk av lagre osv. er resultatet. Jeg har merket meg at enkelte mener at Forsvaret får for mye penger til investeringer. 95 pst. av investeringsmidlene er allerede forpliktet i kontrakter, og ytterligere nedtrekk vil jo da nødvendigvis bety ytterligere tæring på lagre som allerede befinner seg på et bunnivå.

Jeg har oppfattet at Stortingets representant nr. 1, hr. Halvorsen, i en rosa avis som utgis i dette landet, har foreslått kutt i investeringene på opp til 1,5 mill. kr. Det vil nødvendigvis også få konsekvenser for soldatutdanningen om hr. Halvorsen virkelig mener dette. Og da blir det altså ikke et skudd til de soldatene hr. Halvorsen vil utdanne på Evjemoen. Ressursene holder da kun til tjeneste på Pokémon, som foreløpig er tjenestestedet for den yngre garde.

Det er riktig at vi skal og må tilpasse ledelsesapparat og kommandostruktur til den krigsstrukturen som disse skal styre. Det er det enighet om, men da må man også være klar over at det å legge om over tid krever ressurser, som det også må vises vilje til å få på plass, slik For-

svarspolitisk utvalg har pekt på. Det er en utfordring for dem som har bidratt til å danne det flertallet. Hvis vi ikke gjør det, vil en omstilling normalt bare resultere i at problemene forsterkes og forskyves videre, og resultatet er nye vedtak og nye strukturer som ender opp i et forsvar som ingen mening har. Og vi er allerede der gjennom det som Forsvarsstudie 2000 legger opp til: To brigader – og én brigade som dør mens den marsjerer. Det dreier seg om 15 000 soldater.

I Aftenposten har det vært reist tvil om Norges evne til å lede KFOR. Intet er mer forfeilet enn det, vil jeg hevde. Det som har vært diskutert, er evnen til å lede allierte styrker i Norge over tid dersom Forsvaret går en negativ utvikling i møte. Det er en alvorlig utfordring for oss, for det har med suverenitet å gjøre. KFOR har vi evne til å lede, men det avhenger av at det flertall som er villig til å støtte oppunder dette, også bidrar økonomisk i henhold til Stortingets forutsetninger, nemlig full betaling for internasjonale operasjoner med friske penger.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Gunnar Halvorsen (A): Representanten Røsjarde henviste til hva representant nr. 1, Halvorsen, skal ha uttalt. Det som var mitt hovedpoeng med uttalelsen, var at det aller vesentligste vi trenger i 2001, er klare politiske vedtak som er framtidsrettet for et nytt og moderne forsvar. Det er ikke nødvendigvis penger som er det helt avgjørende. Mitt hovedpoeng var å antyde at vi kunne få noe mindre penger i 2001 og heller få det igjen i 2002 når strukturen lå på plass.

Nå var Røsjarde og også statsministeren inne på at vi står foran store omstillinger i Forsvaret. Det er jeg enig med representanten Røsjarde og statsministeren i. Vi får langtidsmeldingen i februar, og den vil berøre 300 kommuner over hele landet. Vi skal gå over fra et invasjonforsvar til et europeisk forsvarspolitisk samarbeid. Det blir en krevende omstilling, og jeg tror at det vi hadde håpet på, var å kunne få til en bred allianse, fra Fremskrittspartiet til SV, slik at det som ble vedtatt, kunne stå i et tiår. Det var mitt ønske. Nå skjønner jeg at Fremskrittspartiet ikke vil bli med på det, og det skuffer meg. Det har de fått til i Sverige og i Danmark. Jeg må derfor stille følgende spørsmål til representanten Røsjarde: Vil Fremskrittspartiet delta i en konstruktiv debatt om de endringer som må komme i Forsvaret? Eller vil Fremskrittspartiet, som det har gjort i alle andre saker i denne salen, bare pøse på med mer penger for å tilfredsstille alle interesser for å slippe å ta de vanskelige avgjørelsene som alle vi fra de andre politiske partier er villige til å ta?

Hans J. Røsjarde (Frp): Jeg er svært forundret over representant nr. 1 i salen. Rett nok kom jeg antakelig i skade for å si at kuttet var på 1,5 mill. kr. Selvsagt var det ikke småbeløp hr. Halvorsen hadde i tankene. Det var 1,5 milliarder kr. Så jeg vil gjerne få lov til å rette opp det. Det var det han ønsket å kutte med.

Men forskjellen på Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet er: Vi har vært sammen om målsettingene når det

gjelder Forsvarets struktur. Det har vi stemt for. Hvem har fulgt opp strukturkostnadene? Jo, det har Fremskrittspartiet gjort. Det har Høyre gjort. Det har ikke Arbeiderpartiet og hr. Halvorsen gjort. Derfor har det også gått så galt som det har gjort, fordi en har fått gap mellom ressurser og vedtak angående struktur. Vi har gjort det vi kan for å få dette på plass. Når representanten Halvorsen sier: La oss kvitte oss med penger i 2001 så vi ikke gjør noe galt, så sa jeg nettopp i mitt innlegg at 95 pst. av investeringsmidlene er forpliktet. Det er det samme som å kaste penger av gårde. Det er ingen av de investeringene som det ikke vil være rom for til utstyr i videre struktur. Så det går helt uavhengig. Derfor blir hr. Halvorsens påstand meningsløs. Og hr. Halvorsen burde i hvert fall kjenne sin egen finansminister såpass godt, liksom han kjenner komiteens nestleder, som også har en viss fortid som finansminister, at han vet at det man gir fra seg av penger det ene året, det får man da aldri igjen et annet år. Hvis han får en klar tilbakemelding om det, vil jeg gjerne få vite resultatet. Det trengs ikke gjøres fra talerstolen, for jeg tror ikke det kommer.

Når det så gjelder forlik, har vi altså ingen tro på at det vil være mulig å greie å holde Finansdepartementet i ørene, for det finnes ingen forsvarsminister som har så sterke never. Derfor tror vi heller ikke at det er mulig å opprettholde forlik som skjer på tvers av partier, for det kan ikke vedtas i Stortinget. Derfor sa jeg i mitt innlegg at jeg tror kanskje det kan være en vei å gå å vurdere å knytte det opp til en viss andel av BNP, selv om det også er ressursdrivende. Men vi må i hvert fall få en plattform som sikrer noe mer. Men det er det altså ikke Fremskrittspartiet som skal ha skylden for. Vi er villig til å ta de løft som må gjøres, også i organisasjonsmessig sammenheng der dette har mening.

Jon Lilletun (KrF): Representanten Røsjarde svinger seg i dag opp til dei store høgder i forhold til unnlatingsyndere som diverse regjeringar og diverse fleirtal på Stortinget har gjort. Det kan nok vere grunn til å seie at ein nokon gong har gjort seg skuldig i det. Og Røsjarde skal ha den rosen at sjølv då hans partileiar, Carl I. Hagen, meinte at den nye situasjonen i Europa etter Murens fall gjorde at vi kunne kutte sterkt i forsvarsbudsjettet, var det ikkje lenge før Røsjarde hadde fått Framstegspartiet inn på ein stødig kurs igjen.

Men det er ein ting eg synest er fråverande i Røsjarde resonnement: Fred er ikkje berre forsvarspolitik. Det bør ikkje berre knyttast til synet på eit norsk forsvar. Framstegspartiet har ein tydeleg nasjonal forsvarspolitik, men samstundes seier dei nei til u-hjelp og bistandsarbeid. Vil ikkje hr. Røsjarde kunne vere einig med meg i at det at folk opplever å kunne ete seg mette, opplever å få seg eit arbeid og opplever ein slags type internasjonal rettferd, òg er ein vesentleg del av eit internasjonal forsvarsprosjekt, like eins med det å vere engasjert internasjonalt? Det kan då ikkje vere slik at det er dårleg for strukturen eller for kvaliteten av eit forsvar at ein får lov til å prøve seg internasjonalt innafor dei forskjellige forsvarsgreiner. Det må jo tvert imot gje meir kompetanse.

Så er eg sjølv sagt einig med representanten Røsjarde i at ein må halde skikk i sitt eige hus, slik at ein har eit truverdig nasjonalt forsvar, og at desse to tinga må gå hand i hand. Men eg saknar i det som held på å utvikle seg til ein rein nasjonal debatt om forsvarsbudsjettet, eit litt utvida perspektiv.

Hans J. Røsjarde (Frp): Å holde orden i hus vet representanter fra Kristelig Folkeparti mer om enn jeg. Det ligger også i deres program.

Når representanten Lilletun nå innledningsvis gir rosende omtale, setter jeg selvsagt pris på det. Men så begynner han da med relativt sløve stikkvåpen.

Fra Fremskrittspartiets side har vi sagt at det er nødvendig å vareta et nasjonalt forsvar. Og det jeg sa, var at det er nødvendig for å kunne delta internasjonalt. Vi bygger det stortingsflertallet vil, opp fra vår vernepliktshær. Og vi skryter av at våre folk er veldig gode, fordi de har en god utdanningsbakgrunn. Samtidig sjikanerer vi da også indirekte våre allierte som har et profesjonelt forsvar. Men skal flertallet sende ut så mange som man gjerne vil til enhver tid, må man sørge for at det er kvalitet over det man sender ut. Ellers spiller man på liv og helse for de soldater vi sender ut. Det er vårt fremste ansvar. Det må jeg dessverre si representanten Lilletuns parti ikke har bidratt til fullt ut. En ting er å ha intensjoner, en annen ting er å følge dem opp. Det har altså vi i Fremskrittspartiet gjort.

Vi er opptatt av å bistå internasjonalt i forbindelse med katastrofer. Vi har ikke stått tilbake for å delta i internasjonale operasjoner. Men vi har sagt at det skal finansieres på en skikkelig måte, i tråd med det hr. Lilletuns parti har vært med på, nemlig i tillegg til forsvarsbudsjettet. Det har Fremskrittspartiet og Høyre stått på. Det har så visst ikke hr. Lilletuns tidligere regjering.

Fremskrittspartiet var det eneste partiet som sa nei til å delta i UNPROFOR i Jugoslavia, fordi vi fikk klar beskjed fra militær ledelse om at går vi inn i dette med så få styrker som flertallet er villig til å sende inn, blir det tap. Srebrenicas og UNPROFORs skjebne viste klart dette.

Kom ikke og si at vi ikke tar ansvar både for internasjonale operasjoner og for egne soldater!

G u n n a r B r e i m o hadde her overtatt presidentplassen.

Trond Helleland (H): Innlegget til representanten Røsjarde var som ventet preget av en konstatering av at store omstillinger er nødvendig i Forsvaret. Høyre og Fremskrittspartiet har stått sammen om å foreslå økte forsvarsbevilgninger og vært klare på at store omstillinger i Forsvaret er nødvendig for å kunne møte våre forpliktelser med et sterkt forsvar her i landet og samtidig kunne bidra på en effektiv og profesjonell måte i internasjonale operasjoner.

Henvendelsene hit til Stortinget begynner å bli mange. Det strømmer på. Det er forståelig at lokalsamfunn nå reagerer når forsvarsarbeidsplasser står i fare.

Fremskrittspartiets formann, Carl I. Hagen, har også skjønt denne bekymringen når han i Tromsø, ifølge Aftenposten den 23. september, sa at han vil

«støtte ordførere som i tur og orden vil ankomme Løvebakken for å «kjempe for sine militærforlegninger»».

Som leder av forsvarskomiteen har representanten Røsjorde vært en pådriver for økte bevilgninger og nødvendige omstillinger. Vil representanten Røsjorde heller nå følge representanten Hagens oppskrift, å imøtekomme alle lokale ønsker, alle lokale henvendelser, noe som vil gi et forsvar preget mer av lønnsutbetalinger enn av forsvarsevne?

Jeg håper og tror at Høyre og Fremskrittspartiet fortsatt vil stå på barrikadene for økte bevilgninger til Forsvaret og samtidig jobbe for nødvendig omstilling. Der som representanten Røsjorde følger Hagens oppskrift, får vi et stivnet forsvar uten faglige utfordringer, uten nødvendig dynamikk, uten tilstrekkelig stridsevne. Men dette vet vi jo at representanten Røsjorde er enig i. Så er det en ny form for dobbeltkommunikasjon fra Fremskrittspartiet? Møter i Tromsø: Da skal alle lokale ønsker imøtekommes. Debatten i Stortinget: Da skal nødvendige omstillinger og ikke skjeling til distriktshensyn prioriteres.

Hans J. Røsjorde (Frp): La meg i hvert fall innlede med å si at hvis hr. Helleland og hans eget parti hadde fulgt den målsetting partiet har stilt opp og votert for, ville vi ikke vært i den situasjonen vi er i i dag. Jeg kan vanskelig finne det særlig tilfredsstillende for Arbeiderpartiet å se at Hæren halveres, Heimevernet kuttes ned med 20 000 mann, Heimevernet som vel er Arbeiderpartiets faktiske hjertebarn uansett hvordan det skulle utrustes.

Fra Fremskrittspartiets side gav vi allerede i 1993-94, da vi behandlet den forrige langtidsplanen, uttrykk for at når Hæren halveres, må ledelsesapparatet, kommandostrukturen, tilpasses det man skal lede i krigsorganisasjonen og samtidig gjøres klar for å fylle sin rolle innenfor NATO og innenfor internasjonale operasjoner. Den målsettingen var vi med på. Men det har altså ikke vært mulig å få vekslende regjeringer til å gjøre en jobb for å iverksette Stortingets vedtak om et kutt i ledelsesapparatet på 25 pst. Vi har stemt for dette gang etter gang. Jeg har i hvert eneste budsjettinnlegg siden våren 1994 pekt på nødvendigheten av dette, og det står vi selvsagt bak som parti.

Det at Fremskrittspartiet har et annet nivå på bevilgningene, bør man ikke kritisere oss for. Man burde heller kritisere seg selv for ikke å oppfylle det man selv har satt seg som mål. At vi vil ha anledning til ut fra våre vurderinger å prøve å bevare en del av Forsvarets spisse ende, skal da vel ingen anklage oss for. Det at man ber ordførere om å ta kontakt, er noe som Arbeiderpartiet gjør, og så lover man ting. La meg nå nevne MTB-er, som man har lovet i søkk og kav – tatt inn ordførere og «gitt» dem penger. Men hva har det blitt av det? Ikke en kjølvanstripe!

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Einar Steensnæs (KrF): De internasjonale begivenhetene de siste dagene har på mange måter satt mange av de innenrikspolitiske sakene og debattene i et skarpt relieff. Det gir anledning både til ettertanke og kanskje også til å stille noen kritiske spørsmål til hvilken tid og oppmerksomhet vi gir til relativt enkle, avgrensede problemstillinger som fyller opp møtekartene våre. De store globale og regionale utfordringene og en rekke alvorlige konflikter som truer stabilitet og utvikling også innenfor vårt eget interesseområde, burde – i forhold til dette – tilsi en enda større politisk oppmerksomhet og en plassering noe høyere oppe på Stortingets dagsorden av disse spørsmålene. Slik sett må jeg si meg enig i Kristin Halvorsens hjertesukk her i dag når hun påpeker at en debatt om fototer blir det sentrale i en replikkveksling med landets statsminister om trontalen.

Noen av disse spørsmålene vil jeg nevne, f.eks. den spente situasjonen i Midtøsten med voldsbruk og hat, som har fått de mest tragiske konsekvenser, der også barn blir drept. Det gjelder maktskiftet i Jugoslavia, som heldigvis skjedde relativt fredelig, men der demokratiet er ungt og sårbart og strever med å finne feste. Det gjelder nøden og fattigdommen i mange av utviklingslandene og vårt ansvar som et rikt land når det gjelder å gå foran i arbeidet med å skape større global rettferdighet. For bare gjennom sosial stabilitet kan vi skape politisk stabilitet. Det gjelder nedrustningsarbeidet og kontroll med atomvåpnene, det gjelder det viktige arbeidet med de store globale klimaspørsmålene, og det gjelder selvfølgelig også de store utfordringene Norge nå står overfor når vi skal fylle rollen som valgt medlem av Sikkerhetsrådet i to år. Vi står overfor betydelige utenrikspolitiske utfordringer der Norge har spilt og spiller en aktiv rolle.

Mange av disse utfordringene kommer så nært inn på oss at det blir umulig å skape avstand ved å sette på merkelappen «utenrikspolitikk». I den globaliserte virkeligheten deler vi skjebnefellesskap med alle verdens folk og nasjoner. Vi kan knapt skjerme oss mot sjokkbølgene fra økonomiske krakk i fjerntliggende land. Miljøkatastrofer på andre siden av jordkloden vil også kunne påvirke klimaet her i nord. Væpnede konflikter i land på god avstand fra trygge Norden kan også true stabiliteten i vår egen region. Dette er ikke teori. Dette har vi faktisk erfart. Derfor har vi også et felles ansvar for å finne gode løsninger på alle disse områdene som her er nevnt. Og listen over utfordringer er selvfølgelig ikke uttømt med dette.

Vårt nye medlemskap i Sikkerhetsrådet fra neste år av gir oss en ny og viktig plattform til å arbeide med en rekke av disse problemstillingene. Hvordan kan vi – gjennom en selvstendig og aktiv rolle og med vårt erfaringsgrunnlag og våre samfunnsverdier – bidra på en god måte til arbeidet i Sikkerhetsrådet med konfliktløsning og forsoningsarbeid og medvirke til at disse viktige globale spørsmålene stadig står høyt oppe på FNs dagsorden? Veien til en meningsfull pådriverrolle i Sikkerhetsrådet går ikke gjennom solospill og egenmarkering, men gjennom et nært samarbeid med andre medlemmer i Sikkerhetsrådet. Men vi skal også være oss bevisst de verdier og de hensyn som vi ut fra vår vurdering mener

er viktige som vårt bidrag til gode og fremtidsrettede løsninger. Det betyr f.eks. at vi i sterkere grad har muligheter til å kjempe for viktige menneskerettigheter selv om det skulle berøre ømtålige spørsmål i enkelte land, hva enten det gjelder Kina, Russland eller USA. Vi bør f.eks. kunne bruke denne muligheten til å påtale og til å legge økt press på USA og andre land som fremdeles praktiserer dødsstraff, fordi vi mener ut fra vårt verdisyn at dette bryter med et grunnleggende syn på menneskeverdet og på menneskerettighetene. Vi skal kunne påtale og kritisere voldsbruk og våpenbruk i Midtøsten uansett hvilken part i konflikten som står for overgrepet. At barn blir drept, er dypt tragisk og uakseptabelt og understreker alvorret i denne situasjonen. Samtidig må vi også vokte oss for tendensen til ensidig å legge skylden på én part i konflikten, med skråsikre oppfatninger om årsaksforhold og årsakssammenhenger. Det er en form for utenrikspolitisk avstandsbetraktning jeg har liten sans for, og jeg tror også det vil kunne svekke vår troverdighet og vår mulighet som en viktig medspiller og tilrettelegger for fredsforhandlingene i Midtøsten.

Vi bør videre kunne presse på for et større internasjonalt gjennomslag for reduksjon av gjeldsbyrden for de aller fattigste landene, og vi vil kunne kritisere uakseptable koplinger hos de rike landene mellom bistand og landets egne næringsinteresser. Vi bør videre kunne påpeke, presse på og få en større oppmerksomhet på oppfølgingen av nivået på bistanden, slik at den mer kommer på linje og i tråd med FNs vedtatte målsettinger.

Jeg er tilfreds med at utenriksministeren allerede har varslet at han vil gi Stortinget en redegjørelse om Regjeringens syn på hvordan Norge skal fylle sin plass i Sikkerhetsrådet. Jeg håper det også vil innebære et signal om at Regjeringen ønsker at Stortinget og Stortingets organer skal bli trukket aktivt inn, med informasjon og konsultasjon i forhold til de saker som løpende kommer til behandling i Sikkerhetsrådet.

I går, på trontaledebattens første dag, ble klimapolitikken på mange måter et hovedtema. Dette er nemlig et av de viktigste globale forvaltningsspørsmålene, der Norge også har muligheter til å sikre en forsvarlig ressurs- og miljøforvaltning nasjonalt. Arbeiderpartiets parlamentariske leder, Hill-Marta Solberg, ville i går ha det til at i miljøpolitikken går hovedkonflikten mellom sentrum og Arbeiderpartiet på utnyttelsen av gasskraft. Underforstått: Resten bør sentrum og Arbeiderpartiet kunne bli enige om. Men som det ble påpekt i går, uten at det syntes å gjøre noe særlig inntrykk på Arbeiderpartiets talere, så enkelt er det dessverre ikke. En trontale som nærmest var fri for miljøpolitikk, speiler dessverre Arbeiderpartiets mangel på visjoner og praktiske grep i miljøpolitikken. Dette ser jo også Arbeiderpartiets egne miljøbevisste representanter, som hadde flere gode innlegg her i går. Det innrømmes riktignok at det er betydelig mindre til satsing på alternative fornybare energikilder og til energisparing. Det skulle bare mangle. Det går jo klart fram av budsjettforslaget. For det er langt igjen til tiltakspakken som innebærer en satsing på 5 milliarder kr over ti år, med andre ord 500 mill. kr fordelt likt over disse ti

årene. Det er heller ingen tung satsing på forskning for videreutvikling av teknologier som kan gi CO₂-frie gasskraftverk. Men det arbeides altså med et nasjonalt kvotesystem som forhåpentligvis kan behandles av Stortinget til våren, og dette er selvfølgelig positivt. Men Regjeringen legger på elavgiften uten at den følger opp med tilsvarende satsing på ny miljøteknologi og nye fornybare energikilder, slik energimeldingen la opp til. Og da mangler den vesentlige begrunnelsen for å foreslå en slik avgiftsøkning. Det må være en kobling mellom det en legger inn i avgifter, og det en ønsker å bruke disse avgiftene på i miljø- og klimapolitikken.

Også kollektivtrafikken rammes kraftig gjennom høyere priser som vil følge av at Regjeringen foreslår moms på slik virksomhet. Dette slår selvfølgelig også i neste rekke negativt ut for miljøet.

Arbeiderpartiets fikenblad i denne sammenheng er en nominell økning i Miljøverndepartementets budsjett på 80 mill. kr som dekker prisstigningen og litt til. Det er ikke særlig mye å skryte av. Og det kommer jo først og fremst kulturminner, friluftsliv og rovdyrforvaltning til gode. Og det er bra. Det ser vi positivt på. Men klimapolitikken blir forsømt. Og det er ille.

Så får vi da se hvordan dette kan rettes opp når Stortinget senere skal behandle dette budsjettforslaget. Sentrumspartiene – og Kristelig Folkeparti – vil i alle fall for sin del ved eventuelle forhandlinger legge til grunn at det her må rettes betydelig opp.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tom Thoresen (A): Når utenrikskomiteens leder legger den vekt på internasjonale spørsmål som han gjorde i sitt innlegg i dag, og dessuten omtaler utenriksministerens innlegg i går på den måten han gjorde, er det et godt bevis på at vi har en bred oppslutning i Norge om de vesentlige utenrikspolitiske spørsmål. Det er en viktig arv å ta med seg, også i den viktige rollen som Norge nå skal spille gjennom medlemskap i Sikkerhetsrådet.

For øvrig la Einar Steensnæs vekt på miljøspørsmål. Det tror jeg er viktig at man gjør. Men da er det også viktig å se på de totale standpunktene til de ulike partiene, og se på hvilket praktisk samarbeid i Stortinget som kan gi de største miljøpolitiske gevinstene. Nå er det selvsagt en viss trang til hos et opposisjonsparti å nedvurdere hva Regjeringen faktisk står for. Hvis man gjennomgår Miljøverndepartementets budsjett, vil man finne ganske viktige satsingsområder her, ikke minst å utvikle videre renere gasskraftverk. Det er også slik at grønne skatter vil kunne være et interessant virkemiddel når det gjelder å påvirke forbruk, også uten den øremerkingen som Steensnæs spør etter. Det som kanskje likevel er viktigst, er hvordan Norge skal bidra internasjonalt til å bekjempe miljøpåvirkningene ved utslipp. Da er jeg slett ikke sikker på om den norske gasskraftdebatten blir fullt så enkel som mellompartiene av og til vil gjøre den til.

Einar Steensnæs (KrF): Innbydelsen til felles budsjettforståelse med sentrumspartiene denne høsten kom

også tydelig fram i Tom Thoresens innlegg her nå. Og i utgangspunktet må vi jo prøve det. Vi har ikke tenkt å spille den samme tilbaketrukne rolle som Arbeiderpartiet forsøkte seg på, i alle fall i innledningen av sentrumsregjeringens periode, hvor en forsøkte å skape kunstig avstand i forhold til det en faktisk kunne bli enig om.

Vi går inn i disse forhandlingene – som vi antakelig vil få invitasjon til – med et oppriktig ønske om å ta et medansvar. Men det vil bli på helt klare betingelser i forhold til budsjettet, det må endres på vesentlige punkter.

Nå kan vi konsentrere oss om miljøbudsjettet, men det fins også andre tema. Jeg vil særlig peke på næringslivets rammebetingelser, som Arbeiderpartiet gjennom dette nærmest har rotvetet på en slik måte at det er skapt stor usikkerhet ute i næringslivet om rammevilkår, om muligheter for å investere for framtiden, om sikkerhet for arbeidsplasser osv. Det får vi komme tilbake til. Men jeg står her med Miljøverndepartementets pressemelding under presentasjonen av statsbudsjettet, og der står det i overskriften: «Satsing på kulturminner, friluftsliv, rovvilt, villaks, og klimaforskning.» Jeg må si at i forhold til de klare signaler som ble gitt da Stortinget behandlet klimameldingen i mars, hadde jeg forventet noe ganske annet, en ganske annen satsing på nye fornybare energikilder, på ny miljøteknologi som kunne bote på noe av det økte utslippet som kommer bl.a. fra bygging av sterkt forurensende gasskraftverk. Det har ikke Arbeiderpartiet fulgt opp. Det kommer vi til å følge opp i de eventuelle budsjettforhandlingene.

John I. Alvheim (Frp): Den nye gen- og bioteknologien vil revolusjonere den medisinsk-tekniske utviklingen de nærmeste 10-20 år. Menneskets genspeil er kartlagt, og dette åpner for muligheten til ved hjelp av genterapi å forebygge, behandle, ja til og med fjerne alvorlige lidelser vi i dag sliter med, som eksempelvis diabetes.

Skal vi i Norge imidlertid kunne nyttiggjøre oss denne teknologien og norske pasienter få del i dette fremskrittet, må norske forskere til enhver tid få delta på internasjonalt nivå og ikke hemmes av en nasjonal, norsk restriktiv lovgivning, slik Kristelig Folkeparti tidligere har stått for. Vil representanten Steensnæs og Kristelig Folkeparti medvirke til en positiv lovgivning på dette området til beste for norske pasienter, og vil partiet styrke norsk forskning innen gen- og bioteknologien de nærmeste år? Dette er særdeles nødvendig. Det ligger meget tilbake å ønske når det gjelder medisinsk forskning.

Einar Steensnæs (KrF): Jeg er enig med representanten John Alvheim i at bio- og genteknologien åpner for interessante og viktige muligheter for å kunne lindre smerter og for å kunne helbrede sykdommer, sykdommer som til nå har vært ansett for å være uhelbredelige. Gjennom moderne bio- og genteknologi kan vi nå skape nytt håp hos mennesker som lever med en dårlig livskvalitet, rett og slett fordi sykdommen hemmer livsutfoldelse, hemmer aktiv deltakelse i samfunns- og arbeidsliv.

Sett på denne bakgrunn har vi ingen problemer med å istemme representanten John Alvheims ønske om en økt

satsing på denne forskningen for å få fram disse mulighetene. I utgangspunktet er vårt svar positivt. Den skaper positive muligheter, og disse bør vi utnytte.

Samtidig er det ingen tvil om at det i kjølvannet av denne nye bio- og genteknologien er en del viktige, grunnleggende etiske problemstillinger som en må ha oppmerksomhet på. Vi må unngå at vi gjennom denne forskningen reduserer menneskeverdet og mennesket selv til å bli et middel for medisinsk forskning. Her er det en del problemstillinger som jeg for min del skulle ønske at både en så profilert helsepolitiker som John Alvheim og hans parti, Fremskrittspartiet, hadde større oppmerksomhet på. Her er det problemstillinger i forhold til å ta hånd om og verne om menneskets integritet og verdighet, som gjennom denne forskningen kan bli truet. Vi ønsker å stå for et føre var-prinsipp som ikke tillater forskningen å gå lenger enn at vi har kontroll på hva den gjør med mennesket, og hva den gjør med mennesket som genuint vesen med egne verdier.

Per-Kristian Foss (H): Når man hører representanten Steensnæs og andre representanter for mellompartiene og SV omtale klimagassavtalen, får man et inntrykk av at man omtaler en avtale som er ferdigforhandlet. Det er jo ikke riktig. Iverksettelsen av den, kvotene og de mekanismene for oppfyllelse av avtalen er det langt fra internasjonal enighet om. Jeg har derfor lyst til å spørre representanten Steensnæs om hvordan han forholder seg f.eks. til det amerikanske innspillet i forhandlingene om oppfyllingsmekanismene, nemlig at skog og skogtilvekst skal regnes som en del av avtalen. Det vil for Norge ha ganske vesentlige virkninger, og jeg synes kanskje man skal være litt forsiktig med å trekke konklusjoner før den internasjonale enigheten er oppnådd. Jeg gjentar: skog som en del av CO₂-avtalen. Det var mitt første spørsmål.

Det andre spørsmålet går på et helt annet tema, et tema som representanten Bondevik, partiets parlamentariske leder, reiste overfor statsministeren, nemlig hvordan Regjeringen vil følge opp Sandman-utvalgets innstilling, og hva man synes om avtalen. Sandman-utvalget gjelder bl.a. sykelønn og uføretrygd. Det er kanskje mer naturlig å spørre Kristelig Folkeparti om dette. Hva synes Kristelig Folkeparti om Sandman-utvalgets innstilling, tatt i betraktning at partiet jo har programforpliktelser til å begrense ytelsene i sykelønnsordningen? Hvordan vil Kristelig Folkeparti i denne stortingsperioden bidra til å oppfylle sitt program?

Einar Steensnæs (KrF): Det er riktig at klimaavtalen på ingen måte er på plass. Det er det som gjør at vi må være forsiktig med hva vi gjør på nasjonalt plan for vi ser at det er koblinger som sikrer at de globale klimahensyn blir ivarettatt på en god måte. Det vi kritiserer både Høyre, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet for, er: Før disse mekanismene er på plass, før vi har sikret at dette er under kontroll, bygger vi forurensende gasskraftverk som øker CO₂-utslippene – i stedet for det motsatte, å redusere dem. Det er det vi har forpliktet oss til. Gjennom Kyotoavtalen har vi forpliktet oss til en reduksjon av klima-

gassene. Det som skjer med gasskraftverkene, er at vi øker utslippene med 5 pst. Det går i motsatt retning.

Jeg er helt enig i at når det gjelder skog og skogtilvekst, er det en interessant mulighet for å binde CO₂. Jeg har selv holdt foredrag på Norges Skogeierforbunds landsmøte om dette, og jeg har vært positiv til det Det har ikke fått gjennomslag, men jeg ser mulighetene.

Så gjelder det Sandman-utvalgets arbeid. Det var et utvalg som ble satt ned av sentrumsregjeringen. Man hadde håp om at partene skulle forenes gjennom utvalget om en felles løsning. Det oppnådde en dessverre ikke. Dermed er jo dette arbeidet straks mye vanskeligere. Vi ønsker å bidra positivt til å få til noe av det som flertallet i Sandman-utvalget stod for. Det vil vi støtte. Vi har programforpliktelser, som representanten Foss nevnte. Vi ønsker å følge dette aktivt opp. Men muligheten for å få gjennomslag og for å få et flertall og en avtale med partene ble dessverre redusert kraftig da utvalgets innstilling ble delt.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Per-Kristian Foss (H): Til siste replikkveksling vil jeg si at det er interessant å få vite at etter det jeg forstår, har LO en slags vetorett på de formuleringene som gjelder arbeidslivet i Kristelig Folkepartis program. Det er jo et interessant lite forbehold som velgerne ville hatt interesse av den gang.

Hvis vi skal se litt tilbake på trontaledebattens første dag og vel så det, er det én påfallende ting, og det er at de bevegelsene som foregår blant velgerne, av og til oppfanget i meningsmålinger, opinionismålinger, i liten grad synes å ha preget gårdsdagens og dagens debatt. Det kan være et sunnhetstegn på den måten at man selvfølgelig ikke skal svinge med svingende velgerstrømninger, men kanskje også et lite tankekors i retning av at etterkrigstidens kanskje sterkeste velgersvingninger, som vi har opplevd i løpet av kort tid, ikke influerer på Stortingets debatt.

Det er velgere denne forsamling lever av, og velgersvingninger kan raskt forandre denne sals sammensetning – på godt og på ondt. Jeg tror velgersvingningene kaller på en del analyser. Jeg tror kanskje at noe av det som er årsaken til frustrasjon, avstand mellom velgere og folkevalgte, er at politikere har en tendens til å leve for lenge på myter og påstander som ikke velgerne kjenner seg igjen i. Vi hevder f.eks. at vi er Europas rikeste land. Det er jo en sannhet med sterke modifikasjoner. Vi er kanskje Europas rikeste stat. Men som økonomi er vi slett ikke blant de beste. Jeg kommer tilbake til det.

En annen myte som regjeringspartiet er spesialist i: Hver gang man legger fram et budsjett eller et forslag til budsjett – et utkast får en nesten kalle det – hevder man at man tar fra de rikeste og gir til de fattigste. Men de fattigste merker det aldri, snarere tvert imot. De som kan lese en tabell, vil jo se at de blir ikke rikere av det. De mister en hundrelapp om de tjener aldri så dårlig, iallfall hvis de har barn og betaler skatt, og det gjør de fleste.

Så hører man regjeringspartier gjentatte ganger forsikre om at man har vært og er forutsigbare og stabile i sin politikk, enten det gjelder regjeringen Jagland, Bondevik eller Stoltenberg. Men så opplever velgerne at de samme partier i grunnen bytter standpunkter. Den avgiften man var imot i opposisjon, er man for i posisjon osv. Velgerne hører politikere forsikre om en skattereform som skal vare i lang tid, den skal være stabil og forutsigbar, et bredt flertall stod bak den. Men ikke er det gått mer enn to – tre år før de første forandringer gjøres, og nå kastes den sågar helt om på. De advarsler som finansministeren fra sentrumspartiene gav mot å endre skattereformen, følger verken sentrumspartiene eller det nåværende regjeringspartiet. Det er ikke rart at velgere i denne sammenheng kan bli litt forvirret, for å si det forsiktig, og kanskje gjør sine egne bevegelser.

Tilbake til påstanden om Norge som Europas rikeste land: I forhold til statsøkonomi er jo det riktig. Men da må det tas et par forbehold. Det vi gjør, er at vi flytter en pensjonsformue som vi ellers hadde hatt liggende i Nordsjøen, til et fond som vi nå kaller Petroleumsfondet. Det har jo lite med petroleum å gjøre, men det har mye med pensjoner å gjøre. Vi blir i og for seg ikke noe rikere av det. Vi kan si det er merverdi, det skaper arbeidsplasser, og alt det skal vi være glad for. Men som fond for å betale fremtidige pensjoner bare flytter vi jo på det. For hver krone vi utbetaler til stadig økende antall offentlige ansatte – for den saks skyld også ansatte i privat sektor – vokser jo statens gjeld til oss alle. Og det er gjelda som skal betales. Gjelda skal betales med noen av fondene, så rikdommen er et relativt begrep i så sammenheng.

Skal man gi et mer nyansert bilde, er det verdt å minne om at vår rikdom stadig må vurderes i forhold til andres rikdom og vellykkethet. Da hører følgende faktorer også med i bildet: Mens andre land, våre naboland i særdeleshet, stadig moderniserer sin industri, bl.a. med et stadig økende teknologiinnhold i sin industri og i sin eksport, går vi motsatt vei. Vi sakker bakut, mens andre går fremover i teknologiinnhold. Andre øker sin industriproduksjon. Vi har relativt sett redusert den. Forskningsandelen er i Europa økende. Vi har ikke klart å henge med i den utviklingen. Offentlig sektor har i Norge hatt en eksepsjonelt sterk vekst – helt ute av takt med resten av Europa. På tross av denne voldsomme vekst i offentlig sektor er misnøyen med offentlig sektor i Norge veldig sterk. Den er faktisk sterkere der veksten har vært størst. Når det gjelder helsesektoren, er det ingen tvil om at misnøyen med offentlig tilbud er stor. Det er faktisk på det området hvor vi på 1990-tallet, særlig siste halvdel av 1990-tallet, har økt innsatsen ressursmessig mest. Det er med andre ord slik at der vi bruker mest penger, skaper vi også paradoksalt nok størst misnøye. Det burde være et tankekors. Det burde iallfall til fulle understreke at det er organiseringen det er noe galt med først og fremst. Vi får ikke nok helse ut av hver krone, for å si det i en tabloid form som kanskje når frem.

Samtidig hører det også med til bildet av norsk økonomi – litt mer kortsiktig, men dog ganske viktig – at mens andre land klarer å holde styr på lønnsutvikling, for-

bedrer sin produktivitet og har kontroll over prisveksten, har Norge ikke noen av delene. Prisveksten de siste par månedene er ute av kontroll i forhold til Regjeringens prognoser. Vi har en produktivitetsvekst som for femte år på rad er dårligere enn hos alle våre konkurrenter. Vi har en lønnsutvikling som vel på femte året på rad er sterkere enn hos våre konkurrenter. Mange gleder seg over det, men hvis vi ikke klarer å oppfylle produktiviteten, blir vi hengende etter igjen. Så Norge som et land å produsere i og eksportere fra blir stadig dårligere.

Det er et skrikende behov for strukturreformer i økonomien. Det høres så flott ut, men det går jo egentlig bare ut på å gjøre det samme som man er nødt til å gjøre i bedriftene, stadig omstille seg, stadig fornye seg, det er stadig et press på å øke produktiviteten, gjøre ting på smartere, klokere måter. Det viktigste området er å øke tilgangen på arbeidskraft og bremse avgangen av arbeidskraft. Andre talere fra Høyre har talt mye om behovet for bl.a. å øke tilgangen på arbeidskraft, ikke minst å erkjenne at vi er en del av en global økonomi og må være et land som også kjemper om den internasjonalt attraktive arbeidskraften, enten det er unge u-landsstudenter som er utdannet i den vestlige verden med glimrende resultater, og gjerne vil ta jobb der de har lyst til å ta jobb – da skal også Norge melde seg på i den konkurransen – eller det er ufaglært arbeidskraft som allikevel kan tjene godt i Norge, og som vi har behov for. Vårt samfunn bør være inkluderende nok, romslig nok og moderne nok til å ta imot disse tilbudene, for det er vår velferd som trenger dem først og fremst.

Derneft gjelder det å bremse avgangen på arbeidskraft. For det er jo et paradoks at vi trenger stadig flere i jobb, og samtidig sender vi stadig flere ut av arbeidslivet. Budsjettdokumentene som Regjeringen har levert, gir en veldig god beskrivelse av dette. Men det er en enorm avstand mellom beskrivelsen fra et kompetent og dyktig embetsverk og de politiske tiltak som fullstendig mangler. Ja, mangel på sammenheng er skrikende, som når Regjeringen for eksempel beskriver følgende: Sykefraværet øker årlig med 10 000–15 000 årsverk. Hvert år blir ca. 30 000 nye personer uføretrygdet, og økningen i tidligpensjonering er kommet helt ut av kontroll. På disse områdene forutsetter Regjeringen at utviklingen stanser opp. Man forutsetter i budsjettdokumentene at det ikke blir økning i sykefraværet neste år, at det ikke blir en vekst i uføretrygden og tidligpensjonene som er utover det som aldersfordelingen av befolkningen skulle tilsi, for å sitere korrekt. Dette er jo omtrent som å be om god jul og godt nyttår. Det ønsker vi hverandre i Norge årlig, og det er en god tradisjon, men jeg tror ikke det er veldig handlekraftig som del av en politikk. For det er ingenting verken i Regjeringens planer, i trontalen eller i innleggene fra Regjeringens representanter her som skulle tilsi at dette er man i stand til å oppfylle. Budsjettet her kommer til å sprekke, og det sprekker kraftig hvis man ikke gjør noe. Og regjeringspartiet har ikke foreslått å gjøre noe som helst på disse områdene. Det får derfor være unnskyldt at noen av oss kommer til å forsøke oss senere i høst med forslag – ikke bare for å se på dem, vurdere

dem og utrede dem, men faktisk for å få dem gjennomført. Det er faktisk for velferden vi gjør det, for makter man ikke å gjøre noe med disse utviklingstrekkene, altså tar folk ut av jobb, har man ikke nok folk til å gjøre jobben for velferden.

Det var i gårsdagens debatt også reist som en innvending fra representanter for Fremskrittspartiet at det å importere arbeidskraft til Norge skulle tilsi at man skulle importere dem for lav lønn, under tarifflønn o.l. Jeg vil bare sterkt tilbakevise det og si at disse selvfølgelig skal inn i tariffsystemer og forhandlingsystemer og beskyttes av det lovverk vi har for andre norske arbeidstakere.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tom Thoresen (A): Per-Kristian Foss beskrev nå en rekke trekk ved det norske samfunn og en rekke trekk ved den norske rikdommen som det kan være god nytte i å diskutere. Men jeg lyttet og fant ikke så helt entydige strategier for hvordan en skal løse det som er våre største utfordringer. En av de største utfordringene etter min oppfatning er: Hvordan skal vi organisere det norske velferdssamfunnet bedre, slik at menneskene føler den tryggheten i hverdagen som er produktiv for næringsliv og for offentlig sektor, bedre? Ja, det er en av Regjeringens fremste målsettinger etter trontalen, heriblant hvordan vi skal effektivisere og bedre den store helsesektoren. Der vet vi jo at mangelområdet kanskje ikke engang først og fremst er penger, men organisering og tilgang på fagfolk.

Men så vet vi også at vi har en økonomi som i dag er ganske het. Det betyr etter min oppfatning at skal vi ha rom for å gjøre nødvendig forbedring og innsats i offentlig sektor, kan ikke ekspansjonen over hele det økonomiske området være like sterk. Og det er her vi møter Høyres kritikk, fordi Høyre har som oppskrift skattelettelser og er redd for å bruke skatter til å regulere nivået i norsk økonomi. Da er mitt spørsmål: Hvordan har Per-Kristian Foss egentlig tenkt å løse de problemstillingene han skisserte opp for oss?

Per-Kristian Foss (H): Jeg kunne jo begynne med å anbefale et internt sosialdemokratisk seminar i Den sosialistiske internasjonale, i hvert fall i Europa-avdelingen, for der ville jo representanten Thoresen fått god manuduksjon i hvordan og hvorfor sosialdemokratiske regjeringer i alle naboland og i vesteuropeiske land for øvrig nå setter skattene ned, driver skattekonkurranse for å tiltrekke seg virksomhet, ser det å øke verdiskapingen som en del av strategien også for å trygge velferdsstaten. Vi melder oss ut av skattekonkurranse og biller oss inn – for å bruke den gamle statsministers uttrykk – at vi er et skatteparadis, ved å trikse med tall, gi gale tall og gi inntrykk av at vi i grunnen er et veldig lavskattland. Det er bare det at de som betaler skatt, og som er på næringssiden, ikke merker det – snarere tvert imot, de flytter til andre land hvor de kan få bedre ordninger. Unge mennesker innenfor IT-bransjen er i stand til å regne – mange vil vel si at det er det de kan til overmål – de kan da regne så

pass at de finner ut at reiser de til Stockholm, får de bedre betingelser. De store kapitalistene i Norge kan man selvfølgelig skatte både sånn og sånn, men et faktum er at i Sverige får man nesten ikke formuesskatt fra de store inntektene. Se på summen av hva Hennes & Mauritz- og IKEA-eierne mv., de ti største, betaler i formuesskatt – nesten ingenting i Sverige. Så litt sosialdemokratisk pragmatisme ville jeg anbefalt som et første skritt.

Så vil jeg si at Høyre har på flere områder faktisk lagt frem fornyelsesprogrammer som andre nå begynner å ta etter. Vi har vel i et par stortingsperioder pekt på at Norge kan klare seg med to forvaltningsnivåer. Fylkeskommunen er unødvendig, og vi vil spare ressurser ved å fjerne den. Jeg ser nå at vi får overraskende tilslutning også fra arbeiderpartihold, og man utreder det vel, i mellomtiden er man også nødt til å handle. Vi har den hovedvinkelen også på offentlige tjenester at de må gjøres slik at man får mest mulig for pengene. Bruk anbud, konkurranseutsetting og kjøp tjenester på best mulig måte for kvalitet og pris.

Siv Jensen (Frp): I går forsøkte jeg å stille representanten Jan Petersen noen spørsmål om hvordan Høyre ser for seg gjennomføringen av forslaget om økt innvandring til Norge. Da fikk jeg ikke klare svar. Men siden representanten Foss også er medforslagsstiller på dette, skal jeg spille ballen videre til ham.

En av utfordringene med Høyres forslag, som betinger at ny arbeidskraft fra utlandet skal ha bolig i Norge, er at det legger et ytterligere press på boligmarkedet, særlig i sentrale områder, f.eks. i Oslo, hvor vi vet det er knapphet på boliger, og om flere skal inn og konkurrere om de få boligene vi har, vil det bare føre til økt press på prisene, som allerede er høye nok fra før. Da jeg spurte Jan Petersen om dette i går, fikk jeg et litt merkelig svar om at vi måtte gjøre noe med planbyråkratiet. Ja, vi er for så vidt enige om at det er fullt mulig å gjøre noe med reguleringsarbeidet, med dispensasjonssaksbehandling og annet planarbeid i kommunene. Men hovedproblemet er jo at man mangler arealer. Betyr da det at formannen i Oslo Høyre, Per-Kristian Foss, nå har tenkt å jobbe for at vi skal gjøre noe med Marka-grensen og andre områder slik at vi altså får tilgang på flere arealer til boligbygging, eller mener Høyre at vi nå skal få et ytterligere press på boligmarkedet som følge av dette? Dette virker på meg svært lite gjennomtenkt.

Og det er et annet forhold som heller ikke kommer klart frem. Betyr dette forslaget at Høyre nå åpner for permanent innvandring til Norge, med de konsekvenser det måtte få på lang sikt for norsk økonomi – er de gjennomtenkt? Eller er det slik at Høyre mener at dette skal være kontraktfestet arbeidsinnvandring, som betyr at arbeidskraften sendes tilbake etter en viss periode?

Per-Kristian Foss (H): Nei, Høyre behandler ikke mennesker, altså arbeidskraft, som en slags postordre vare med returrett. For øvrig vil jeg si at Fremskrittspartiet hadde hatt mye å lære av å studere de faktiske forhold i Sveits og andre land som praktiserer korttidsopphold, for

erfaringen viser nemlig at de aller fleste får permanent opphold. Utviklingstrekkene er der som i andre land. Vi trenger et åpent arbeidsmarked for å trygge velferden på lang sikt. Utfordringene og behovet vårt er større på lang sikt enn på kort sikt.

Så til dette konstruerte problemet med boliger. Jeg husker siste valgkamp. Da var det jo alle innvandrerne som har vært i Norge, i Oslo i særdeleshet, i et tiår eller tre, som var årsaken til de høye boligprisene i Oslo. Marka til – unnskyld, president! – tøv! Det er iallfall galt. Innvandrere er sannelig ikke kravstore på boligmarkedet hvis man først skal begynne å telle kvadratmeter pr. arbeidstaker. Det er ikke der problemet ligger. Og for å si det sånn: Ledige stillinger må fylles med folk, folk må bo, og de skal bo anstendig. Så får de selv velge sitt nivå utfra den tilgjengelige økonomi.

Fremskrittspartiet har det syn i Oslo at man skal bygge i Marka. Det kan man ha mange argumenter mot, men jeg tror ikke jeg skal ta naturvernensiden og dette med behov for rekreasjon, der tror jeg liksom ikke jeg kan ha noen dialog. Men jeg har lyst å peke på et annet område som jeg tror Fremskrittspartiet forstår, og det er: Hvorfor ta de dyreste områdene i bruk først? Dette er faktisk analysert i dokumenter fremlagt av byrådet og behandlet i bystyret i Oslo. Der viser det seg helt klart at de dyreste tomtene å ta i bruk er der det ikke ligger infrastruktur – det er i Marka. Så hvis man skal bygge dyrt, skal man bygge i Maridalen, i Sørkedalen og på Kikut. Skal man bygge rimelig, skal man bygge der det ligger infrastruktur. Og planene viser at det er ganske god tilgang på slike tomter også i eksisterende områder i Oslo, om man vil ta dem i bruk. Og da har ikke jeg noe imot om det også blir litt høyt og tett innimellom, for Oslo er en by, og folk tåler å bo urbant.

Presidenten: Presidenten går ut fra at representanten vet at ordet «tøv» ikke er et parlamentarisk uttrykk.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF): I dag er forskjellen i skattlegging av inntekt som kjem frå kapital, og inntekt som kjem frå arbeid, så stor at det rører ved rettferdskjensla hos svært mange. I Kristeleg Folkeparti meiner me at forskjellen i skattlegging av kapital og arbeidsinntekt bør reduserast. Me har òg freista oss med ulike forslag til løysingar. Eigentleg er denne utfordringa todelt – for det første å medverka til å få eit skattesystem som blir oppfatta meir rettferdig enn det som er tilfellet i dag. For det andre dreier det seg om å dela på skattebyrdene og utnytta det skattefundamentet som me har. Det er nemleg slik at ein stadig større del av personinntektene kjem frå avkastning på kapital.

Mitt konkrete spørsmål blir då: Vil Høgre medverka til at forskjellen i skattlegging av inntekt frå kapital og inntekt frå arbeid blir redusert i forhold til dagens altfor store forskjell? Eg har registrert at Kåre Willoch seinast i går uttalte seg svært sterkt om naudsynet for ei slik utvikling.

Elles har representanten Foss i ulike samanhengar uttalt seg i skarpe ordelag om arbeidarpartiregjerings sin næringslivspolitik. I ei pressemelding den 4. oktober

seier han bl.a. at Regjeringa «setter arbeidsplassene i fare ved å foreslå ekstraskatt på 1 ½ prosent på all arbeidskraft i privat sektor», og at det er «liten tvil om at de store taperne i dette budsjettet er alle som jobber i privat sektor».

Eg er samd i Høgre sine påstandar om at den politikken som Regjeringa viser i statsbudsjettet, må karakteriserast som ikkje særleg næringsvennleg, for å seia det danna. Sentrumsregjeringa førte ein langt meir næringslivsvennleg politikk, og det må vel sjølv Høgre i gode stunder innsjå. Derfor må eg spørja representanten Foss: Angrar han no på at Høgre var med på å fella ei næringsvennleg sentrumsregjering og gje landet ei arbeidspartiregjering?

Per-Kristian Foss (H): Nei, vi kan jo ikke hindre at folk går! Det er klart at hadde vi sidd i regjeringen Bondevik som et av partiene, så hadde vi kanskje hatt noe større innflytelse på en statsminister med ønske om å gå. Men vi satt ikke i regjeringen, og våre muligheter til å hindre avgangen var begrenset.

Jeg er enig med representanten i at da Bondevik-regjeringen samarbeidet med Høyre, ble næringslivspolitikken bedre enn den ville blitt uten. Lenger vil jeg ikke gå. Ideen om en konjunkturavgift er jo ikke ny, den ble oppfunnet av regjeringen Bondevik. Da var det ikke så ille som nå foreslått, det skal jeg innrømme, men det var 2 pst. av lønnsutbetalinger, foreslått i revidert nasjonalbudsjett for 1998. Den skulle riktignok ikke tas til statskassen – der kommer det formildende element – den skulle deponeres på konto i Norges Bank foruten renter i fem år. Og det er jeg enig i, det er et mindre ille forslag. Men det ble av en samlet komite den gang beskrevet som i praksis en 2 pst. økning av arbeidsgiveravgiften. Og det er vel liten trøst for de bedriftene som ville gått konk i det tredje året, at de hadde penger på bok som de ikke fikk ta ut. Jeg vet ikke hvordan bostyret ville forholdt seg til det, men jeg tror de ville fått problemer. Så jeg er enig i at forslaget ikke var fullt så ille som konjunkturavgiften, men i praksis ville den for særlig svake bedrifter ikke hatt særlig annen virkning. Men jeg registrerer at Arbeiderpartiet – som jeg sa i mitt innlegg, er jo dette en avdeling for stolleken – den gang sa at dette var en helt gal økning av arbeidsgiveravgiften som var skadelig for det norske arbeidsliv. De formuleringene står vi faktisk fortsatt på, og jeg håper vi får støtte av Arbeiderpartiet og sentrum også denne gang, for da kan vi avvise konjunkturavgiften slik vi avviste den tvungne plasseringsordningen i 1998.

Spørsmålet er om vi får mindre forskjeller på øverste marginalsattesats for arbeidsinntekt og øverste marginalsattesats for kapitalinntekter. Svaret er ja. De forsøk Bondevik-regjeringen gjorde på dette, var ikke vellykket. De gikk nemlig motsatt vei.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Tore Nordtun (A): Energisituasjonen for Norge før har vært at vi var en nettoeksportør av elektrisk kraft i ni av ti år, nå må vi importere kraft i to av tre år.

I energimeldingen som ble fremlagt for Stortinget våren 1999, legger den daværende sentrumsregjeringen til grunn at det må forventes kraftunderskudd i årene fremover. Stortingsflertallet sluttet seg til den vurderingen. Det er også i den senere tid fokusert på effektsituasjonen. Får vi kalde vinterdager i store deler av landet, kan vi risikere utkoplinger i deler av døgnet i noen måneder. Dette kommer av at vi i slike situasjoner ikke har produksjonskapasitet nok ved våre kraftverk, og at overføringsystemet for kraft ikke har kapasitet nok. Kraftbalansen fra utlandet vil heller ikke ha stor nok kapasitet i en slik situasjon. Denne situasjonen må vi ta alvorlig. Vi er en del av det nordiske kraftmarkedet. Kraftunderskuddet i Norge blir dekket av import av kraft – kraft som er langt mer forurensende, eksempelvis fra kullkraftverkene.

Under behandlingen av energimeldingen den 9. mars bad stortingsflertallet regjeringen snarest treffe vedtak om omgjøring av de tildelte utslippstillatelsene for kraftverkene. Omgjøringssakene skulle skje innenfor forurensningslovens rammer. Inntil et system for omsetting av utslippskvoter for klimagasser er satt i kraft, skal det heller ikke stilles strengere utslippskrav enn det som i dag er vanlig for kraftprodusenter i EU-land. Så snart Kyotoavtalens bestemmelser om fleksible gjennomføringsmekanismer og et nasjonalt kvotesystem er på plass, må gasskraftverkene i Norge innordne seg dette regelverket og kompensere sine utslipp ved kjøp av utslippskvoter eller gjennomføre tilsvarende tiltak. Kvotesystemet vil føre til at det blir satt en pris på klimagassutslipp også på mange områder der det ikke er tilfellet i dag.

Stortingsflertallet har flere ganger sagt ja til å bygge gasskraftverk i Norge. Det har flertallet gjort fordi vi mener at det er et av bidragene til å løse energisituasjonen, og at det vil bidra til å redusere samlet utslipp av klimagasser i Norden og i Nord-Europa.

Norge er en av de største gassprodusentene i Europa. Fjorårets produksjon var på ca. 60,7 milliarder standardkubikkmeter gass. Kun 2 pst. av vår gassproduksjon bruker vi innenlands. Arbeiderpartiets syn og mål er å foredle mer av vår gass i Norge. I altfor stor grad har Norge vært råvareprodusent, og vi har mistet en stor del av verdiskapingen fram til ferdig produkt. Det er nok å nevne som eksempler fisk og aluminium. Målet vårt er større verdiskaping og videreforedling i Norge.

Videre er det også Arbeiderpartiets syn at vår naturgass skal gi oss en mer miljøvennlig energipolitikk ved at den blir tatt i bruk på en slik måte at den erstatter mer forurensende energi.

I statsbudsjettet har Arbeiderpartiet derfor flere satsinger, og vi legger til rette for å ta gassen i bruk til energiformål. Fra Arbeiderpartiets side foreslås det en bevilgning til forskning på renseteknologi for gasskraftverk på 20 mill. kr. Det foreslås videre en bevilgning på 20 mill. kr til et pilotprosjekt i Bergen, som vil gjøre det mulig å ta i bruk naturgass i stedet for olje på en rekke områder innen transport, oppvarming og industri.

Arbeiderpartiet vil styrke miljøarbeidet på mange områder. Vi har en satsing på energiøkonomiseringstiltak. Vi legger om hele politikken på dette området. Vi får et

nytt fond. Vi ønsker satsing på alternativ bruk av naturgass, som vil redusere utslippene på lengre sikt. Miljøpolitikken til Arbeiderpartiet innebærer en betydelig satsing når det gjelder friluftspolitikken, når det gjelder kulturminnene og ikke minst når det gjelder miljøet i Russland og en videre satsing på mange områder.

Kirsti Kolle Grøndahl hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Jorunn Ringstad (Sp): Verdiskapinga i landet er grunnlaget for sysselsetjing og velferd. Over 90 pst. av verksemdene i landet er små og mellomstore bedrifter. Desse bedriftene står for ei verdiskaping som er eit viktig fundament for det velferdssamfunnet vi har, og som vi ynskjer å vidareutvikle.

Avstandane i Noreg er store. Dette set krav til infrastrukturen. Eit breibandsnett vil vere ein føresetnad for å lette forholda for næringslivet og vere viktig for at vi skal halde oppe næringsutvikling og verdiskaping i heile landet. Kommunikasjon og informasjonsutveksling kan gå føre seg nesten kvar som helst. Tilgang til kunnskap, kompetanse og nettverk vil bli avgjerande for næringslivet over heile landet.

Senterpartiet meiner det må vere eit mål å etablere ein digital allemannsrett. Ikkje berre all offentleg og privat verksemd skal ha tilgang til breibandsnett, dette bør òg gjelde alle husstandar. Den digitale allemannsretten vil vere ein føresetnad for at alle, same kvar dei bur, skal ha ein reell sjanse til etterutdanning og kompetanseheving. Enkel tilgang til kunnskap og undervisning gjer det lettare å ta del i tilbodet. Dette er også viktig for næringslivet.

Aktiv bruk av breibandsnettet vil også minske trongen for transport og difor gi ein positiv miljøeffekt. Likevel vil dei tradisjonelle transportformene – bil, båt, jernbane og fly – også i framtida vere avgjerande for busetjing og for transport av personar og varer.

I trontaledebatten 13. oktober i fjor sa Karl Eirik Schjøtt-Pedersen, dagens finansminister:

«Arbeiderpartiet mener at det er grunn til å øke statens investeringer både i veier og i havner.»

Det var difor med ei viss forventning eg lytta til trontalen i haust, men samferdsle var knapt nemnt. I finanstanden, som finansminister Schjøtt-Pedersen framførte nokre dagar seinare, var det ikkje lett å kjenne igjen den tidlegare samferdslepolitiske talsmannen frå Arbeidarpartiet. Med bakgrunn i det budsjettet som er lagt fram, forstår eg godt at samferdsle stort sett vart forbigått i det stille både i trontale og i finanstale. Sjølv om Arbeidarpartiet har kome i regjering og prøver å gløyme det dei tidlegare har sagt om samferdsle, må også dei sjå at det er store, uløyste oppgåver på samferdsleområdet. Det er trong for store midlar både til investeringar og til vedlikehald.

Medan Odd Roger Enoksen var kommunal- og regionalminister, gav han Asplan Viak AS i oppdrag å utarbeide ein rapport om statlege investeringar. Denne rapporten er no lagd fram og har tittelen: «Geografisk kartlegging: Statens investeringar i fylker og regioner 1989-1998». Med denne rapporten har vi for fyrste gong fått ei

aktuell oversikt over fordelinga av staten sine samla investeringar.

For samferdslesektoren viser denne rapporten at det i 1989-1998 har vore ei sterk sentralisering av investeringane. Denne tendensen har Arbeidarpartiet ikkje berre halde fram med, men også forsterka i det framlagde budsjettet og i Nasjonal transportplan. Dette er negative signal for dei delane av landet som står for store delar av verdiskapinga og for mykje av den eksportretta produksjonen.

Senterpartiet meiner at vi sjølv sagt skal løyse samferdsleutfordringane i dei tettfolka delane av Noreg, men det bør vere like sjølv sagt at vi skal løyse distrikta sine utfordringar. I folkerike område må vi satse meir på kollektivløysingar. I distrikta vil vegbygging vere det beste og ofte det einaste aktuelle tiltaket.

Vi har mange døme på kor viktig gode kommunikasjonar er for utviklinga i eit lokalsamfunn. Ei betring av kommunikasjonane kan vere det vesle som skal til for å snu ei negativ utvikling til ei positiv. Eg vil nemne berre eitt døme: I min eigen heimkommune finn vi eitt av to ferjesprosjekt i landet. Ferja til Atløy har fått seinare avgangar to gonger i veka, og dei som er busette på øya, kan kjøpe eit årskort som gjer det billegare å reise med ferja. Dette har gjort det billegare å pendle til fastlandet til arbeid eller for å delta i kulturelle aktivitetar. Næringslivet på øya har fått redusert utgiftene sine. Ferjesprosjektet saman med litt pilotkommunemidlar har skapt optimisme og vilje til å satse. Folketalsnedgangen har på kort tid snudd til folketalsauke. Fleire som tidlegare hadde flytta ut, har flytta tilbake. Dei grunngir det med betre kommunikasjonar. Øya har fått fleire arbeidsplassar.

Vi treng fleire tiltak som kan skape optimisme i lokalsamfunna, ikkje berre kortvarige prosjekt, men permanente ordningar.

Rolf Reikvam (SV): Det 20. århundret var på mange måter demokratiet århundre. Det var i dette århundret demokratiet som styreform fikk sitt endelige gjennombrudd. Selv om det gjennom hele århundret var flere store tilbakeslag, står en ved inngangen til det 21. århundret igjen med at de aller fleste land i en eller annen form ønsker å fremstå som demokratiske.

Det er ikke lenger de som er for demokratisk styreform, som må begrunne hvorfor dette er en god styreform. Det er de som mener styreformene ikke er god, som må begrunne sitt standpunkt.

Også i denne trontaledebatten har det vært en hyllest til demokratiet med bakgrunn i valget i Rest-Jugoslavia og folkets overtakelse av makten i landet. Det er grunn til å glede seg over at enda et land beveger seg i demokratisk retning. Alle demokratiske land har et felles ansvar for å støtte opp om skjøre demokratier som skal starte på en møysommelig vei med bl.a. å bygge opp politiske institusjoner.

Hvorledes står det så til med vårt eget demokrati, vårt eget folkestyre? En enkel diagnose kan oppsummeres etter følgende hovedlinjer:

For det første. Valgdeltakelsen går ned ved valg til kommunestyre, fylkesting og storting. Litt over halvpar-

ten av de stemmeberettigede gidder å benytte seg av stemmeretten.

For det andre. Det er frustrasjon i de politiske organer lokalt og regionalt fordi det politiske og økonomiske handlingsrommet er så lite. Et godt fungerende lokal- og regionaldemokrati er motoren i et levende folkestyre. Det er der de viktigste politiske avveininger, prioriteringer og politiske løsninger skal finnes. Det er dessuten lokal- og regionalnivået som rekrutterer politikere til sentralnivået.

For det tredje. Når jeg snakker om reform av offentlig sektor, er det stort sett forvaltning og tjenesteproduksjon som står på den politiske dagsordenen. Reformen blir begrunnet med at en skal skape en mer effektiv lokal og regional forvaltning og ikke med at det er nødvendig for å få lokaldemokratiet til å fungere bedre, at den folkelige deltakingen skal bli større.

For det fjerde. Demokrati og politisk styring blir fremstilt som en trussel mot enkeltindivid og marked. Politisk innblanding blir framstilt som noe negativt, det er noen der ute som er ute etter å gjøre livet vanskelig for enkeltindividet, stikke kjepper i hjulene for den enkeltes frie utfoldelse.

For det femte. Politikerforakten er økende. I god historisk tradisjon nærer populistiske grupper og partier opp under politikerforakten. Det samme ser vi i andre vest-europeiske land, der sterke nasjonalistiske partier vinner fram i valg. I kraft av sitt menneskesyn vil disse gruppene lett utvikle seg til å bli antidemokratiske fordi de avviser den grunnleggende normen for et demokratisk system, at alle er kompetente til å være med, og at alle har samme rettigheter.

For det sjette. Flere politiske beslutninger blir overlatt til markedet. Å bruke markedet til å fordele velferdsgoder er dårlig, fordi velferdsgoder ofte er knapphetsgoder. Rettferdig fordeling av velferdsgoder kan bare skje gjennom politiske beslutninger og politiske prioriteringer. I det politiske demokratiet har vi alle én stemme, i markedet er den enkeltes styrke avhengig av lommeboka og kjøpekraften.

La oss forutsette at deler av denne diagnosen i alle fall er korrekt. Hva er så de politiske svarene så langt i denne debatten?

For det første. Flytte ansvaret for sykehussektoren, fra å være underlagt regionaldemokratisk prioritering til sentralstyring.

For det andre. Fra Fremskrittspartiet har vi fått forslag om at staten skal påta seg ansvaret for utdanning, helse, eldreomsorg – altså en forflytning fra politisk styring lokalt til lovfestede rettigheter for den enkelte. Ønsker en å ta et skikkelig kvelertak på det lokale folkestyret, er dette glimrende forslag.

Vårt lokale og regionale folkestyre har verdier i seg selv som det er vårt ansvar å ta vare på. Uansett hvilke gode tjenester vi utvikler, hvis folkestyret blir svekket, blir helt sentrale deler av velferdssamfunnet borte. Grunnlaget for et godt og tjenlig velferdssamfunn er et levende folkestyre som foretar de politiske prioriteringene og de økonomiske veivalgene. Det er kun et levende folkestyre som kan videreutvikle velferdssamfunnet, og

som kan endre på det uverdige forhold at det i Norge er over 70 000 barn som lever i fattigdom. Det er ikke markedet som kan løse de problemene, det er kun politiske valg og politiske prioriteringer. I tillegg til at vi har 70 000 barn som lever i fattigdom, er det også veldig mange voksne sammen med disse barna. Kun gjennom et aktivt arbeidsmarked som har evne til å fange opp dem som ikke alltid fungerer på topp og gjennom offentlige velferdsordninger kan fattigdommen bekjempes. Den situasjonen er en skamplott, og må fjernes snarest.

Omsorgen for privat kapital har vært stor i denne debatten. Utbytteskatten og konjunkturavgiften vil slå bein under næringslivet, blir det sagt. Så langt i debatten er det få som har bekymret seg for arbeidskraften som tross alt utgjør den viktigste produksjonsfaktoren og verdiskaperen.

Vi har et utdanningssystem som er preget av offentlig fattigdom. Det næringslivet som skriker over seg over en konjunkturavgift på 1,5 pst., har få kommentarer til at Norge ligger nesten på bunnen innenfor OECD-området når det gjelder satsing på forskning. Skal Norge komme opp på OECD-nivået, må vi bruke 9 milliarder kr mer, og da kommer vi opp på gjennomsnittlig OECD-nivå. Det betyr å øke innsatsen med 40 pst. i forhold til dagens nivå, og minst halvparten må komme fra det offentlige. Og det er gjennom økt forskning, økt FoU-innsats, vi skal skape nye produkter, nye produksjonsprosesser, som igjen skal skape de nye arbeidsplassene vi skal leve av når oljealderen en gang er over.

Statsbudsjettet så langt tyder ikke på at det er stor vilje til å ta dette på alvor. Det tyder heller ikke på at det er stor vilje til at det offentlige skal øke sin innsats. Om Norge skal være konkurransedyktig eller ikke, avgjøres ikke av en beskjedne konjunkturavgift som næringslivet betaler av et stort generert overskudd. Spørsmålet er om vi er villig til å utdanne befolkningen slik at vi som land kan oppnå de fordeler som en utdannet befolkning gir.

Det er grunn til å glede seg over at det er tatt et løft for lærerlønnene ved årets tariffoppgjør. Regjeringen tok på alvor de sterke signalene som kom fra Stortinget. Vi får håpe at dette påvirker rekrutteringssituasjonen. Vi håper at vi på denne måten kan være med og heve skolen og gi den den status som er nødvendig for å sikre fremtidig rekruttering.

Det er også grunn til å glede seg over at det skjer mye spennende i norsk skole, men det som likevel fremstår som situasjonen i skolen, er at den er preget av en ressurskrise. Vi i SV mener tiden er inne for å ta et skikkelig økonomisk løft for skolen, først og fremst innenfor grunnskolen. Der er manglene størst, der er problemene størst. Vi foreslår å innføre minstestandarder i form av et timetall. Dette skal være med og utjevne forskjellene mellom kommunene. Det er altfor store forskjeller mellom kommunene når det gjelder ressursinnsats. Vi ønsker å stimulere til kreativitet, til utprøving av nye arbeidsmåter og til nye organisasjonsformer. Dette er helt nødvendig hvis vi skal utdanne ungdom til å gå inn i et arbeidsliv som stiller helt nye krav til arbeidsmåter.

Jeg tar opp det omdelte forslaget.

Presidenten: Rolf Reikvam har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Arne Lyngstad (KrF): Representanten Reikvam var i sitt innlegg opptatt av demokrati og medvirkning. For oss i Kristelig Folkeparti er det også viktig å balansere forholdet mellom individ og fellesskap. Medbestemmelse og ansvar for hverandre er sentrale element i en kristendemokratisk visjon for samfunnet.

Skolen er en viktig arena for opplæring i demokrati. Skolen er også en viktig verdiformidler som må samarbeide med foreldre og hjem om oppdragelsen av barna. Dette foreldremandatet er et tydelig element i Kristelig Folkepartis skolepolitikk, det er mindre framtreddende i SVs.

Kristelig Folkeparti ønsker en bedre skole og vil gjerne samarbeide med SV om å få det til. Det viktigste for å få til en bedre skole er etter Kristelig Folkepartis mening for det første å få en flink lærer som vises tillit, og for det andre å utnytte det lokale handlingsrom i læreplaner og lovverk.

Er Sosialistisk Venstreparti og Rolf Reikvam enig i at disse to elementene er de viktigste for å få en bedre skole? Og hvor er det lokale ansvar og handlingsrom i SVs skolepolitikk?

Rolf Reikvam (SV): Det aller viktigste er å slå ring om en sterk offentlig skole, en skole der alle barn går – en felles møteplass for alle, uavhengig av kulturell og religiøs bakgrunn.

La meg også understreke at innenfor den offentlige skolen er det viktig å engasjere foreldrene. Vi ønsker at foreldrene skal ta ansvar. Vi ønsker å trekke foreldrene sterkere inn i skolen som aktive deltakere som tar ansvar for denne fellesskolen, selvsagt sammen med det lokale demokrati.

Vi har en læreplan, vi har et system som gir stor frihet til den enkelte skole. Og dette vil vi forsvare. Det er viktig at den enkelte lærer, den enkelte skole og den enkelte kommune har denne friheten, at de kan velge sine metoder, sine arbeidsformer og sine organisasjonsformer. Vi ønsker å stimulere til det. Og det har vi gjort. Vi har flere ganger fremmet forslag om økonomiske tiltak som nettopp skal stimulere skolene til å prøve ut nye arbeidsformer og nye måter å arbeide på innenfor rammen av læreplanen. Et av de forslagene vi har fremmet i dag, går jo nettopp ut på å legge inn et stimuleringsstøtte for at den enkelte kommune og den enkelte skole skal prøve ut nye arbeidsformer – altså en gulrot slik at de får lyst til, og viser vilje til, å gjøre dette.

Så min utfordring går tilbake til Kristelig Folkeparti: Er Kristelig Folkeparti villig til å stemme for et slikt forslag som nettopp har dette som siktemål?

Dag Danielsen (Frp): Jeg må innrømme at jeg ble litt overrasket over det etter min mening dogmatiske synspunktet representanten Reikvam fra SV gav uttrykk for

her, at han ser det som en slags trussel at private overtar tjenestetilbudet.

Det som er grunnleggende for Fremskrittspartiet, er at tjenestetilbudet skal være der, og vi mener at med konkurransestimulering kan en måle at dette gjøres på en kvalitetsmessig og økonomisk fornuftig måte. Er det ikke viktigere for representanten fra SV at folk får et tjenestetilbud som fungerer, enn at man fokuserer på om det er offentlig eller privat? For Fremskrittspartiet er hovedpoenget at enkeltmennesket skal få et best mulig tilbud.

Rolf Reikvam (SV): Det som var mitt anliggende, var å si noe om demokratiet, folkestyret, og det presset som det er under.

Det er viktig at folk får et godt tjenestetilbud, men det er også viktig hvem som produserer dette, og hvorledes det tilbys. Det er derfor viktig å slå ring om at de sentrale velferdsgodene som har med utdanning å gjøre, med helse, eldreomsorg osv., også blir produsert av det offentlige, for det er på denne måten vi kan sikre likeverd, likhet, og unngå at det blir forskjeller i det tilbudet som skal gis. Åpner vi for private aktører innenfor denne type produksjon, åpner vi også for at folk eksempelvis kan kjøpe tilleggsytelser, og dermed oppstår det lett forskjeller i det tilbudet som skal gis. Så det at det offentlige både bestemmer hva som skal produseres, og også har ansvaret for å produsere det, er etter vår oppfatning viktig. Derfor slår vi ring om velferdsstaten på denne måten, vi slår ring om en offentlig tjenesteproduksjon.

Men det som var det aller viktigste for meg i mitt innlegg, var å understreke og framheve det lokale folkestyret, fordi det er satt under press. I denne type debatter hvor vi stort sett er opptatt av tjenesteproduksjon og tjenester, glemmer vi ofte det demokratiske aspektet; det at vi skal greie å utvikle gode lokaldemokratier, blir lett borte. Som jeg prøvde å begrunne, er jo tendensen at folk rett og slett ikke gidder å delta ved valg, og det er et uttrykk for at demokratiet, folkestyret, er satt under press. Det er alvorlig, og det burde bekymre ganske mange i denne salen.

Inge Lønning (H): Jeg er enig med representanten Reikvam i at det er grunn til å være opptatt av det lokale folkestyret og dets arbeidsvilkår. På den bakgrunn finner jeg det litt underlig at det ene punktet i det forslaget som Rolf Reikvam tok opp på vegne av Sosialistisk Venstreparti, faktisk er et forslag nettopp om å begrense det lokale selvstyre. Man skal innføre minstestandarder som reduserer forskjellene mellom kommunene. Ingen kommuner skal ha anledning til å bruke mindre penger på grunnskolen enn et lovfestet minste timetall. Dette er jo et forslag om å øke den statlige overstyring av kommunene. I tillegg: Hvis man skal være sikker på å oppnå virkningen, nemlig at det skal bli minst mulig forskjeller, må man jo også innføre en maksimumsgrense for hvor mye kommunene får lov til å bruke. Det forekommer meg at det her er en åpenbar selvmotsigelse hos Reikvam hvis han på den ene siden vil styrke det kommunale selvstyre og på den annen side, på et så vesentlig område

som grunnskolen, som er et av de viktigste områdene som kommunestyrene har ansvar for, ønsker at staten skal øke sin overstyring av kommunene.

Det er ett punkt til i SVs forslag som jeg har store problemer med å forstå at man for ramme alvor kan mene er et godt forslag. Det står:

«Antall elever i klassene skal settes ned på grunnskolens ungdomstrinn.»

Jeg går ut fra at det må bety at man skal senke det absolute taket på 28. Nå er det til overmål dokumentert at dette er det dyreste av alle mulige tiltak for å bedre arbeidssituasjonen i skolen. Det er også dokumentert at hvis det skal ha noen påviselig effekt på kvaliteten og arbeidssituasjonen i skolen, må man senke taket dramatisk, f.eks. fra 28 til 20. Ellers har det ingen påviselig effekt i det hele tatt. Dette er en reformpolitikk i skolen som jeg tror er bortkastede penger.

Rolf Reikvam (SV): Maksimalt elevtall på grunnskolen ungdomstrinn er ikke 28, men 30 – bare slik at det også er presisert.

Med dette forslaget ønsker vi å sikre et minste time-tall, det er korrekt, og det kan muligens begrense den lokale handlefriheten. Men dette skal erstatte øremerkede midler. I stedet for å gå veien om øremerking, ønsker vi å innføre et system med minste timetall, og det er jo ikke noen revolusjon. Dette er et system som vi hadde tidligere, bl.a. på grunnskolen ungdomstrinn, og som ble borte i forbindelse med det nye inntektssystemet tidlig på 1990-tallet.

Det viser seg at det har vært dramatiske kutt til skolen rundt om i kommunene. Jeg tror ikke at det er vond vilje, jeg tror det er et uttrykk for den kommunale fattigdom. Dette er dramatisk og skaper så store forskjeller at vi, etter vår oppfatning, er nødt til igjen å innføre et system som sikrer hver skole et minste timetall. Så står selvsagt kommunene fritt til å bruke mer, men ikke mindre, ut fra lokale forhold. Det kan selvsagt, som jeg sa, begrense den lokale handlefriheten noe. Men som sagt, forskjellene er så store nå at vi ser at dette er et nødvendig tiltak.

Når det gjelder å senke elevtallet i klassen, vet vi at det er sammenheng mellom arbeidsmiljøet i en klasse og antall elever, og vi mener at dette er et nødvendig og riktig tiltak.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Statsråd Jørgen Kosmo: Færre uføre og lavere sykefravær, døgnåpen forvaltning, færre og enklere regler, bedre skole og bedre sykehustjenester – dette er noen av de resultatene Regjeringen ønsker å oppnå gjennom program for fornyelse av offentlig sektor. Vi vil flytte ressurser fra virksomheter og arbeidsområder med mindre behov til der de virkelig trengs: innenfor helse, eldreomsorg, skole og barnehager.

Arbeiderpartiregjeringens ambisjon er å gjennomføre det største omstillingsprosjektet i offentlig sektor noensinne. Offentlig sektor fungerer godt på mange områder, likevel vet vi at det er behov for forandringer og forbed-

ringer. Regjeringens visjon er kort og godt: Mer velferd for pengene.

Å fornye offentlig sektor er ikke et mål i seg selv, men det er et middel for å nå viktigere mål, som f.eks.:

- befolkningen og brukernes behov skal stå i sentrum
- mer tjenesteproduksjon og mindre administrasjon
- mer lokal frihet og mindre detaljstyring
- mer ansvarlige og effektive enheter
- motiverte og kompetente ledere og ansatte

Velferdsstaten er vår beste garanti for rettssikkerhet og for at ulike interesser og behov blir brynt og prioritert opp mot hverandre, uten at noen støtes ut på grunn av manglende betalingsevne.

Men det er helt avgjørende at offentlig sektor blir flinkere til å møte folks ulike behov og forventninger. Offentlig sektor må sikre den enkelte bruker de tjenester og den kvalitet på tjenestene som det til enhver tid er politisk enighet om at det offentlige skal kunne tilby.

Med endrede styringssystemer, organisasjonsendringer, større selvstendighet for tjenesteproduserende enheter og derigjennom mer effektiv utnyttelse av de ansattes kompetanse kan vi få mer velferd for de pengene vi har til rådighet. Det er klart i befolkningens interesse at forvaltningens tjenester produseres så effektivt som mulig. Slik kan frigjorte ressurser settes inn der behovet er størst. En effektiv offentlig sektor som underbygger verdiskapingen i næringslivet, er også den beste garanti for trygge arbeidsplasser og en sterk offentlig sektor på sikt.

Men fornyelse innenfor offentlig sektor kan også være en inspirasjon for arbeidstakerne og et godt utgangspunkt for nyrekruttering.

Men før vi spør om hvordan tjenestene kan forbedres og effektiviseres, må vi tørre å spørre om dette er en tjeneste som det virkelig er behov for, og om det offentlige har et ansvar for å løse akkurat denne oppgaven. Det må være en grunn til å stille spørsmål. Vi kan ikke bare bygge den ene oppgaven oppå den andre, til slutt makter vi ikke å innfri overfor befolkningen de løftene vi selv gir.

Det er fire viktige forutsetninger som må være til stede for at vi skal lykkes med å fornye offentlig sektor.

For det første må de ansatte og virksomhetene settes i stand til å møte nye utfordringer på en god måte. Virksomhetene må ha evne til omstilling og utvikling av fleksible løsninger som treffer nye og ulike behov. De ansatte må vise vilje til å tenke og handle på nye måter, og noen må faktisk regne med å flytte på seg.

En annen nødvendig forutsetning er å utvikle de formelle rammene i retning av friere organisering, forenkling av regelverk og delegering av fullmakter. Slik gis det større rom for effektivitet og lokale beslutninger i nær kontakt med brukerne. Men når vi skal delegere, må vi delegere basert på tillit, ikke på mistillit. Dagens rapporterings- og kontrollbehov overgår langt de administrative gevinster vi får ved ramme- og målstyring.

En tredje forutsetning er at prosessen understøttes av en god lederforankring og politisk vilje, også her i Stortinget.

Den fjerde og avgjørende forutsetning er deltakelse og kreative innspill fra brukerne på grasrota.

(Statsråd Kosmo)

En av de nye store utfordringene Norge vil stå overfor i årene framover, er mangelen på arbeidskraft. Jeg sier nye, for dette har ikke akkurat vært noe tema de siste ti årene. Etter en periode med lav vekst i produksjon og sysselsetting er det igjen god vekst i norsk økonomi. Det siste halve året har produksjon og sysselsetting vokst markert, og den økning i arbeidsledigheten vi så for ett år tilbake, er stoppet opp og har faktisk minket. Flere personer enn noen gang deltar i arbeidslivet. Sammenlignet med andre land i OECD-området er yrkesdeltakelsen i Norge blant de høyeste og arbeidsledigheten blant de laveste.

Mange bedrifter og deler av offentlig sektor opplever mangel på arbeidskraft. Ikke minst i helse- og omsorgssektoren kommer dette klart til uttrykk. Samtidig er 15 000 personer langtidsledige, mange personer med innvanderbakgrunn står utenfor arbeidslivet, og mange yrkeshemmede får ikke benyttet den arbeidsevnen de har. Vi har også i de senere år hatt en betydelig og bekymringsfull avgang fra arbeidsstyrken gjennom økning i antall uføretrygdde og førtidspensjonerte.

Å bidra til at arbeidsledige personer raskt kan gå inn i ledige stillinger og mobilisere arbeidskraftsressursene blant innvandrere og yrkeshemmede vil derfor være en av hovedutfordringene i arbeidsmarkedspolitikken i 2001.

Ledige som trenger bistand utover formidling for å komme i arbeid, særlig de som er langtidsledige, kan få tilbud om kvalifiseringstiltak, og ikke minst: Flere yrkeshemmede skal prøves på attføring for å øke deres sjanser til å komme i arbeid. Til dette trenger vi en slagkraftig og effektiv offentlig arbeidsmarkedsstat og et tilstrekkelig nivå og spekter av arbeidsmarkedsstiltak å spille på.

Bedre samordning av tiltakene er også et viktig virkemiddel for å holde på arbeidskraften og samtidig sikre at uførhet ikke betyr varig utstøting fra arbeidsmarkedet.

Målet er å bedre samordningen av tjenestetilbud og regelverk samt styrke samarbeidet mellom det offentlige og arbeidsgiversiden basert på brukernes behov. Dette vil også være viktige tiltak for å dempe veksten i trygdeutgiftene.

Økningen i sykefravær og antall unge uføre reiser spørsmål om dagens virkemidler strekker til. Endringer i regelverk og praktiseringen av dette er imidlertid ikke tilstrekkelig. Organisatoriske utfordringer må vurderes, bl.a. hvordan samarbeidet fungerer mellom den kommunale helsetjeneste og sosialtjeneste, den statlige trygdeetat, arbeidsmiljømyndigheter og arbeidsmarkedsstaten, og – la meg også føye til – den behandlende lege. Vi kan ikke løse disse problemene hvis alle disse etatene og institusjonene fortsatt skal leve i sin egen verden uten å tvinges til å samarbeide bedre.

Mye tyder på at arbeidsstyrken vil vokse lite i årene som kommer. Samtidig vet vi at behovene for tjenester vil øke, ikke minst innen helse- og omsorgssektoren. Klarer vi ikke å begrense avgangen fra arbeidslivet og utnytte de arbeidsressursene vi har til rådighet, vil knapp-

het på arbeidskraft bidra til at velferdsnivået i samfunnet blir lavere enn det ellers kunne ha vært.

Selv om også jeg er for økt arbeidsinnvandring, tror jeg ikke at arbeidsinnvandring alene vil kunne løse disse oppgavene hvis ikke vi samtidig gjør noe med den markerte utstøting fra arbeidslivet som vi opplever i dag. Viktige oppgaver for arbeidsmarkedspolitikken i årene som kommer, vil derfor være å bidra til å øke tilgangen på arbeidskraft, redusere avgangen fra arbeidslivet, frigjøre arbeidskraft fra administrasjon til tjenesteyting og å øke produktiviteten i samfunnet.

For å oppsummere: Visjonen for Regjeringen er mer velferd for pengene. Derfor vil vi fornye, omstille og effektivisere offentlig forvaltning, slik at den kan fungere bedre i forhold til befolkningens behov og de samfunnsøkonomiske hensyn som regjering og storting til enhver tid vil sette.

Hovedmålene vil være:

- Organisasjon og tjenesteproduksjon skal være basert på brukernes behov.
- Ressurser skal overføres fra administrasjon til tjenesteproduksjon og fra sektorer med synkende behov til sektorer med økende behov.
- Effektivisering av ressursbruken og økt handlingsrom på alle nivåer.

Offentlig sektor skal bli mer brukervennlig, mer effektiv og mer tjenesteorientert.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Roar Bredvold (Frp): Statsråden ønsker en fornyelse av offentlig sektor. Statsråden er ikke i tvil om at det er mye å hente innenfor forvaltningsområdene i staten, i form av både økonomiske innsparinger, kompetanseutvikling og effektivisering. I sum burde dette kunne gi en mer effektiv og strømlinjeformet forvaltning, som igjen kunne komme publikum til gode i form av bedre og raskere tjenester. Dette har alltid vært noe vi i Fremskrittspartiet har sagt.

Fremskrittspartiet har alltid vært av den oppfatning at offentlig sektor skal være innbyggernes tjenere og innfri deres ønsker så raskt og så godt som mulig. Ved denne kommende effektivisering som statsråden nå ønsker, er spørsmålet om det er riktig å tilføre enda flere økonomiske midler til denne sektor. Fremskrittspartiet er av den mening at det ved denne fornying heller burde kunne frigis midler til annen bruk.

I tillegg ønsker Fremskrittspartiet svar på hva det er som er faren ved at det forefinnes to alternative tjenestetilbud, et offentlig og et privat. Tror ikke statsråden dette heller vil skjerpe tjenestetilbudet, slik at brukerne får et bedre tilbud? Og det må da være det som er viktigste, ikke hvem som utfører tjenestene.

Statsråd Jørgen Kosmo: La det først og fremst være helt klart at vi ikke bare ønsker en fornyelse, vi akter å få til en fornyelse, og det akter vi å få til fordi det er helt nødvendig.

Bare de reformene som Stortinget allerede har vedtatt, krever ca. 100 000 flere ansatte innenfor de offentlige velferdstilbudene med hensyn til helse, omsorg og barn. Det er ingen mulighet i verden til å få dette til hvis ikke vi samtidig fornyer, forenkler og forbedrer. Derfor er ikke dette bare et ønske, det er noe som vi skal gjennomføre.

Jeg kan med ganske bred penn skrive under på at dette også vil gi en ressursforbedring, men det vil ikke stille penger til disposisjon som i og for seg kan gis som skattelette. De pengene som vi greier å få ut av denne resultatforbedringen, må pløyes inn igjen i tjenestetilbudet skal vi være i stand til å møte fremtidens utfordringer. Det er det nemlig et absolutt behov for i forhold til de reformer Stortinget allerede har vedtatt.

Ingebrigt S. Sørfonn (KrF): Regjeringa Bondevik var komen godt i gang med programmet «Et enklere Norge». Grunngevinga for programmet var å gjera livet enklare for enkeltmennesket, for altfor ofte vert møtet med det offentlege til ein frustrerande og slitsam affære, prega av byråkratisk og regelstyrt tenking. «Et enklere Norge» set brukaren, enkeltmennesket, i sentrum. Og det skal aldri vera tvil om at offentlege organ og offentleg byråkrati skal tene innbyggjarane og ikkje omvendt. Helsetellet skal vera prega av tillit, tryggleik og omsorg. Offentlege kontor skal vera prega av serviceinnstilling, hjelpsemd og kort sakshandsamingstid.

Programmet «Et enklere Norge» hadde ein to års horisont, og etter eit halvt år var over 100 enkeltprosjekt igangsette, offentlege servicekontor, arbeidet med serviceerklæringer, ulike IT-prosjekt osv. Programmet var altså godt i gang då regjeringa Bondevik måtte gå. Eit nødvendig, nyttig og tidsaktuelt prosjekt var sett på sporet. Det var lagt merke til, og det var forventningar til det.

Då regjeringa Stoltenberg tiltredde, vart fornying av offentleg sektor lansert som sjølve flaggsaka, og ein del av dei prosjekta som Bondevik-regjeringa starta, er heldigvis førte vidare. Eg er likevel litt uroleg, for eg har ei kjensle av at den noverande regjeringa sin fornyingsvilje med omsyn til offentleg sektor så langt har vore meir ord enn handling.

Når det vert lova eit grep som halvering av statlege tilsyn, vert spørsmålet: Korleis skal eit slikt mål oppfyllest? Kva vil statsråden gjera for at administrasjonen skal reduserast og tenesteytingane skal aukast i det offentlege? Og kva slags nye tiltak tenkjer Regjeringa å setja i gang utover dei tiltaka som vart initierte av regjeringa Bondevik?

Til slutt: Er det eit mål for den noverande regjeringa sitt fornyingsprogram for offentleg sektor at omsynet til enkeltmennesket skal stå i fokus?

Statsråd Jørgen Kosmo: Jeg sa vel tre ganger i innlegget mitt at grunnlaget og betingelsen for gjennomføringen av dette prosjektet, som er det største som gjennomføres når det gjelder omorganisering av offentlig sektor, er at brukeren skal stå i sentrum. Det skulle jo da ikke være noe grunnlag for å spørre om det. Og når man så også spør om hvilke tiltak vi skal sette i gang, kan jeg

bare ta ett eksempel, som det også er viktig at Stortinget slutter opp om, og det er alt det som både er signalisert og foreslått i forbindelse med kommuneopplegget for neste år: Å få begrenset de øremerkede midler, få begrenset den statlige detaljstyring av kommunesektoren, delvis etter krav og ønsker som er oppstått her i Stortinget, er helt vesentlig for at vi skal kunne greie å etablere en brukervennlig tjenesteproduksjon, for mesteparten av tjenesteproduksjonen foregår jo i kommunene.

Derfor vil stortingsbehandlingen av kommuneopplegget for neste år på mange måter være med på å danne fundamentet for hvor raskt og hvor langt vi kan greie å gå. Og så kan jeg forsikre, som jeg har gjort tidligere: Alle de forslag som lå i «Et enklere Norge» som er fornuftige, vil selvsagt bli tatt opp og videreført.

Per-Kristian Foss (H): Regjeringen Stoltenberg satte en av sine mest erfarne parlamentarikere og tidligere statsråder som arbeids- og administrasjonsminister. Vi ventet oss mye av det. I regjeringserklæringen ble modernisering og fornyelse av offentlig sektor kanskje plukket ut som den ene nye saken. Derfor var det med forventning man også så frem til dette innlegget, for det lå jo til og med, etter det jeg forstår, an til en slags pressekonferanse. Visstnok skal noe nytt ha skjedd. Det må med all respekt sies at det i så fall må ha skjedd utenfor denne sal, for i innlegget nå oppfattet jeg en rekke alminnelige og fornuftige betraktninger – slett intet nytt og aller minst noe konkret.

Når statsråden i replikkordskiftet etterpå forsterket budskapet ved å si at de ikke bare *ønsker* å få det til, men *vil* få det til, er vel det en konkretisering som ikke kommer til å bli stående i historien. Spørsmålet er jo hvordan man gjennomfører en fornyelse av den offentlige sektor. Det er der det kontroversielle ligger, og statsråd Kosmo har det ved seg at han alltid går utenom det kontroversielle.

Så skal jeg stille to konkrete spørsmål. Et tegn på en god, offentlig forvaltning er at man åpner sine brev og svarer på dem. I en avis i går leste jeg at statsråd Kosmo i forrige uke mottok et brev fra arbeidsdirektøren, hr. Hanisch, med en del synspunkter og forslag. I avisen uttalte representanten for departementet at statsråden ennå ikke hadde lest brevet, og at ingen andre hadde åpnet brevet fordi statsråden ikke hadde vært til stede. Har statsråden nå åpnet brevet, lest om utspillet, og kan han eventuelt gi til gode noen alminnelige betraktninger som er å oppfatte som et svar på de ganske nye utfordringene hr. Hanisch gir til Regjeringen?

I budsjettet fremgår det at man forutsetter at det neste år ikke skjer noen økning i sykefraværet, og at man ikke har økninger i uføretrygd eller førtidspensjonering utover det å holde den relative fordelingen med hensyn til alder. Mitt spørsmål er: Hvordan?

Statsråd Jørgen Kosmo: Jeg kan forsikre representanten Foss om at brevene blir åpnet i departementet i det øyeblikket de kommer, de blir journalført og umiddelbart tatt til behandling, selv om statsråden er på reise.

Da jeg kom tilbake fra reise, fikk jeg ikke bare brevet, men også tilrådingen fra avdelingen om hvordan vi skulle følge opp de forslagene som kom fra arbeidsdirektøren. Så man må ikke leve i den tro at departementenes arbeid stopper opp fordi om statsråden er på reise. Slik er det ikke. Vi vil komme tilbake til de konkrete forslagene som Hanisch tar opp, og i og for seg også de konkrete forslagene som representanten Foss tar opp i sitt Dokument nr. 8-forslag, som jeg forstår blir sendt til behandling i komiteen.

Som jeg sa i innlegget mitt: Vi trenger økt arbeidsinnvandring i fremtiden, men vi trenger også å gjøre en del andre ting i forhold til arbeidslivet. Vi må ikke tro at bare vi åpner for mer arbeidsinnvandring, løser vi alle de andre problemene. De arbeidsmarkedspolitiske utfordringene er faktisk større når det gjelder det andre spørsmålet som representanten Foss tok opp, nemlig å forhindre utstøting fra arbeidslivet på grunn av den enorme veksten vi har hatt i sykefravær og uførepensjonering. Så vidt jeg husker, stipulerer Regjeringen en vekst i sykefraværet også til neste år. Men vi skal arbeide intenst for å forhindre at den veksten blir så stor som stipulert. Hvis vi ikke får snudd den trenden, har vi alvorlige problemer, ikke bare med trygdeavgiftene, men også med å skaffe folk nok til arbeidslivet i Norge.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg har òg to spørsmål til statsråd Kosmo. Eg trur kanskje dei er enklare å svara konkret på enn dei to føregåande spørsmåla.

Det fyrste gjeld konkurranseutsetjing, privatisering. Det føregår i dag svært mykje positivt omstillings- og organisasjonsutviklingsarbeid i Kommune-Noreg. Søkjelyset blir sett på betre tenester og på høgare kvalitet. Mange kommunar vurderer no konkurranseutsetjing og privatisering og det i ei tid då det faktisk blir meldt om opprør i mange lokalsamfunn i Sverige, fordi dei meiner privatiseringa, ansvarsfråskrivninga frå det offentlege, går for langt. Nødvendig hjelp uteblir. Er Arbeidarpartiet einig med Senterpartiet i at kommunal drift i omsorgssektoren, eventuelt i samarbeid med frivillige organisasjonar, gir størst tryggleik og stabilitet for hjelptrengande og for tilsette og derfor er å føretrekkja framfor kommersielle interesser?

Mitt spørsmål nr. to gjeld utflytting av statlege oppgåver. I ei MMI-undersøking som vart offentleggjort i august 1999, svarte 560 av 1 000 spurde at dei flytta frå Distrikts-Noreg inn til ein by eller eit byområde på grunn av jobb – for å få ein jobb eller for å få ein betre jobb. I Kosmo sitt departement ligg det ein rapport frå februar med eksempel på utflytting av statlege oppgåver som kan innebera både fornying av mange lokalsamfunn og fornying av offentlig sektor. Vil Kosmo følgja opp den rapporten, i tilfelle når og på kva måte?

Statsråd Jørgen Kosmo: For de langt fleste kommunene i Norge vil utfordringen ikke være spørsmålet om konkurranseutsetting eller fortsatt offentlig virksomhet. Utfordringen vil være å greie å etablere den omorganisering og den nyskaping i den ordinære offentlige virksom-

heten i kommunen som gjør at man kan utnytte de ansattes kompetanse på en fornuftig måte. Det skjer ikke i dag. Hvis man greier det, ville jeg anta at det ikke ville være behov for å stille spørsmålet om privatisering, for den tjenesten ville være så god at publikum ikke ville spørre etter noe annet.

Spørsmålet om privatisering kommer egentlig ikke bare som et resultat av at man har dårlig og trengt økonomi, det kommer også som et resultat av at en del av befolkningen er misfornøyd med den tjenesten som tilbys. Og da er det eneste svaret å gjøre den tjenesten bedre, og det mener jeg det er fullt mulig å gjøre. Jeg tror ikke at konkurranseutsetting og privatisering er noe virkemiddel i fornyelsesprosessen. Jeg tror at det å endre virksomhetenes karakter, gi de ansatte frihet til å kunne utnytte sin kompetanse, er et mye bedre svar på den utfordringen. Så håper jeg at kommunene følger det opp. Men velges det et kommunestyre som ønsker å privatisere, er det ingen makt i verden som kan forhindre det – for vi ønsker jo kommunalt selvstyre.

I forbindelse med at vi tar i bruk ny teknologi skal vi selvsagt fortløpende vurdere om enten hele eller deler av statlig virksomhet kan flyttes til andre lokalsamfunn enn der de i dag er plassert, så lenge man kan greie å opprettholde en så fornuftig og en så god organisering av den tjenesten at vi faktisk også derigjennom kan få en effektivisering, ikke en utbygging av byråkratiet. Informasjonsteknologien gir mulighet til å gjøre mye mer enn det vi har gjort før.

Ågot Valle (SV): Regjeringa har gjort modernisering av offentlig sektor til en fanesak, og det er mange gode anslag i det. Men jeg er fremdeles urolig med hensyn til hva Arbeiderpartiet egentlig mener med modernisering. Det er kommet flere signal, bl.a. fra noen statsråder som i sommer velsignet privatisering, til Kosmos kontante avisning av bestiller-utfører-modellen, sånn som jeg opplevde det, på LO Kommunes store konferanse tidligere i høst, bl.a. fordi det vil føre til mer byråkrati.

SV ønsker også omstilling og fornying av offentlig sektor, fordi den ikke er god nok. Det gjøres mye bra arbeid, men det er ikke godt nok. Det er for mye byråkrati, det er for mange tette skott, det er for lite samarbeid, og enkelte steder er det også for dårlig menneskebehandling. SV mener at den omstillinga må komme fra venstre, den må bygge på de prinsippene som velferdsstaten har gjort til nå, og som også aksjonen «For velferdsstaten» har gått inn for. Jeg ønsker et klarere signal fra Arbeiderpartiet om det også er de prinsippene det skal bygges videre på.

Det går ikke an å komme bort fra at det er uttynnningen, eller skvisen, i kommuneøkonomien de siste åra som har ført til privatisering og til salg av kommunale foretak. Noen steder har dette skjedd ut fra rein ideologi, men de fleste steder har det skjedd av nød.

Og da er min utfordring: Mener Arbeiderpartiet at kommuneoppbygget for neste år er bra nok til å møte dette, fordi kravet om stadig mer effektivisering i betydningen løp fortere også har ført til en utarming av mange of-

fentlig ansatte? Og det er kvinner det gjelder. Dermed er det bakgrunnen for mye av den uføretrygdinga og skivisinga ut av arbeidslivet vi har sett i det siste.

Statsråd Jørgen Kosmo: Ja, med det kommuneopp-
legget vi har lagt opp til neste år, mener jeg at kommune-
ne har en meget god sjanse til igjen å komme på offensi-
ven under forutsetning av at de selv gjør sin viktige del
av jobben med fornyelsen – omorganisering av virksom-
heten for å forhindre at folk er nødt til å løpe bena av seg,
men kanskje kan begynne å gå og samtidig gjøre noe
strukturert, og at de kan få utnyttet kompetansen sin til
beste for brukerne. I dag er det altfor mange som sitter og
skriver helt unødvendige rapporter, og store administrati-
ve byråkratier som sitter og behandler disse rapportene
som det ikke blir noe av, i stedet for å utnytte kompetan-
sen sin for brukerne. Den omstillingsprosessen, den for-
nyelsen, må kommunene ta tak i. Da får de noen ressur-
ser til disposisjon på toppen av det kommuneopp-
legget vi har lagt til grunn. I tillegg er det altså mulig å effekti-
visere tjenestene på en skikkelig, god måte hvis man or-
ganiserer tjenestene på en fornuftig og effektiv måte.
Med de elementene mener jeg ganske sterkt at det er mu-
lig for oss å gjennomføre fornyelsesprosessen med vel-
ferdssamfunnet som fundament. Det vi ønsker og det vi
skal oppnå, er nemlig å bedre velferden for befolkningen
i dette landet, ikke redusere den. Da må vi være villige til
å prioritere og bruke ressursene på en annen måte enn det
vi gjør i dag.

Sist, men ikke minst, betinger det også at Stortinget er
villig til å akseptere at både storting, regjering og dire-
ktorater må gi fra seg makt. Man kan ikke sitte her i salen
og vedta ganske mange detaljerte krav til hvordan kom-
munesektoren skal styres, og samtidig forvente at kom-
munesektoren skal være i stand til å effektiviseres. Det er
noen sammenhenger mellom de krav som stilles, og de
ressursene som overføres.

A u d B l a t t m a n n hadde her overtatt president-
plassen.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Odd Einar Dørum (V): Venstre og mange andre har
spurt seg hva Arbeiderpartiet mener Norge skal leve av i
framtida. Det er et viktig spørsmål. Ett godt svar på det er
å satse skikkelig på høyere utdanning og forskning. Her
ligger det ikke bare et svar på hva vi skal leve av, det
handler like mye om hva vi skal leve for.

Høyere utdanning og forskning er samfunnsbygging,
ikke minst i en tid hvor samfunnet blir mer mangfoldig
og den enkeltes valgmuligheter større. Norge trenger
forskningsmiljøer som gir mulighet til å utvikle kunn-
skap over et bredt register, både gjennom grunnforskning
og på områder som er av direkte betydning for framtidig
næringsliv og verdiskaping.

Høyere utdannings største problem i dag er det vok-
sende gapet mellom forventninger til ytelser og kvalitet

og manglende ressurser til å følge dette opp. Særlig ille
er det at vi over svært mange år har sulteføret basisen for
all annen akademisk aktivitet, den frie grunnforskningen.

Det er etter Venstres syn ikke mulig å se at arbeider-
partiregjeringen i sitt budsjettforslag har tatt dette til-
strekkelig på alvor. Vi har fått et statsbudsjett som opp-
siktsvekkende nok er svært dårlig for universitetene våre,
et halvt år etter at forskningsmeldingen slo fast en for-
pliktende storsatsing på høyere utdanning og forskning.
Dette skjer – samtidig som vi ikke har fått den forplikten-
de opptrappingsplanen for å nå gjennomsnittet av
OECD-nivået i alle former for forskning, som Stortinget
også slo fast senest i vår.

Ser man på statsbudsjettet for inneværende år, lagt
fram av sentrumsregjeringen og vedtatt før Stortinget be-
handlet forskningsmeldingen, økte forskningsbevilgnin-
gene med 8,3 pst. I budsjettforslaget for neste år er øk-
ningen nede på 5,2 pst., og driftsrammen til universitete-
ne blir redusert. Det kan virke som den lille forsknings-
innsatsen som ligger inne, er saldert med kutt på budsjett
for høyere utdanning.

Jeg mener dette vitner om manglende sammenheng og
forståelse for at høyere utdanning og forskning er gjensi-
dig avhengig av hverandre. I merknadene til forsknings-
meldingen uttalte samtlige partier unntatt Fremskrittspar-
tiet følgende:

«Flertallet mener derfor at et krafttak for forsker-
kruttering må følges av en betydelig styrkelse av
driftsbudsjettene ved universiteter og høyskoler.»

Nå skjer altså det motsatte. Grunnbudsjettet til Uni-
versitetet i Oslo reduseres f.eks. reelt med 58,5 mill. kr,
eller 2,9 pst. Universitetet i Bergen får en tilsvarende re-
duksjon på 44,5 mill. kr. Alle omstillingsmidler som uni-
versitetene blir tildelt i inneværende år, er også sporløst
forsvunnet.

«Dette er det vanskeligste budsjettet i min tid som
universitetsdirektør», sier Kåre Rommetveit ved Univer-
sitetet i Bergen.

Emil Spjøtvoll, rektor ved NTNU, kommenterte bud-
sjettet slik:

«Dessverre er det slik at svekket utdanning på sikt
fører til svekket forskning – noen må jo utdanne fram-
tidas forskere.»

Hvilke signaler sender vi fra oss dersom vi et halvt år
etter forskningsmeldingen allerede er på glideflukt bort
fra løftene? Er Arbeiderpartiet bekjent av å gå inn i 2001
med et statsbudsjett som gir folk litt billigere sprit og
kjøtt, men ikke gir et kraftig løft og en forpliktende vilje
til å satse på forskningsmiljøene våre?

Det er også tynt på næringsrettet forskning, med null-
vekst for de fleste virkemidler. Riktignok har det skjedd
en positiv oppfølging av Hervik-utvalget gjennom en ny
tilskuddsordning på 200 mill. kr, men dette blir et stykke
på vei oppspist av moms på oppdragsforskning.

Venstre mener at det å gjenreise universitetene
og grunnforskningsmiljøene må være en selvsagt del i
oppfølgingen av forskningsmeldingen. Noe annet ville
være å lure både oss selv og alle våre akademiske miljø-
er.

Og la det være tillatt å si – etter å ha hatt noe erfaring med det å lage budsjett – at det er en besynderlig konstruksjon når vi en tid sier at såkornet for framtida er kunnskapen som settes av for framtida, og så presterer vi ikke å få det til på en annen måte enn det som nå skjer. Det må jo være nok kompetanse til stede for å løse det. Regjeringen går et kreativt skritt et stykke på vei når den øker forslaget om å sette av midler til Forskningsfondet. Men når vi ser på summen av dette, er det et ganske dystert signal. Det er et signal som ikke hedrer og ærer mennesker som f.eks. uttrykker seg på følgende vis til meg: – Vi kan ikke vente, Dørum, at vi får mer lønn av staten, i hvert fall ikke slik at det konkurrerer med det private. Men vi forventer såpass at vi kan få dyrke den nysgjerrigheten som driver oss. Vi forventer såpass at vi kan ha oversikt over driftsbevilgninger på forskningsprosjektene våre, ikke i ett år, men i tre år framover. Det forventer vi. – Og så er vi altså ikke i stand til å gjøre dette.

Når vi tar inn forskere fra andre land til vårt eget land, oppdager de etter en stund at vi leverer dårlig norgesreklame. De oppdager hvor tøft det er i vanlige driftssituasjoner. Vi kan ta budsjettet for Universitetet i Oslo som et eksempel. Når studenttallet stiger, kutter man. Når studenttallet synker, kutter man. Når Stortinget gir styringsmidler til omstilling og når man vil satse på forskning, så fortsetter man å kutte. Dette er et signal som går stikk i strid med det som var tema under forrige statsråds opptreden her på talerstolen: å modernisere og fornye verdiskapingen i Norge.

Berit Brørby (A): Først til replikkvekslingen om skolefritidsordningen mellom Fremskrittspartiets Hagen og statsministeren tidligere i dag.

Statsministeren har sine ord i behold, og vel så det, når han framstiller Fremskrittspartiets politikk som dødsstøtet for skolefritidsordningen. Riktignok er det slik at Regjeringen i mai foreslo å innlemme tilskuddet til skolefritidsordningen i kommunenes inntektssystem fra 2002. Sentrumpartiene, Høyre og Fremskrittspartiet ville gå raskere fram og innlemme tilskuddet til skolefritidsordningen allerede i 2001.

Arbeiderpartiet var ikke med på å fremme dette forslaget, men stemte *for* under voteringen, bl.a. fordi det ikke ville skje før høsten 2001. Arbeiderpartiet vil derimot styrke dagens tilbud om skolefritidsordning. At tilskuddet innlemmes, betyr at pengene fortsatt overføres til kommunene. Hvorvidt Fremskrittspartiet står på sitt og går med på at pengene innlemmes og det ikke kuttes eller avvikes, kan vi bare vente og se til budsjettet for neste år er ferdigbehandlet. Uansett hjelper det ikke at Fremskrittspartiet innlemmer noe i den økonomiske rammen til kommunene, når de så i neste omgang kutter i rammen. Det blir ikke mye penger igjen for kommunene å drive velferdspolitikken for. Bare for inneværende år kuttet Fremskrittspartiet milliarder av kroner i rammene til kommunene, rett og slett en rasering av kommunenes økonomi. Hva de gjør for neste år, kan vi bare vente og se. Valgfriheten til kommunene øker i hvert fall ikke, og

heller ikke blir kommunene i bedre stand til å gi tilskudd til skolefritidsordningen med Fremskrittspartiets økonomiske opplegg. Det er det ingen tvil om. Det henger altså ikke på greip når Fremskrittspartiet kutter i overføringene til kommunene og samtidig sier at de skal gi det norske folk et bedre tilbud enn det Arbeiderpartiet vil, og spesielt da til skolefritidsordningen.

Men igjen: Ingenting er bedre enn om Fremskrittspartiets leder nå går imot sitt eget program, eller – skal vi si – går mot sin egen politikk, som han har lang tradisjon for her i Stortinget.

Jeg sier bare: Følg med, følg med, jeg tror det ikke før jeg får se det.

Vi har ennå mange utfordringer i Norge, selv om vi i internasjonal sammenheng har et svært godt land å bo i. Vi har utfordringer i hele den offentlige sektor, for hele tjenesteproduksjonen som foregår i offentlig regi. Utfordringene er størst innenfor helse- og eldreomsorg. Selv om vi aldri har behandlet så mange i sykehusene noen gang, er det fortsatt for mange i kø – mennesker som venter på behandling. Vi har mye godt sykehusutstyr som mange steder brukes bare noen timer hver dag. Det hadde i næringslivet blitt definert som dårlig utnyttelse av investeringene.

Eldreomsorgen er gradvis blitt bygd ut til det bedre, og flere og flere får en verdig alderdom. Vi skal bygge ut en enda bedre eldreomsorg – enerom til flere eldre og økt hjemmebasert omsorg.

Til dette kreves mer arbeidskraft, og ikke minst trenger vi å få ned sykefraværet, bl.a. i helsesektoren. Bedre organisering og større handlefrihet for den enkelte på arbeidsplassene vil kunne bidra til dette.

Arbeiderpartiet vil gi kommunene bedre armslag for at de kan bli en enda bedre tjenesteproducent. Det handler om å gi hver og en av oss trygghet rett utenfor stuedøren. Arbeiderpartiet ønsker ikke at folk selv skal innhente anbud på offentlige tjenester ved å ringe rundt for å kjøpe seg en privat tjeneste. Vi vil heller gi kommunene større handlefrihet, slik at de blir i stand til å gi et kvalitetstilbud som ingen setter spørsmålsteget ved, og som er der når en trenger det.

En rekke kommuner, for ikke å si alle, har gjort mye for å bli mer effektive. Det kan måles på at det leveres flere tjenester enn noen gang. Men det er fortsatt behov for fornyelse, og vi må få en enda mer brukerorientert forvaltning. Vi må effektivisere og forenkle regelverk og rutiner som legger hindringer i veien for å yte gode tjenester til brukerne.

Kommunene i Norge får en enda bedre økonomi neste år, som gjør dem i stand til å gi de tjenester folk etter spør. Vi letter på statlig detaljstyring ved å øremerke mindre hva pengene skal brukes til. Stortinget har etter min mening gjennom mange år uttrykt mistro til det kommunale nivå ved å regulere offentlig virksomhet gjennom 6 000 lover, forskrifter og regler. Med det får vi et altfor stivt system, og får ikke utnyttet de ansattes kreativitet godt nok. En god omsorg for barn, eldre og syke mennesker er et kvalitetsstempel for ethvert samfunn. Vi ligger allerede i det øverste sjiktet, men vi vil enda mer

og bli enda bedre, for vi har råd til det, og vi vil prioritere det framfor personlig rikdom. Det store flertallet i Stortinget har dette som mål, selv om veien til målet – den har vi en ulik tilnærming til.

Øyvind Vaksdal (Frp): Regjeringen sier i trontalen bl.a. at bruk av gass, fornybare energikilder og arbeidet for å begrense energiforbruket skal bidra til en mer miljøvennlig energiproduksjon. Og for å nå disse mål foreslår Regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett virkemidler som støttetiltak til investeringer og bruk av nye fornybare energikilder og – selvfølgelig – en økning av elavgiften til forbrukere på halvannet øre før moms og tilsvarende økning i avgiften på fyringsolje på 11,2 øre pr. liter. I tillegg kommer det også avgift for industrien på 1 øre.

Det bør ikke komme som noen stor overraskelse for noen i denne sal at Fremskrittspartiet er mindre bekymret for energiforbruket i Norge enn andre partier. Samtlige partier utenom Fremskrittspartiet har gjennom mange år hatt som målsetting å redusere økningen i forbruket av energi. Men resultatet har like lenge vært akkurat det motsatte. Og hvorfor skal vi så begrense forbruket? Er det så galt at vi i dette kalde landet skal få bruke noe energi for å ha det godt og varmt om vinteren? Er det så galt at vi nordmenn bruker noe av våre naturgitte fordeler for å kompensere for noen av våre naturgitte ulemper? Nei, det skulle bare mangle.

Det er gjennom mange år skapt en myte om at vi nordmenn er store sløser av energi. Dette er ikke riktig. Oversiktene fra NVE, EnFo, og den siste ferske jeg har fått fra NELFO, viste at energibruken i norske husholdninger ikke er større enn i andre land vi normalt sammenlikner oss med. Fremskrittspartiet vil på bakgrunn av dette ta avstand fra det hysteriet som er skapt, at vi sløser så mye med energi i Norge. Vi vil ikke bruke av skattebetalernes penger for tiltak som skal endre energiforbruket, men vil heller stimulere til fri konkurranse mellom energikilder, slik at energimarkedet skal fungere best mulig for forbrukerne.

Er det kanskje knapphet på energi som gjør at Regjeringen mener vi skal begrense forbruket? Det kan umulig være årsaken. Norge fremstår jo i dag som en energistormakt, med en samlet produksjon på nærmere 3 000 TWh i form av olje og gass og kraft, og vi klarer bare å bruke 7-8 pst. av dette selv. Vi har nesten en tredjedel av den samlede europeiske vannkraftproduksjonen, vi har 45 pst. av gassreservene og 75 pst. av oljereservene. Og for å sette det litt i perspektiv, så utgjør vi altså mindre enn 1 pst. av Europas befolkning. Det at vi fra tid til annen har måttet importere kraft, skyldes slettes ikke at vi mangler energi, men det skyldes mangel på politisk vilje og handlekraft i denne sal til å utnytte de enorme energiresursene vi har. Vi må huske på at store deler av vår kraftproduksjon går til kraftkrevende industri. Det er jo nettopp tilgangen på kraft til konkurransedyktig pris som er den direkte årsak til at vi i mange år har hatt verdiskaping, som har skapt mange livskraftige industrisamfunn over det ganske land.

Vi har gjennom mange år hatt politisk bestemte kraftkontrakter til industrien. Stortinget vedtok i fjor en gradvis avvikling av disse mot et mer markedsrettet system. Industrien har imidlertid kommet politikerne i forkjøpet. En stadig større del av industrien «trader» nå fritt i kraftmarkedet, og dette fungerer til alles tilfredshet.

Regjeringens virkemidler for å begrense forbruket har jeg allerede nevnt: en kraftig økning i elavgiften for forbrukere, som har rammet dem som fra før av har minst, minstepensjonister og andre, som ikke får nytte godt av økning i minstefradraget. Dette harmonerer dårlig med finansministerens vakre ord om et budsjett for økt velferd og mer rettferdig fordeling.

Konsekvensene av elavgiften for industrien blir om mulig enda mer dramatisk. Jeg fikk i går en fersk oversikt fra Prosessindustriens Landsforening, der disse konsekvensene ble belyst. Det slår selvfølgelig ulikt ut i forhold til de forskjellige former for industri, men det verste eksemplet er et smelteverk som får økte utgifter på 93 000 kr pr. arbeidsplass. 93 000 kr pr. arbeidsplass! Det sier seg selv at de færreste bedrifter kan overleve med en slik økning i kostnader. Jeg reagerer derfor med forbauselse når LO-leder Yngve Hågensen sier at dette er det beste budsjettforslag på lang tid, når konsekvensene vil bli at tusenvis av hans medlemmer vil bli satt på porten dersom budsjettforslaget blir vedtatt. Forstå det den som kan!

Ranveig Frøiland (A): Trontalen frå regjeringa Stoltenberg peikar ut ein klår kurs: meir rettferdig deling og sosial utjamning. Dei som har mykje, må yta meir, og dei som har lite, skal få det betre. Framlegget av statsbudsjettet følgjer opp dette. Her er det lagt klår vekt på å prioritera fellestenester framfor det private forbruket.

Alle partia seier at det må satsast på skulen. Arbeidarpartiet har vist at vi tar dette på alvor. Stortinget handsama i vår ein handlingsplan for rekruttering til læraryrket. Arbeidarpartiet har følgd opp. Lønsauke for lærarane var det viktigaste akkurat no. 30 000 kr i lønsauke har ein skilde lærarar fått. Den fleksibiliteten som det no er moglegheit for innafor avtaleverket, gjer at kommunane kan nytta ressursane mykje betre.

No må vi sjå på korleis vi skal betra lærarutdanninga. I haust gjennomfører departementet høyringsmøte der studentar og fagpersonar kan koma med innspel til dagens lærarutdanning. Her vert det fokusert både på førskule- og allmennlærarutdanning. Sentrale tema i høyringa er læringsmiljø, arbeids- og undervisningsformer, samspel mellom studentar og fagpersonar, IKT og innhaldet i organisering av utdanninga. Eg vil gjerne understreka at det vert gjort veldig mykje godt i norsk skule i dag, men det kan verta betre. Derfor er lærarutdanninga viktig å ta tak i akkurat no.

Kommunane er òg inviterte til å ta del i forsøk som er retta mot vidareutvikling av lærarrolla gjennom samarbeid med andre yrkesgrupper på ungdomstrinnet, eller utprøving av ulike ordningar for bruk av personalet i første klasse/førskule, alternativ tildeling av timar på ungdomstrinnet og elevvurdering utan bruk av karakterar på

ungdomstrinnet. I det heile viser søknaden til departementet at det er stor aktivitet og breidd i kreativiteten.

Arbeidarpartiet vil føra vidare satsinga som Bondevik-regjeringa la opp til i sin skulepakke. Der inngår bl.a. kvalitetsutvikling av grunnskulen og vidaregåande opplæring, og det inkluderer ekstra satsing på IKT-opplæring og vidareføring av utlånsordninga for læremiddel i vidaregåande skule. For første gong i haust fekk elevar i vidaregåande skule nokre skulebøker gratis. Enkelte elevar sparte om lag 1 000 kr. I Arbeidarpartiet håpar vi at vi vil få fleirtal for å vidareføra denne gode ordninga, og at det òg kan utviklast læremiddel for Internett.

Ei investering i forskning er investering i framtida vår. Langsiktig grunnleggjande forskning og forskning av høg internasjonal kvalitet utgjer fundamentet i ei slik investering. Forskningsfondet som vart oppretta, er viktig i denne samanhengen, og eg vil understreka at forskingsinnsatsen må styrkjast slik at Noreg i løpet av fem år minst er på nivå med gjennomsnittet i OECD-landa. Både den offentlege og den private finansieringa må styrkjast for at dette skal verta mogleg, og derfor går Regjeringa inn for å utvida kapitalen i fondet med 3 milliardar kr. Område som skal prioriterast, er marin forskning, medisin og helse, informasjons- og kommunikasjonsteknologi og forskning i skjeringfeltet mellom miljø og energi.

Men det er òg viktig at forskarane våre har gode arbeidsvilkår og tilgang på oppdatert vitenskapelig utstyr. Det har vore ein mangel, og det gjer ein no forslag om å retta på, så eg håpar inderleg at vi får semje om at det òg her må løyvast meir pengar, slik at det kan gjerast ein god forskingsinnsats i forskingsmiljøa våre.

Alle partia vil satsa på skulen. Bondevik-regjeringa begynte dette arbeidet, og Arbeidarpartiet har følgd opp. Dette er vel òg bakgrunnen for at vi ikkje har høyrst nokon særleg kritiske røyster når det gjeld utdaningsbudsjettet. Sjølv sagt kan det gjerast mykje med småpengar på ulike område, men i det heile er det ei kjempesatsing på utdanninga vår, og det er, som det har vore påpeika tidlegare, i skjeringpunktet mellom Arbeidarpartiet, sentrum og SV vi finn dei beste fellesskapsløysingane for utdanningssystemet vårt.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF): Siden dette er den første trontaledebatten i et nytt århundre, er det viktig å fokusere på det som er viktigst for oss alle, nemlig trygghet.

Kristelig Folkeparti vil at alle skal føle seg trygge i Norge. Derfor må vi bekjempe vold. Eldre og syke må ha visshet om at det finnes en institusjonsplass eller sykehusplass når kreftene svekkes eller sykdom rammer. Folketrygden skal gi alle økonomisk trygghet uavhengig av tidligere inntekt.

Sentrumsregjeringen la fram flere helsereformer, som må følges opp. Alle disse var forankret i en respekt for det enkelte mennesket og dets menneskeverd. Kristelig Folkeparti ønsker at retten til liv skal nedfelles i Grunnloven. I en tid der aktiv dødshjelp er aktualisert og der mulighetene til forskning på aborterte fostre er store, er det viktig å fremme denne fundamentale tryggheten.

Da Regjeringen la fram evalueringen av eldresatsingen etter to år, i vår, ble det ikke lovet noen videre satsing enda mange kommuner dokumenterte store behov. Sentrum protesterte kraftig. Kristelig Folkeparti er glad for at Regjeringen nå har snudd og varsler videre vekst.

Om 5 000 plasser er nok, vet vi først når søknadsfristen går ut 30. juni 2001. For Kristelig Folkeparti er det viktig at en fullfører en reform. Stopper en opp halvveis i løpet, blir det ikke det løftet en hadde tenkt å gi våre eldre. De fortjener den tryggheten reformen gir for en verdig alderdom.

Regjeringen er opptatt av å modernisere og fornye offentlig sektor. Det viktigste forslaget er at staten skal overta sykehusene. Jeg anbefaler en grundig vurdering også her. For tror noen at et eierskifte fører til mer helsepersonell, og at helsekøene og ventelistene forsvinner? Sykehusenes problemer er mer sammensatt. Det er ikke bare et spørsmål om eierskap, men først og fremst forutsigbarhet, rammevilkår og organisering.

Kristelig Folkeparti er opptatt av å organisere og effektivisere sykehusene slik at det blir mer tid til pasientkontakt og pasientbehandling. Vi må ha rett person på rett plass til enhver tid.

Det er et stort press på sykehusene fordi flere lidelser kan kureres enn tidligere. Forventningene stiger proporsjonalt. Flere pasienter blir eldre og har ofte et komplisert sykdomsbilde. Ved å satse mer på primærhelsetjenesten kan en dempe dette presset. Kristelig Folkeparti tror at fastlegereformen vil være et godt redskap i en slik sammenheng.

Og fremfor alt må vi forebygge. Her har vi alle et eget ansvar, ikke minst når det gjelder røyk. I Norge dør det mer enn dobbelt så mange mennesker av tobakk som det gjør av AIDS, narkotika, mord, bilulykker, branner, selvmord og alkohol til sammen. Eller sagt på en annen måte: Det dør en pasient nesten hver time hvert døgn hele året i Norge på grunn av tobakk.

Regjeringen ønsker å sette ned alkoholavgiftene av hensyn til grensehandelen. Kristelig Folkeparti kan vanskelig støtte et slikt forslag om det ikke samtidig blir fremmet tiltak som reduserer forbruket.

Forslaget om billigere kjøtt fremmer heller ikke folkehelsen. Kristelig Folkeparti ønsker en dreining mot at folk skal spise mer frukt og grønnsaker. Og de skal føle seg trygge på at maten ikke inneholder helseskadelige stoffer.

I trontaledebatten har flere talere nevnt Regjeringens manglende miljøprofil. Miljøaspektet er viktig for helsen vår. Det blir feil når bensinprisen skal ned og kollektivprisen går opp. Mer bilkjøring gir dårligere luftkvalitet og mindre trygghet for våre skolebarn. Svevestøv fra bilene kan fremkalle allergi. Det er ikke til å forstå at en i tillegg vil legge ned jernbanetilbud, til og med hele strekninger, slik som Nelaugbanen, mellom Arendal og Nelaug, risikerer å bli. Tog er det transportmiddelet som forurenser minst. La oss ta vare på de mulighetene vi har.

Ane Sofie Tømmerås (A): Jeg synes trontaledebatten disse to dagene har vært bedre enn jeg kan huske på len-

ge. Så skal jeg ikke si noe om hvorvidt det sier mer om tidligere debatter enn om denne, men jeg synes den har vært god fordi skillene i norsk politikk har kommet klarere fram enn på lenge.

På den ene siden står de som vil at vi skal satse på å gi mer til den enkeltes eget forbruk, uansett hvor mye en måtte ha fra før. Ja, det ser ut til at noen følger prinsippet om at jo mer du har, jo mer skal du få. På den andre siden står vi som heller vil satse mer på ordninger som er viktige for folk og som vi vil ha felles, som skole og helsevesen. På den ene siden står Fremskrittspartiet og til dels Høyre. På den andre siden står Arbeiderpartiet, SV og til dels sentrumspartiene.

Debatten har vist at vi alle så gjerne vil gi folk muligheten til å leve et godt liv. Det er påfallende at jo nærmere et valg vi kommer, jo mer appellerer den andre siden til den enkeltes private lommebok. Vi har så mye oljepenger, vi er så rike, vi må bruke mer, sier Carl Ivar Hagen.

Ja, vi er rike, og ja vi skal bruke mer penger enn noen gang før. Men det er ikke sånn at de fleste av oss trenger mer penger i vår private lommebok for å få et bedre liv.

Det er enda større satsing på fellesgreiene våre som vil gjøre hverdagen bedre for de aller fleste. Nettopp fordi vi er rike, er det kommunene som skal få mer penger enn noen gang før, slik at de kan pusse opp skolebygninger som trenger det, og slippe å ha gardiner som er eldre enn rektor.

Nettopp fordi vi er rike, vil vi bruke enda mer penger på sykehusene, på psykiatrien, på kreftbehandling. Nettopp fordi vi er rike, vil vi igjen begynne å bygge barnehager. Hvis alle skal ha muligheten til å bruke en tilbudt barnehageplass, må betalingen for den ned, fellesskapet må betale en større del av regningen. Det er noe galt når det fins foreldre med små barn som gjerne vil arbeide, men ikke har råd til det.

Nettopp fordi vi er rike, har Politiet mer ressurser, flere folk, flere nye biler, mer nytt datautstyr enn noen gang før, og det er enda mer satsing på det vi har felles, som er grunnleggende for å få et bedre liv.

Men som flere har vist til i denne debatten, noen få av oss trenger også mer penger til eget bruk. Det gjelder f.eks. barnefamilier som opplever det som et tøft økonomisk løft med skoleturer, leirskoleopphold og bursdager. Det gjelder minstepensjonister, som etter et langt liv ikke kan unne seg noe ekstra, og det gjelder folk som opplever at boligutgiftene sluker omtrent all inntekt. Disse trenger mer i egen lommebok. Men de er også mer enn mange andre avhengige av fellesgodene våre. Vi har få arbeidsledige i dag, heldigvis, men vi finner de ledige ofte blant dem som har for lite i egen lommebok. Mange av dem trenger videre utdanning. Derfor har vi gjort det til en rett å få videregående utdanning og etterutdanning, og det er et felles gode Arbeiderpartiet vil gjøre enda bedre.

Bolig er en privatsak, men om man har råd til en, må være et fellesspørsmål. Ikke alle kan eller vil eie, derfor vil Arbeiderpartiet bygge flere boliger for utleie, slik at prisene ikke presses så uoverkommelig høyt opp som i dag. De som eier bolig, er avhengige av en lav rente.

Dersom vi oppfordrer til at de som har det bra fra før, uhemmet skal få bruke veldig mye mer til eget forbruk, stiger renta. Det er det ikke bare økonomiske skrivebordsteorier som sier, det er noe vi har fått demonstrert i praksis for få år siden, og det var en dyr erfaring for veldig mange. Nå må vi ikke la flere brette ryggen en gang til.

Det tar tid å bygge fellesgodene våre som gir oss muligheten til et godt liv. Det trengs satsing på godene hele tiden for at de skal vare, og de må videreutvikles, slik at hver krone som blir lagt i dem, blir brukt på en best mulig måte. Det å bygge dem opp er et møysommelig arbeid Arbeiderpartiet alltid har stått bak.

Det er ikke slik som det har blitt påstått i denne debatten fra høyresiden, at man bare kan knipse med fingrene, bruke opp oljepenger, gi mer til alle, gi mer til privat forbruk og samtidig bygge ut fellesgodene: helse, utdanning, boliger og barnehager. Det hadde vært veldig behagelig å være politiker om det hadde vært sånn. Men det er dessverre en umulighet, og det er et bedrag å påstå noe annet.

Sonja Irene Sjøli (H): Det er én sak som har opprørt meg mer enn noen annen i det siste, og det er avsløringen av kjønnslemlestelse av jentebarn og unge kvinner. Omskjæring er ikke kultur, det er tortur. Det er min erfaring som jordmor fra Norge og Afrika.

De fleste av oss vet at en del kvinner i Norge er omskåret. Det vi ikke visste, var at nordafrikanske barn og unge kvinner blir lemlestet. Men én har visst om det, nemlig stortingsrepresentant Siv Jensen fra Fremskrittspartiet. I programmet «Åpen post» sa hun at hun visste om denne torturen og disse overgrepene. Men hva har hun så gjort for å stoppe det? Ingenting, bortsett fra å være opprørt på TV. Det er oppsiktsvekkende. Og jeg vil spørre hva Carl I. Hagen, som er opptatt av lov og orden, mener om stortingsrepresentanter som vet om overgrep og straffbare forhold, men som ikke melder det til politiet.

Avsløringene av omskjæring av jenter krever konkrete tiltak. Og jeg viser til det forslag som Ågot Valle har fremmet på vegne av bl.a. Høyre om en handlingsplan mot kjønnslemlestelse av jenter.

Så til problemene i helsevesenet og eldreomsorgen, som roper på reformer.

Da Stoltenberg-regjeringen overtok, ble fornyelse og modernisering av offentlig sektor presentert som en hovedsak. Den nye helseminister, Tønne, stod for en forfriskende nytenkning når det gjelder organiseringen av helsevesenet. Men det er ikke nok å tenke nytt, man må handle også. For hva ser vi i trontalen og i budsjettet? Jo, nødvendige reformer er satt på venteliste sammen med 270 000 pasienter. De venter på Arbeiderpartiets landsmøte. Ja, så ille er det at flere kommuner, mange av dem styrt av Arbeiderpartiet, ser seg nødt til å tegne private helseforsikringer for sine innbyggere for behandling på private sykehus eller i utlandet. Det er ikke akkurat et uttrykk for tillit til at Arbeiderpartiet og Regjeringen har evne til å foreta de nødvendige grep for å gi nødvendig

trygghet for behandling. Det er ikke holdbart at operasjonsstuer står ledige mesteparten av døgnet, og at legene og sykepleierne ikke får utnyttet sin kapasitet på grunn av dårlig organisering og et system som ikke belønner innsats og effektiv utnyttelse av utstyr. Reformbehovet er enormt, og for mange pasienter haster det.

Høyre vil ha kraftige forbedringer av helsevesenet gjennom å tilføre mer ressurser, gjennom en bedre organisering og finansiering som gir muligheter for sykehusene til å behandle flere pasienter. Modernisering er helt nødvendig for å gi trygghet for den enkelte.

Det offentlige skal ha ansvaret for å finansiere grunnleggende og prioriterte helsetjenester. Men selv om det offentlige skal ha ansvaret for finansieringen, betyr ikke det at det offentlige nødvendigvis skal stå for all produksjon av tjenestene. Private må også slippe til i konkurranse med det offentlige om å gi pasientene det beste tilbudet.

Høyre har i årevis kjempet for at staten skal overta ansvaret for sykehusene. Pasientene er best tjent med at ansvaret plasseres hos storting og regjering, og at vi slipper det uverdige svarteperspillet mellom fylkeskommunen og staten. Samtidig som det politiske ansvaret samles på ett nivå, må sykehusene gjennom fristilling gis en utstrakt frihet til å drive profesjonelt uten politisk og byråkratisk overstyring. De må settes i stand til fritt å ta beslutninger som angår drift og investeringer for å sikre flere behandling. Friere sykehus gir bedre sykehus, bedre behandling og bedre utnyttelse av ressursene.

Når de politiske prioriteringer om hvem som skal få behandling, er gjort, når det er foretatt en funksjonsfordeling mellom sykehusene, når kvaliteten på tjenestene er sikret og den offentlige finansieringen er på plass, er det etter Høyres syn mindre viktig hvem som eier og driver sykehusene. Det viktigste er at pasientene får behandling når de trenger det.

Dersom vi ikke gjennomfører nødvendige reformer i helsevesenet, frykter jeg en todeling av helsevesenet, hvor de som har råd til å betale for private helsetilbud i Norge eller i utlandet, gjør det. Det er fare for det offentlige tilbudet og de overordnede prinsipper i helsepolitikken fordi det offentlige ikke klarer konkurransen. Høyres mål er et sterkt offentlig finansiert helsevesen. Det er ikke lenger et spørsmål om vi ønsker konkurranse og flere private aktører i helsevesenet. Konkurransen er der. Konkurranse gir mer velferd og gir flere pasienter behandling fordi vi får utnyttet ressursene på en bedre måte som sikrer en bedre kvalitet. Vi får frigjort ressurser til enda mer pasientbehandling.

Det samme gjelder eldreomsorgen og rehabilitering. Det er ikke, slik som enkelte hevder, umoralsk og uetisk med konkurranse i helsesektoren eller i eldreomsorgen. Konkurranse er bare et redskap for å kunne gi flere og bedre tjenester til befolkningen. Men det som er umoralsk, er å ikke utnytte ressursene til beste for pasientene og de eldre som trenger behandling, omsorg og pleie.

Tomas Norvoll (A): Når Arbeiderpartiet gjennomfører løft og endringer i samfunnet, mener vi at hele sam-

funnet skal bidra til fellesskapet. Vi mener at når man skal løfte et lass, skal de med de sterkeste ryggene også være med og ta sin del av byrden. Vi kan ikke laste alle byrder over på de svakeste i samfunnet.

I trontalen og i budsjettet som er lagt fram, satser arbeiderpartiregjeringen på fellesgodene. Vi styrker helsevesenet, vi bedrer skolen, og vi gir mer penger og større frihet til kommunene. Samtidig kommer det et historisk løft i lærerlønningene. Det er et signal og et konkret grep for å høyne skolens status. Vi vil innføre gratis skolebøker i videregående skole, og det satses mer på forskning og utdanning. Samtidig foreslår Regjeringen å øke bistanden. Norge skal, som et rikt land, vise solidaritet med de land og de folk som ikke er like heldige som oss.

Når vi satses på fellesgodene og bedrer helsevesenet og skolevesenet, så har det en pris. Det må finansieres på et eller annet vis. Arbeiderpartiet har valgt å foreslå skatt på aksjeutbytte. De som har mest, må bidra litt mer enn i dag. Det gjøres ikke for å være ekkel, men vi tror faktisk at vi kan få forståelse for det grepet når man vet at de pengene går til å skape en bedre skole i Norge, og når man vet at de pengene går til å styrke helsevesenet i Norge.

Så foreslås det en begrenset konjunkturavgift for næringslivet. Det er åpenbart at isolert sett er ikke økt beskatning en fordel for næringslivet, men det vil bestandig være en annen side i det regnskapet. Samtidig som dette skjer, går Regjeringen inn for å opprette et investerings-selskap med en kapital på 5 milliarder kr som nettopp skal bidra til å styrke norsk næringsliv. Samtidig økes forskningsinnsatsen gjennom at man trapper opp Forskningsfondet fra 4 milliarder kr til 7 milliarder kr – en økning på 3 milliarder kr. Da har man etter at Regjeringen overtok for et halvt år siden, økt det fondet med 4 milliarder kr. Utbyttet fra dette fondet går bl.a. til forskning på slike ting som marine ressurser og sjømat, som vil kunne gi flere nye bedrifter i framtiden og sikrere arbeidsplasser.

Forskningsinnsatsen i budsjettet øker med 700 millioner kr. Det blir innført en støtteordning til bedrifter som inngår samarbeid med høyskoler og universiteter for å drive forskning, hvor de kan få refundert 25-30 pst. av de utgiftene de har, nettopp for å styrke næringslivets mulighet til å utvikle nye produkter og til å utvikle seg selv videre.

Det kommer verdiskapingsprogram både innenfor fisk og innenfor landbruk. Alt dette er tiltak for å styrke og bedre norsk næringsliv, og jeg tror at det viktigste vi kan gjøre for næringslivet vårt, er å sette det i stand til å møte de utfordringene som ligger i framtiden, til å delta i utviklingen og til å ta føringen inn i framtiden.

Til slutt: Jeg synes, med all respekt, at starten på dagens debatt ble noe stusslig når de to høyrepartiene, Høyre og Fremskrittspartiet, i replikkordskiftet etter statsministeren hadde som ett hovedpoeng hvorvidt en fotnote bevisst er plassert galt i budsjettet, og det andre hovedpoenget hvorvidt penger til skolefritidsordningen skal innlemmes i rammene til kommunene eller ikke. Det kan jo hende at lederne for de to respektive partiene bare har hatt en dårlig dag, men jeg velger faktisk å ta det som et

signal om at den trontalen og det budsjettet som Regjeringen har lagt fram, er bra, og at det er godt tilpasset de utfordringene vi har framover. Det må nesten være den mest naturlige årsaken til at man velger å henge seg opp i den typen ting, i stedet for å diskutere de store, viktige linjene, og i stedet for å diskutere de store utfordringene som vi har framover.

Ola D. Gløtvold (Sp): Innledningsvis i trontalen slår Regjeringen fast at «Norge er mulighetenes samfunn». Men Regjeringens politikk synes ikke å bære preg av dette når det gjelder å utnytte disse våre muligheter. Regjeringens politikk preges f.eks. ikke av å ta hele Norge i bruk. Ett eksempel på det er manglende satsing innen samferdselssektoren, der allerede tilrettelagt infrastruktur forvitrer på grunn av bl.a. manglende vedlikehold og videreutvikling.

Et annet eksempel er båndlegging og forvaltningsmessige grep som utarmer og brakklegger Distrikts-Norge, slik som f.eks. etableringen av Regionfelt Østlandet, og en rovdyrpolitikk som umuliggjør næringsvirksomhet og ødelegger trivsel og miljø slik at folk ser seg nødt til å flytte. Denne flyttestrømmen vil bli tall i statistikken for sentraliseringsutviklingen i Norge og gi som resultat økt press på våre byer og tettstedsområder, med økte bo- og levekostnader og økte miljøproblemer. Dette må være det motsatte av å utvikle mulighetenes samfunn.

Mulighetenes samfunn ligger i stor grad i det enkelte lokalsamfunn, om det er i by eller bygd. Men da må vi ikke gjøre det slik at distriktene forslummes gjennom fraflytting og nedleggelse, eller at befolkningstette områder forslummes gjennom for sterk tilflytting og store, økte sosiale problemer.

Bare en balansert utvikling mellom by og land og en desentralisert bosettings- og næringsstruktur gir oss anledning til å utvikle hele Norges muligheter. I løpet av de siste dagene har det kommet en undersøkelse som bekrefter noe av det enkelte av oss har hevdet lenge: De beste kommunene å leve i er stort sett små kommuner i Distrikts-Norge. Så hevder svært mange at disse kommunene er for dyre i drift. Men når disse kommunene representerer leve- og livskvaliteter som folk verdsetter høyt, bør en kanskje ta innover seg at slik kvalitet også må koste noe. I flere sammenhenger ser vi for øvrig at disse kommunene og deres innbyggere er de som krever minst fra fellesskapet.

I trontalen sier Regjeringen:

«Skritt for skritt skal velferden bygges ut.»

Ved stadig å stramme inn på de økonomiske rammevilkårene for slike kommuner og virksomhetene i disse områdene er det det motsatte som skjer.

Regjeringen sier den vil styrke det lokale demokratiet. Men det motsatte skjer når f.eks. kommuneøkonomien strammes inn på grunn av store pålagte oppgaver og utilstrekkelige ressuroverføringer er en realitet fra statlig hold.

Regjeringen sier videre i trontalen:

«Så mange avgjørelser som mulig bør tas der folk lever og arbeider.»

Og videre:

«Kommunesektoren skal gis økte inntekter og større frihet til å foreta lokale valg etter lokale behov.»

Dette er vel talt, men følges det opp i praktisk politikk? Jeg mener at det ikke gjør det. Signalene fra Regjeringen om å gjøre landets sykehus om til statlige institusjoner er å gå den motsatte veien av hva de sier i trontalen. En statlig overtakelse og administrering av alle sykehus betyr å fjerne avgjørelsesmyndigheten for disse fra der «folk lever og arbeider», og å øke embetsmannsvel-det.

I vår gav vi i Stortinget sykehusene og deres eiere større frihet til organisering og administrering. Dette burde nå vært fulgt opp med tilføring av tilstrekkelige ressurser, slik at fylkene kunne få «økte inntekter og større frihet til å foreta lokale valg etter lokale behov», slik Regjeringen sier det, men ikke gjør det.

Økningen i de frie inntektene til fylkene er på 750 mill. kr i kommende statsbudsjett. Dette spises fort opp når Regjeringen påpeker at 300 mill. kr skal gå til økt pasientbehandling. Og når vi så i tillegg vet at fylkenes egenandeler til anskaffelse av medisinsk-teknisk utstyr er på 500 mill. kr, som må tas fra frie midler de i dag ikke har, kan økningen av de frie midlene fort være oppbrukt, og mer enn det, bare på disse oppgaveløsningene.

I trontalen sier Regjeringen at den «arbeider for rettferdig fordeling og sosial utjevning». Dessverre er realiteten en annen. I tråd med tidligere års statsbudsjett, også dessverre det som ble framlagt i fjor, er det foreslått økninger på egenandeler når det gjelder helse- og omsorgstjenester. Det ser ut til å ha utviklet seg en ren automatikk når det gjelder slike egenandeler, og hovedproblemet med det er at det først og fremst rammer mange av dem i samfunnet som har lavest inntektsnivå. Når vi også vet at dette lave eksistensnivået, som gjerne er basert på trygdeytelser, også skal dekke f.eks. økt elavgift, økte kollektivtransportpriser, økt rentenivå og den generelle prisstigningen, fører dette til ytterligere økt avstand mellom de fattigste og de rikeste.

Ved behandlingen av utjamningsmeldingen var vi stort sett enige om at denne utviklingen måtte stoppes. Derfor er det ekstra skuffende at regjeringen Stoltenberg nå bare viderefører denne egenandeløkningen. Regjeringen beregner at dette innebærer om lag 250 mill. kr i pluss på statsbudsjettet for 2001. Jeg vil stille spørsmål om det er nødvendig i dagens økonomiske situasjon å beregne seg et slikt pluss.

Det er flere forhold som skulle ha vært tatt opp. Tiden tillater imidlertid ikke det, men vi vil komme tilbake til flere av disse tingene, bl.a. egenandelstak II, i forbindelse med finansdebatten.

Frank Willy Larsen (A): En klok mann har en gang sagt at kultur er helheten av alle former for kunst, kjærlighet og tenkning som i årenes løp har tillatt menneskene å være mindre slaver.

Jeg oppfatter den franske forfatteren Malraux dit hen at kultur er avgjørende for menneskets livskvalitet og kompetanse. Gjennom kulturen skaper vi identitet og be-

vissthet om hvem vi er, og hva vi kommer fra. Gjennom kunstopplevelser og kulturelle aktiviteter skaper vi oss et redskap som hjelper oss til å tolke verden omkring oss og sette dagliglivets opplevelser i perspektiv. Kulturen fyller også et viktig behov for å skape tilhørighet og fellesskap mellom mennesker. Jeg er derfor svært glad for at regjeringen Stoltenberg vil ruste opp Kultur-Norge fram mot år 2005.

Regjeringen legger opp til en satsing på bred front. Det foreslås bl.a. økt satsing på formidling av kunst og kultur til barn og unge, den såkalte kulturelle ryggsekken. Med dette forslaget legges det opp til at alle barn i norsk skole skal få oppleve levende kultur. Denne satsingen vil skje i nært samarbeid med institusjoner og fagorgan på kulturfeltet. Målet er at alle barn skal få muligheten til å utvikle positive holdninger til alle former for kulturelle ytringer – det være seg musikk, bildende kunst, dans eller teater.

Etter noen år med kutt i pressestøtten markerer Stoltenberg-regjeringens forslag til statsbudsjett en endret politikk på dette feltet. Her foreslår man å øke pressestøtten, og viser på den måten at man mener at avisene er en helt sentral kulturbærer i det norske samfunnet. Pressestøtten er et viktig virkemiddel for å opprettholde den store floraen av norske aviser. Men det viktigste tiltaket overfor avisene er nok likevel at de fremdeles vil bli unndratt for moms. Jeg vil også i denne forbindelse legge til at tilskuddet til de samiske avisene økes med 25 pst., fra 8 til 10 mill. kr. Det er et viktig bidrag til å opprettholde samisk kultur og språk.

En annen viktig satsing som det legges opp til, er å knytte alle folkebibliotek til bredbånd. Med denne satsingen vil folkebibliotekenes funksjon som informasjonsbaser i lokalsamfunnene ytterligere styrkes.

Også på filmområdet blir det foreslått å ta nye grep. Den samlede støtten til filmsektoren økes med snau 60 mill. kr, til totalt om lag 190 mill. kr. Det foreslås å samle alle offentlige tilskudd rettet mot filmproduksjon i ett fond, Norsk filmfond. Det foreslås også at Norsk Film AS blir delt. Filmstudioet skal drives videre som eget selskap, og det statlige eierskapet i produksjonsselskapet avvikles. Det foreslås også at det opprettes et nytt statlig kompetanse- og utviklingssenter for filmmiljøet, Norsk filmutvikling. Både Norsk filmfond og Norsk filmutvikling er tenkt lokalisert i Filmparken på Jar. Her skal fremdeles det dynamiske senteret for norsk filmproduksjon være. Med disse grepene vil man lettere kunne prioritere og styre midlene mot de områdene hvor behovene til enhver tid er størst.

Det legges opp til at det skal ytes investeringstilskudd til tusenårsstedene i Hedmark, Vestfold, Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Oppland. I tillegg foreslås det bevilgninger til nasjonale kulturbygg, som Det Norske Teatret og Nasjonalbiblioteket, for å nevne noe.

Hver for seg og til sammen legger Regjeringens forslag til kulturbudsjett grunnlaget for arbeidet med å ruste opp det kulturelle Norge, en satsing fram mot 100-årsjubileet for unionsoppløsningen, i 2005, som er helt riktig og absolutt nødvendig.

Regjeringen Stoltenberg har igangsatt et stort arbeid med fornyelse av offentlig sektor. For Arbeiderpartiet er en sterk og velfungerende offentlig sektor forutsetningen for at vi som samfunn skal kunne trygge velferden og virkeliggjøre vår visjon om at alle skal ha like muligheter. En sterk offentlig sektor betyr ikke nødvendigvis at den må være stor. Vi må alltid ha for øye at etablerte ordninger og institusjoner bare er virkemidler og ikke mål i seg selv.

Hovedmålet med fornyelsen av offentlig sektor er å omstille og effektivisere forvaltningen slik at den kan fungere bedre i forhold til befolkningens behov og samfunnsøkonomiske krav. Mer konkret betyr dette

- å innrette offentlige tjenester i større grad etter brukernes behov og ønsker, altså brukerorientering
- å få flere og bedre ytelser ut av offentlige midler, bl.a. ved å overføre ressurser fra administrasjon og kontroll til tjenesteyting
- å få en mer effektiv ressursbruk på alle nivåer; det kan oppnås bl.a. ved å redusere sentral statlig detaljstyring

Ingen må tro at dette er en enkel prosess, snarere tvert imot. Men den er nødvendig fordi vi hver eneste dag blir gjort kjent med at det offentlige ikke klarer å yte de tjenester vi mener at innbyggerne i dette landet skal ha.

John I. Alvheim (Frp): Den sterke satsingen på helsevesenet som fremkom i denne regjeringens tiltredelseserklæring og senere er gjentatt i ulike sammenhenger av både statsminister og helseminister, og endelig gjentatt i trontalen, kan ikke jeg finne igjen i det foreliggende forslag til statsbudsjett. Om tallene blir stående slik de foreligger i proposisjonen, og det ikke tilføres større ressurser i inneværende års budsjett til dekning av underskudd ved flere sykehus i år 2000, vil de offentlige sykehus i 2001 få en langt verre driftssituasjon enn tilfellet har vært i inneværende år. Jeg må dessverre konstatere at lovnaden også fra denne regjeringen om å satse sterkt på helsevesenet er bortimot en bløff.

Opgaver jeg har innhentet fra 30 norske sykehus, viser at utsettelse av anskaffelse av livsviktig medisinsk teknisk utstyr i år 2000 beløper seg til 700 mill. kr og forventet driftsunderskudd til hele 600 mill. kr bare for disse 30 sykehusene. Er det rart at ingen vil bli direktør ved Ullevål sykehus?

Heller ikke på de av Stortingets prioriterte opprustningsplaner, nemlig kreftomsorgen og psykiatrien, hvor det inneværende år er avdekket alvorlige mangler, er det gjort noen ekstra innsats i budsjettssammenheng for år 2000. Når det avdekkes at kart og terreng ikke stemmer med de opptrappingsplanene Stortinget har vedtatt, er det etter min mening departementets plikt å sørge for at planene korrigeres og legges fram for Stortinget til nye vedtak.

Også denne helseministeren, som alle andre før ham, har det samme standardsvar når sykehusene klager over manglende ressurstilgang og ventelistene av den grunn øker: at det er ikke bare mangel på ressurser som skaper disse problemene, men også i høyeste grad en ineffektiv organisering internt i sykehusene. Det siste er jeg selvfølgelig

gelig enig med helseministeren i, men da får man gjøre litt av begge deler, tilføre sykehusene mer ressurser og samtidig sørge for å pålegge en omorganisering i sykehusene. Underfinansiering av sykehusene kan ikke organiseres bort.

Jeg tror også at det skal bli særdeles vanskelig å få til en fornuftig intern organisering i våre sykehus så lenge vi har 19 ulike sykehuseiere å forholde oss til. Dette kan bedre og lettere gjøres ved et enhetlig statlig ansvar for sykehusdriften. Derfor bør statlig overtakelse av sykehusene komme raskt. Statlig, enhetlig sykehusdrift har vært programfestet i Fremskrittspartiets program helt fra partiets begynnelse, og jeg er glad for at Arbeiderpartiet nå også vil gjennomføre dette helsepolitiske spørsmål, som Fremskrittspartiet har stått for i lang tid.

I Fremskrittspartiets alternative helse- og sosialbudsjett vil partiet denne gangen sterkt prioritere medisinsk forskning, både basisforskning ved våre universiteter og klinisk forskning ved våre sykehus. Det er særlig viktig å øke forskningen både ved universitetene og i våre sykehus i forbindelse med den revolusjonen innen medisinen som forventes de nærmeste år når det gjelder gen- og bioteknologien.

I skandinavisk og vesteuropeisk sammenheng ligger Norge på bunnen når det gjelder medisinsk forskning. Sverige bruker tre ganger så mye pr. hode til offentlig forskning innen medisinen som Norge, og Danmark bruker det dobbelte.

Fremskrittspartiet ser det også som viktig at vi som sentrale politikere og de kliniske miljøene i våre sykehus får en mer positiv innstilling til forskning i samarbeid med legemiddelindustrien for å trekke veksler på denne i den kliniske forskningen i langt sterkere grad enn tilfellet er i dag. Jeg vil i denne forbindelse få lov til å sitere fra et foredrag som direktøren for området medisin og helse i Norges Forskningsråd uttalte på et møte nylig:

«La meg slå fast med en gang: den industriavhengige forskningen er bra! Den holder jevnt over høy teknisk kvalitet, og den fører mye godt med seg for helse-tjenesten. Faktisk er det slik at det knapt ville blitt drevet klinisk forskning av særlig omfang i Norge uten næringslivets bidrag.»

Manglende midler til forskning har også utarmet forskningsmiljøene i Norge, slik at vi i øyeblikket har 50 ledige medisinske professorater innen forskning ved norske universiteter. Dette er etter mitt skjønn ganske alarmende og bekymringsfullt, og det bør gjøres noe med dette så raskt som mulig. Det vil Fremskrittspartiet gjøre.

Gunnar Breimo (A): I hele etterkrigstiden har det vært et spesielt nært forhold mellom Norge og Jugoslavia. Flere norske kommuner etablerte vennsforbindelser til jugoslaviske kommuner, og foreningen Norsk Jugoslavisk samband ble stiftet. Krigstilstandene på 1990-tallet førte til at de fleste forbindelsene ble helt eller delvis brutt.

For oss som gjennom vennsforbindelsene ble glad i både landet, folket og kulturen, er de siste tids hendelser spesielt gledelige. Norsk Jugoslavisk samband har

hele tiden hatt kontakt med enkeltmennesker som i dag ser med store forhåpninger på framtiden. Jeg er spesielt glad for og stolt av den offensive holdningen som utenriksminister Thorbjørn Jagland har vist. At Norge går foran med hjelp og støtte til den nyvalgte presidenten, er overmåte viktig. I det hele tatt kan det etter min mening være helt avgjørende for utviklingen at de europeiske landene kjenner sin besøkestid. De demokratiske kreftene må få all den støtte vi kan gi dem. Det er en illusjon å tro at de bakstreverske kreftene har gitt opp. De er der fortsatt og vil gjøre sitt for å bremse utviklingen. Å innta en passiv og nærmest avvisende holdning, slik Fremskrittspartiets Fridtjof Frank Gundersen syntes å ønske, vil være en indirekte støtte til reaksjon. Skal demokratiet ha noen sjanse, må folk flest se konkrete resultater av det som har skjedd, og det kan vi hjelpe til med. Forventningene er store, og hvis de ikke kan innfris innen rimelig tid, kan vi risikere tilbakeslag.

I dette lys er det også svært viktig at sanksjonene mot landet oppheves. Jeg finner grunn til å minne om at Serbia sliter med store materielle problemer som følge av bombingene, og at landet må ta seg av nærmere 1 million flyktninger. Norsk Jugoslavisk samband har mottatt forespørsel om å være behjelpelig med å arrangere opplæringstilbud angående demokratibygging. Gjennom det kontaktnettet foreningen har, kan den uten tvil spille en viss rolle, noe foreningen er innstilt på i samarbeid med norske myndigheter. Jeg vil fra denne talerstol sterkt anmode alle norske kommuner, foreninger og enkeltpersoner om å pleie, eventuelt å gjenoppta, kontakten med Serbia i tiden som kommer.

I den siste trontaledebatten jeg deltar i, vil jeg trekke fram et forhold på vår hjemmebane som bør oppta hele det politiske miljø. Det gjelder oppvekstvilkårene for barna våre. Satsingen på skolen og utarbeidelsen av en egen stortingsmelding viser at Regjeringen tar barnas situasjon på alvor. Det er mitt håp at behandlingen i Stortinget ikke må bli preget av partipolitikk og prestisje, men at vi får et samarbeid om det som vil være selve grunnlaget for et godt samfunn, nemlig et likeverdig og godt oppvekstmiljø for alle barn – jeg understreker *alle* barn.

Når det gjelder skolen, vil jeg framheve at det ikke bare handler om lærerlønnene, selv om det er viktig nok. Det handler like mye om å skape en skole der den nødvendige voksenkontakten for den enkelte elev er til stede til enhver tid. Jeg vil påstå at vi allerede i barnehaugen kan se hvilke barn som kan komme til å bli et problem både for seg selv og for samfunnet. Gjennom voksenkontakt kan disse barna inkluderes i det positive miljøet fra starten og hindres i å skli mer og mer utover sidelinja. Det er bare spørsmål om å sette inn nok menneskelige ressurser. At det vil være den beste forebygging mot rusmiddelmissbruk, vold og kriminalitet kan det heller ikke herske tvil om, og kostnadene vil samfunnet få dekket inn senere. I dag brukes det ikke nok penger til forebygging, mens vi er nødt til å betale for skadene. Denne måten å satse på skolen på vil også bidra til et bedre arbeidsmiljø og dermed styrke rekrutteringen av nye lærerkrefter.

Både trontalen og budsjettet viser vilje til å ta nye politiske grep for en bedre fordeling. Det påhviler både mitt eget parti og sentrumpartiene et stort ansvar for å sikre flertall for disse grepene. Det vil være en ulykke om resultatet av budsjettbehandlingen skulle bli at det partiet som truer velferdsstaten, skulle få avgjørende innflytelse. Med de oppgavene som i dag skal løses, må offentlig sektor fornyes, men det er også påkrevd å foreta en omfordeling av ressurser fra privat forbruk til det offentlige. I motsatt fall er jeg redd vi vil få et samfunn som på vesentlige områder bryter med den likhetstanken som tross alt har preget Norge fram til i dag.

Utviklingen har også ført til at vi i dag har over 70 000 barn som lever under fattigdomsgrensen i Norge. Det kan vi ikke være bekjent av. I sin preken under gudstjenesten i Oslo Domkirke ved Stortingets åpning pekte biskop Stålsett på dette forholdet, og han sa det slik: Barna venter på hjertets språk i politikken.

Med de ordene utfordret han alle på den politiske arenaen. Kanskje har vi for lett for å fortrenge medfølelse og innlevelse i andres situasjon i vårt politiske arbeid.

Kirsti Koll e Grøndahl hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Arne Lyngstad (KrF): I går ble Norge valgt inn i FNs sikkerhetsråd. I Kristelig Folkeparti er vi glad for det, og jeg vil gratulere utenriksministeren og utenriks-tjenesten med en vel utført jobb. Plassen i Sikkerhetsrådet vil forhåpentligvis vitalisere norsk utenrikspolitikk, og vi trenger en ny debatt om norsk FN-politikk.

FN står framfor flere utfordringer. For det første: Det pågår en viktig debatt om finansieringen av FNs arbeid og bidragsskalaen mellom FNs medlemsland, hvor det er nødvendig å få viktige land til å vise større fleksibilitet i sine standpunkter. En annen utfordring er knyttet til hvordan FN kan bli en mer troverdig bidragsyter i fredsoperasjoner. Høstens debatt om dette knyttet til Brahimi-rapporten må ikke få renne ut i sanden – det vil skade FN. Den tredje store debatten er knyttet til utvikling og handel, der FN må få en mer aktiv rolle i forhold til de internasjonale finansinstitusjonene. Det er bra at utenriksministeren har varslet en redegjørelse om norsk FN-politikk i Stortinget.

I trontalen varsler Regjeringen at den vil styrke forskningsinnsatsen. Forskningen har sammen med et godt skolesystem en sentral rolle i den moderne kunnskapsøkonomi. Her er Kristelig Folkeparti og Regjeringen enige. Men hvor er satsingen? Stortinget vedtok i vinter å be om en forpliktende opptrappingsplan for norsk forskning slik at vi kommer opp på gjennomsnittlig OECD-nivå i løpet av fem år. En slik opptrappingsplan kom ikke i revidert nasjonalbudsjett i vår, og jeg kan heller ikke finne den i forslaget til statsbudsjett fra Regjeringen. Det Regjeringen her gjør, er å gi med den ene hånden og ta med den andre. Bevilgningene over Forskningsfondet øker, mens grunnforskningen får strammere vilkår gjennom kutt hos universitet og høyskoler. Næringsforskningen får mer midler, men moms på forskningstjenester spiser

dette nærmest opp. Og Hervik-utvalgets forslag som skal stimulere næringslivet til økt FoU-aktivitet, følges ikke opp. Det bekymringsfulle er ikke at denne regjeringen gir og tar, og at det dermed går ut i null. Det bekymringsfulle er at Regjeringen ikke evner å legge fram en opptrappingsplan slik Stortinget har vedtatt. Dermed blir det vanskelig å feste lit til det Regjeringen sier i trontalen, og da har jeg ikke nevnt løftene fra Arbeiderpartiets opposisjonstid i vinter.

Kunnskapsøkonomien forutsetter et aktivt næringsliv i samarbeid med kunnskapsinstitusjonene. Men kunnskapsøkonomien stiller også større krav til etisk bevissthet og verdier i utøvelse av lederskap og forvaltning av ressurser. Det har ikke minst de siste ukers medieoppslag om norsk næringsliv vist. Derfor blir det så viktig at skolen har en aktiv verdiformidling, og at vi har en offentlig etikdebatt. Den norske kirke bør være en aktiv medspiller i den debatten.

Kristelig Folkeparti vil gi Den norske kirke bedre arbeidsvilkår. Det er viktig å holde fram at Den norske kirke er et trossamfunn som må vises respekt. Det er uheldig at Regjeringen omskriver Kirkens egne målformuleringer, fordi man på denne måten omdøper Kirkens rolle og oppgave. Og det er betenkelig fordi det viser et kirkepolitisk engasjement som vil styre Den norske kirke. Kristelig Folkeparti vil heller gi Den norske kirke større frihet og ansvar. Derfor har vi fremmet et grunnlovsfor-slag om at Kirken selv skal få utnevne sine biskoper, og dette kan skje uten at vi opphever statskirkeordningen. Kristelig Folkeparti ønsker å fremme en åpen folkekirke, derfor trenger vi å øke satsingen på dåpsopplæring og gi nødvendige ressurser til dette. Kirken trenger økte menneskelige og økonomiske midler. Regjeringen gir et dårlig signal når den reduserer antallet studieplasser innen diakoni og reduserer bevilgningene til den lokale kirke.

Regjeringen har i trontalen omtalt kirkepolitikken, men det er senere i høst den praktiske utformingen vil vises. Signalene så langt er dessverre ingen invitasjon til samarbeid.

Erling Brandsnes (A): Globaliseringen og den raske teknologiske utviklingen er i ferd med å endre samfunns-utviklingen og næringspolitikken i betydelig grad. Gjennom hele den industrielle epoken har norsk økonomi vært mer råvare- og energibasert enn økonomien i mange andre sammenlignbare land. I framtida er det åpenbart at kompetanse i alle ledd av næringslivet vil bli det viktigste for et lands konkurranseevne.

Globaliseringen er i stor grad drevet fram av informasjon- og kommunikasjonsteknologien. Denne teknologien vil i vesentlig grad forandre hvordan virksomheter blir organisert, og hvordan kontakten med andre bedrifter og samarbeidet med disse fungerer. IKT er derfor både en slags industri i seg sjøl og et middel for å effektivisere egen bedrift og ha tilgang til sine samarbeidspartnere og kunder hele døgnet. Å få tilgang til et kommunikasjonsnett med stor nok kapasitet og til en riktig pris over hele landet kan bli avgjørende for en bedrifts framtid. Regjeringens styrking av utbyggingen av bredbånd og tilgan-

gen til bredbånd er da av stor viktighet. Bredbåndtilgang vil utvilsomt komme først i de tettest befolkede deler av landet. En årvåkenhet rundt denne utviklingen er nødvendig, slik at alle deler av Norge får tilgang til bredbåndnettet. Det kan ikke bli slik at firmaer på grunn av geografisk plassering mister konkurransekraft fordi en tilgang til bredbåndnettet ikke kommer, og i alle fall ikke kommer fort nok. Kompetanse og tilgang innenfor informasjons- og kommunikasjonsteknologi vil være helt avgjørende både for hvor godt en bedrift blir drevet internt, og hvordan firmaets produkter kan bli konkurransedyktige i en stadig tøffere internasjonal konkurranse.

Også for de produkter som en bedrift skal levere, er og vil idéutvikling, nyskaping og kompetanse bli stikkordene. Det blir kunnskapen lagt inn i produktene som vil være avgjørende for å vinne konkurransen med andre liknende produkter. I denne kunnskapen vil også en god og funksjonell design bli mer og mer framtrepende. Derfor er det viktig at Regjeringen i sin trontale legger stor vekt på forskning og utvikling. Forskningsinnsatsen skal styrkes, og målet er at Norge skal komme opp på OECD-nivå i løpet av en femårsperiode. Mange skulle sikkert ha ønsket at dette målet hadde vært nådd for lengst, og mener at det haster å komme opp på dette nivået. Videre kan det via matematiske beregninger og sammenligninger være lett å harselere over denne målsettingen. Det viktigste for Arbeiderpartiet er imidlertid nå at en forpliktende målsetting blir satt. Dette vil gi en forutsigbar politikk i forhold til bevilgninger, og de som trenger støtte, vet at forsknings- og utviklingsbevilgningen skal øke. Skulle målsettingen nås før femårsperioden er over, kommer ingen til å gråte over det.

Økonomisk sterke bedrifter er i liten grad avhengige av offentlige bevilgninger for å drive forskning. Disse har egne avdelinger for forskning og utvikling, nettopp fordi de tidlig har sett at det er ingen vei utenom. Det er nok å vise til Statoil i denne forbindelse, som har forsket i stor skala og har oppnådd mange gode og til dels oppsiktsvekkende resultater. Innen havbruk forskes det også mye og godt, finansiert av næringen sjøl. Den økende satsingen på forskning vil derfor gi mindre ressurssterke bedrifter bedre muligheter til å kunne være med på å forske på nye produkter eller forbedringer av eksisterende produkter, og dermed bidra til en nødvendig videreutvikling av de enkelte bedriftene.

Forslaget om å opprette et investeringsselskap med 5 milliarder kr i kapitalbase, hvor både staten og de private bedriftene bidrar, vil også bidra til å utvikle eksisterende dynamiske næringsmiljøer og til nødvendige omstruktureringer. Selskapet skal ha som oppgave å tilby kapital til både små og store bedrifter, på og utenfor børs, hjemme og ute. Dette er igjen med på å gi næringslivet muligheter for forskning, omstilling, utvikling av nye produkter og videreutvikling av sine bedrifter i en fase da nettopp forskning og utvikling er en nødvendighet for å overleve.

Ser en de tiltakene jeg her har nevnt, i sammenheng, vil den økende satsingen på utvikling og nyskaping være betydelig for næringslivet i Norge. Når vi også tar med at det innen jordbruket blir satt i gang et verdiskapingspro-

gram over fem år, med 100 mill. kr hvert år, er det grunn til å tro at landbruket totalt sett vil kunne levere flere foredlede produkter som kan gi økt verdi til produsenten.

Ivar Østberg (KrF): Ifølge trontalen er målet for distrikts- og regionalpolitikken å utvikle robuste regioner, sikre likeverdige levekår og god tilgjengelighet til offentlige tjenester i alle deler av landet.

Mandag ble Helse- og sosialdepartementets årlige rangering av levekårene i Kommune-Norge presentert. 11 av de 12 kommunene med dårligst levekår i landet ligger i Nord-Norge.

Levekårsproblema øker med størrelsen på kommunene, og levekårene er dårligst i Nord-Norge. Levekårs-målene – sosialhjelp, vold, uføretrygd, attføringspenger, arbeidsledighet, overgangsstønad og dødelighet – forteller tydelig om de utfordringer de kommuner er stilt overfor, som kommer dårligst ut på rangeringen.

Små kommuner på Vestlandet kommer best ut. Der-som likeverdige levekår skal bli en troverdig målsetting, er neppe kommunesammenslåing og sentralisering til store robuste regioner det svaret befolkningen i Distrikts-Norge er tjent med.

I fjor berget Redningsselskapet 166 mennesker på havet. I gårsdagens Dagbladet møtte vi den unge fisker Kai Espen Hersdal fra Tysvær i Rogaland som ble reddet etter sildefiske på Vestfjorden da «Borgøygutt» gikk ned utenfor Bodø. Han sier:

«Norge har ei kystlinje på 2 600 kilometer. Det virker ikke rettfærdig at det som bokstavelig talt er livsviktig for fiskere og sjøfolk, skal bli salderingspost».

Folket langs norskekysten skjønner ikke logikken i å kutte støtten til Redningsselskapet med 9 mill. kr. Er dette uttrykk for Arbeiderpartiets satsing på Kyst- og Distrikts-Norge hvor den framtidige verdiskaping skal skje?

Stortinget har klart sagt at sikkerheten til sjøs må sikres. Regjeringens forslag til budsjett innebærer at utarbeidelse av elektroniske sjøkart må utsettes i ti år til 2015, dette til tross for at vi vet at russisk transport av olje og gass langs kysten av Nord-Norge innebærer en formidabel miljøtrussel.

Nye havbrukskonsesjoner skal auksjoneres bort med det sannsynlige resultat at kapitalsterke interesser utenfor landet og landsdelen får styring over de lokale oppdretts-arealer. Vil manglende lokalt eierskap gi kommunesektoren større frihet til å foreta lokale valg etter lokale behov?

Ifølge trontalen skal statsbudsjettet bidra til en balansert utvikling i norsk økonomi. Når levekårsindeksen, hvor bl.a. arbeidsledighet er et av elementene som måles, viser at det er dårligst levekår i Nord-Norge, bruker Regjeringen budsjettet til å innføre arbeidsgiveravgift, eller konjunkturavgift som den kalles, i Nord-Troms og Finnmark, hvor vi ikke hadde arbeidsgiveravgift tidligere. Er dette å skape likeverdige levekår?

«Det høgre utdanningssystemet må styrkes», heter det i trontalen. Samtidig foreslås det et kutt til Universitet i Tromsø på 32 mill. kr fra 2000 til 2001.

Studentstyret ved Grethe Karlsen uttaler:

«Vi studenter kan ikke sitte rolig å se på at det eneste universitetet i Nord-Norge blir rasert. Skal det bli slik at nordnorsk ungdom må dra til Oslo for å få seg en utdanning?»

Universitetet i Tromsø er fortsatt ikke fullt utbygd. Er det god kompetanseoppbygging å bygge ned lenge før landsdelen har fått anledning til å ta igjen utdanningsetterslepet?

Distrikts-Norge og næringslivet der, enten det dreier seg om fiskeri og oppdrett, landbruk eller turisme, trenger infrastruktur, ikke minst i form av veier. Befolkningen i Lofoten, nordre Nordland og Sør-Troms føler seg lurt og bedratt når det ikke er foreslått bevilgninger til Lofast-forbindelsen. Det er ikke akseptabelt at alle tunge investeringer skal skje i det sentrale østlandsområdet, mens Distrikts-Norge avspises med smuler.

Til slutt: La meg peke på to forunderlige distriktssattinger eller helst mangel på sådanne. Når det gjelder lokal næringsutvikling, reduseres tilskuddsposten til utkantkommuner med sterk nedgang i folketallet. Ønsker ikke Arbeiderpartiet å bremse og aller helst stoppe fraflyttingen fra distriktene? Hva er hensikten med å redusere bevilgningen til kommunale næringsfond med 35 mill. kr?

Også budsjettene for Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling reduseres når en ser bort fra aksjekapitalen til IT Fornebu. I Distrikts-Norge ser vi ikke på aksjekapital til IT Fornebu på 165 mill. kr som et tiltak for regional utvikling. Det vi trenger, er tilgang på IKT-tjenester og bredbåndkommunikasjon til samme pris som resten av landet. Kristelig Folkeparti ønsker å ta hele landet i bruk.

Jan Petter Rasmussen (A): Justiskomiteen har i denne stortingsperioden gjort en rekke grep i kampen mot kriminaliteten.

Politiet har fått utvidede og mer effektive etterforskningsmetoder og større adgang til å ransake mistenkte personer for å finne eventuelle våpen. For en del alvorlige forbrytelser har Stortinget åpnet for muligheten for anonym vitneførsel, dette både for skjerming av vitnene og for at sannheten lettere skal komme fram i retten.

Skjerpet innsats mot gjengangerkriminaliteten står høyt på dagsordenen. Dette er nødvendig for å verne den vanlige mann og kvinne.

Videre har Stortinget gjort det lettere å inndra vinning når det er mistanke om at tingene er anskaffet som følge av kriminell virksomhet.

Ved endringer og skjerping av lovverket for seksuallovbrudd har vi lagt stor vekt på å beskytte kvinner og barn mot seksualforbrytelser. Blant annet er definisjonen av voldtekt utvidet, og det er lagt vekt på straffeskjerpelser. I forhold til straffeskjerpelser synes jeg også at Riksadvokatens utspill om større straffeutmålinger for drap er riktig.

Norsk deltakelse i kampen mot den organiserte internasjonale kriminaliteten er av stor betydning. At Schengen-lovgivningen nå er tilpasset og inne i norsk lov, er meget viktig i denne sammenheng, og likeledes at Norge

så fort som mulig får etablert en tredjelandsavtale med Europol.

Det må ikke være lettere for kriminelle å krysse landegrensene enn det er for politiet å gjøre det samme.

Kriminaliteten må bekjempes og forebygges med et bredt spekter av virkemidler. Det er viktig med raske og hensiktsmessige reaksjoner på begåtte lovbrudd. Vanskelige livsvilkår for den enkelte og samfunnsmessige forhold generelt fritar ikke for ansvar. Samfunnet må markere at kriminelle handlinger ikke tolereres, og at den det gjelder, må stilles til ansvar for sine handlinger. Samtidig må vi forebygge kriminell atferd før den finner sted. Vi må forhindre en uønsket kriminalitetsutvikling.

Arbeiderpartiet ser det som svært viktig å forhindre at barn og ungdom kommer inn på en kriminell løpebane. I denne sammenheng er det grunnleggende å legge til rette for trygge oppvekstvilkår, like muligheter til utdanning og gode sosiale nettverk. En viktig del av det forebyggende arbeidet vil være arbeid og tiltak mot etnisk diskriminering. Svak tilhørighet og stigmatisering gir grobunn for motreaksjoner i form av gjengkriminalitet.

Mindreårige som begår alvorlig kriminalitet, er et økende problem. Det har ofte vært et problem å finne fram til hensiktsmessige reaksjoner mot barn og unge i alderen 12 til 18 år.

Arbeiderpartiet mener at den kriminelle lavalder, som er 15 år, ikke skal senkes. Men også barn under 15 år som begår kriminalitet, skal bli møtt med reaksjoner fra samfunnets side. Arbeiderpartiet vil utvikle en helhetlig strategi for reaksjonsformer i forhold til lovbrudd begått av barn og unge i aldersgruppen 12 til 18 år. Reaksjonene må komme raskt, må stå i forhold til det lovbrudd som er begått, og må være tilpasset den enkeltes alder og situasjon. Både politi og barnevern må få klargjort sine roller og muligheter til å gripe inn overfor barn som begår kriminalitet. Samtidig må saker med unge lovbrøyttere prioriteres hos politi og påtalemyndighet, domstoler og kriminalomsorg, slik at samfunnets reaksjon kommer raskere.

Arbeiderpartiet mener at gjenger med unge som utfører kriminalitet, må vies særlig oppmerksomhet. Arbeidet med å splitte opp gjengene og få de enkelte medlemmene inn i andre miljøer er avgjørende for å bekjempe gjengkriminaliteten. Aktiv forebyggende innsats, tydelig grensesetting og et effektivt samarbeid mellom politi, barnevern og andre lokale etater er avgjørende virkemidler i arbeidet med disse unge. For å hindre nyrekruttering til ungdomsgjengene er det også viktig å slå hardt ned på gjengledernes lovbrudd. Samfunnet må vise at kriminalitet er uakseptabelt, og at kriminalitet ikke lønner seg. Da kan vi ikke stå rolig og se på at unge menn med liten eller ingen inntekt kjører rundt i biler til flere hundre tusen kroner, men bruke de muligheter vi har i straffelovgivningen, bl.a. reglene om inndragning av vinning, som jeg tidligere var inne på.

For Arbeiderpartiet er det avgjørende at justispolitikken ivaretar enkeltmenneskets trygghet og sikrer fellesskapets evne til å bekjempe kriminalitet. Rettssikkerhet og trygghet er helt grunnleggende forutsetninger for vel-

ferdssamfunnet. Arbeiderpartiet vil arbeide for et trygghere samfunn.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ågot Valle (SV): I morges gikk kvinner fra nesten alle partiene sammen om å legge fram et forslag om en handlingsplan mot omskjæring av jenter. Når vi gjør det – det er ikke ofte at kvinner på tvers av partigransene går sammen om å legge fram et felles forslag – er det et signal om at dette er en så viktig sak som opprører oss så langt inn i hjerterøttene, at vi vil stå sammen om å si: Ja, Stortinget skal gjøre sin del av jobben for å komme disse kriminelle handlingene til livs. Vi skal si klart fra at alle jenter, uansett opprinnelse, har krav på den samme beskyttelsen og å bli omfattet av de samme menneskerettighetene som enhver annen borger i dette landet. Dette er snakk om våre unger. Samtidig vil vi ikke være med på å gjøre denne saken til et verktøy til å øke fremmedfiendtlighet og rasisme her i landet.

Statsministeren sa tidligere i dag at kampen mot omskjæring representerer et nytt kapittel i kvinners frigjøring. Jeg er glad for at statsministeren har oppfattet dette viktige poenget, for dette er snakk om kvinnefrigjøring. For meg er dette kvinnekamp. Det er kamp mot en grov form for seksualisert vold. Det er kamp mot patriarkalske strukturer som vil ha kontroll over kvinners helse og kvinners seksualitet. Disse strukturene finner vi i varierende grad mange steder, men her er det altså snakk om meget sterke patriarkalske strukturer. Derfor er jeg veldig glad for at mange menn vil stå sammen med oss i den kampen.

Når vi vil ha en handlingsplan, er det viktig at vi kommer fram til tiltak som hjelper, og at dette arbeidet fortsetter også når lyskasterne fra media slukner. Vi mener at synliggjøring av det arbeidet som er blitt gjort i det stille av enkeltpersoner og organisasjoner i de miljøene dette gjelder, er viktig. For det er et faktum at mange, spesielt kvinner, har stått på for å gjøre noe med dette i disse miljøene. Disse må vi samarbeide med. Kvinner og menn i disse miljøene må få den styrken som trengs for å gjøre jobben, for det er her den viktigste jobben må gjøres, med hjelp fra oss og i mer samarbeid med stor-samfunnet.

Jeg mener at informasjonen om at omskjæring, eller kjønnslemlestelse, er forbudt ved lov, må intensiveres. Sjølsagt må det forebyggende arbeidet styrkes, først og fremst i helsevesenet og på skolen, og spesielt på helsestasjonene, der alle kommer med ungene sine. Alle må få den opplæringa som trengs for å føre den rette dialogen. Det må gis hjelp også til kvinner som har blitt omskåret, for dette er mødre til jenter som blir utsatt for presset om å bli omskåret. Når det gjelder synliggjøring av det internasjonale arbeidet, er det mange som gjør jobben sin. Det er også viktig.

Inge Lønning (H): Da Stortinget i vår – det var før regjeringsskiftet – behandlet forskningsmeldingen, var

Arbeiderpartiet, sammen med Høyre og SV, den sterkeste pådriveren for å løfte ambisjonsnivået. Den gang var Arbeiderpartiet meget utålmodig når det gjaldt oppfølgingen av Hervik-utvalget med forslag for å styrke den privatfinansierte forskning i Norge. Man ønsket å pålegge Bondevik-regjeringen at man skulle komme med den oppfølgingen allerede i forslaget til revidert nasjonalbudsjett.

Hva har skjedd? I Stoltenberg-regjeringens forslag er det et forslag om å lage en tilskuddsordning som bedrifter kan søke om støtte fra. Samtidig innfører man moms på forskningstjenester, slik at det går i null. I tillegg velter man nye skatter og avgifter over på bedriftene, som gjør at det overskuddet bedriftene kunne fristes til å investere i forskning og utvikling, isteden blir pumpet inn til statens løpende drift. Med det forslaget Regjeringen har lagt frem, kan man med inntil visshet grensende sannsynlighet slå fast at forskningsinnsatsen fra det private næringsliv kommende år ikke kommer til å gå opp, den kommer til å gå ned. Samtidig var det enighet i Stortinget – igjen med Arbeiderpartiet som en av pådriverne – om at man skulle understreke målsettingen om å nå gjennomsnittet av OECD-landenes nivå i løpet av de kommende fem år, og man ønsket å pålegge Bondevik-regjeringen å komme med en forpliktende opptrappingsplan i revidert nasjonalbudsjett. Så overtok man regjeringmakten selv. I revidert nasjonalbudsjett kom det ingen opptrappingsplan, aller minst noen forpliktende opptrappingsplan. Det kom en avskrift av konsentratet av Bondevik-regjeringens forskningsmelding pluss stortingskomiteens innstilling. I årets budsjettforslag viser man tilbake til den opptrappingsplanen man la frem i revidert, og som er ikke-eksisterende. Det var også enighet om at man skal forskyve tyngdepunktet over på grunnforskningen med en større andel av forskningsbevilgningene direkte til universitetene.

Hva skjer så i Stoltenberg-regjeringens budsjettforslag? Man går i stikk motsatt retning. Man svekker universitetsbudsjettene sterkere enn noen regjering har gjort på svært, svært mange år. Realiteten er at det ambisjonsnivået regjeringen Stoltenberg har lagt seg på, vil innebære at norsk forskningsinnsats vil sakke ytterligere akterut i 2001 i forhold til gjennomsnittet av OECD-landene. Det vil si at i de fire resterende år av perioden må man ha en ganske dramatisk opptrapping dersom man skal nå målet.

Jeg tror sammenfatningsvis at man om regjeringen Stoltenbergs forskningspolitikk, og særlig dens universitetspolitikk, kan bruke det uttrykk som statsministeren selv er spesielt glad i: Det er en enestående svak regjering.

Karin Kjølmoe (A): Det er uforståelig at sentrums-partiene har gjort nei til gasskraft i Norge til en av sine viktigste saker, ja så viktig at Bondevik-regjeringen gikk av. Hvorfor skal ikke norsk gass kunne brukes i Norge? Sentrumspartiene har ingen innvendinger mot å selge nordsjøgass til kontinentet uten at det stilles rensekraft. Gassen skal altså brukes, men ikke i Norge. Vi skal bare være råvareeksportør.

(Kjølmoen)

Arbeiderpartiets politikk er at nordsjøgassen bør kunne videreføres også i Norge, ikke bare i utlandet. Det er ren molbopolitikk at Norge skal importere gasskraft eller – enda verre – kullkraft fra kontinentet. Vi bør være eksportør både av gass og elektrisitet basert på gasskraft. Gassen bør brukes til industriutvikling – slik som det er planlagt i Nord-Trøndelag – og ikke utelukkende i utlandet. Gassen skal selges, den skal brukes, og det blir ikke mer utslipp om den brukes i Norge istedenfor på kontinentet. Når gass istedenfor kull brukes til å lage elektrisitet, blir faktisk utslippene redusert. Bruken av gass i Norge er ikke bare et miljøspørsmål, men et spørsmål om distriktsutbygging.

I trontaledebatten har Senterpartiet etterlyst distriktspolitikk fra Arbeiderpartiet, men etter mitt syn har Senterpartiet, med sitt standpunkt i gasskraftsaken, ingen troverdig distriktspolitikk.

Petter Løvik (H): Som det har gått tydeleg fram av debatten desse to dagane, har Høgre ein heilt annan næringspolitikk enn det arbeidarpartiregjeringsa legg opp til. I staden for å kome med store skatteskjerpingar og så dele ut igjen ein del via eit fond, politisk styrt, til eigenkapitalutvikling, vil Høgre lette skattane, vi vil skaffe mulegheiter for næringslivet til å utvikle seg ved å satse meir på den infrastrukturen som næringslivet er avhengig av, på vegar, på utdanning og forskning. Men i tillegg har Høgre sagt at vi er nøydde til å ta konsekvensen av det som fleire har peika på i debatten, nemleg at vi står i ein prekær mangel på arbeidskraft på mange viktige område. Vi vil prøve å få norske arbeidstakarar ut i arbeidslivet igjen, og vi har tidlegare foreslått fleire gonger å få opnare reglar, slik at vi kan få meir utanlandsk arbeidskraft inn. Blant anna manglar vi fleire tusen når det gjeld helsepersonell i vårt land, og dei må sannsynlegvis hentast frå langt andre land enn EØS-området.

Kanskje ser vi dette best når vi får konkrete saker. I min heimkommune Volda har vi nyleg hatt ei sak der to filippinske helseutdanna arbeidarar blir utviste frå landet, sjølv om dei har tilbod om arbeid frå fleire sjukehus både i Møre og Romsdal og i andre fylke i landet. Då ser vi kor meiningslaust det er når vi manglar fleire tusen helsearbeidarar, at enkeltpersonar som vi har så innmari god bruk for, blir utviste. Dette har ført til skarpe reaksjonar i lokalsamfunnet, som rimeleg kan vere. Og den skarpaste reaksjonen kom frå det lokale Framstegspartiet, som reagerte enormt i lokalavisa Møre med storoppslag, der Framstegspartiet går til «kamp FOR innvandring». Eg vil berre sitere litt av kva Framstegspartiet i Volda seier. Dei «reagerer med avsky overfor den politikk og den regeltolking som måtte ligge til grunn for UDI sitt avslag». Vedkommande som blir intervjuet, blir «eitrande sint». Og vidare: «Dette held ikkje. Og det må gjerast noko raskt, skal ikkje sentral politikk her i landet miste alt av tiltru, seier ein svært skarp Frp-politikar.» Og så seier han til slutt at dei har «kontakta politikarane sine på Stortinget» – dvs. framstegspartigruppa – «og vil få dei også til å reagere». Og så kjem han med eit hjarte-

sukk til slutt: Det ser ut som det er Høgre og Framstegspartiet som må sikre mulegheitene for å få fylt opp desse arbeidsplassane i helsesektoren med det personalet vi treng for å få eit betre helsevesen.

Om beskjeden har nådd fram til Framstegspartiet her på Stortinget, er eg usikker på. Det får vise seg når Høgre sitt forslag skal behandlast seinare i haust.

Øyvind Håbrekke (KrF): Trontalen og trontaledebatten er preget av at Norge er et rikt land. Det er i seg selv en utfordring. Både i et historisk perspektiv og i et globalt perspektiv finner vi mange eksempler på rike land i dype kriser. Det skyldes konflikter eller krig, mangel på demokrati, dårlig organisering, eller det kan skyldes at de rådende ideologier ikke gir rom for alle og bygger på feil verdier. Det viser at det er en svært lang vei fra rikdom til et samfunn som er godt å leve i.

Det er viktig å modernisere velferdsstaten. Det er viktig å organisere offentlig sektor på en effektiv måte. Men er det alt?

For å sette det på spissen: Dersom hovedmålet for velferdsstaten er å sikre brukerne tjenester av høy kvalitet, da kan vi legge ned hele det offentlige helse- og omsorgstilbudet, for markedet ville raskt sikret tilbud av høy kvalitet.

Men velferdsstaten bygger på et langt bredere grunnlag enn som så. For grunnlaget for både helse- og omsorgstilbud, de offentlige sosiale tjenester og offentlige utdanningstilbud er jo en moralsk idé.

Målene om rettferdighet, fellesskap og lik rett til velferdstjenester gjør velferdsstaten til noe langt mer enn en hvilken som helst tjenestetilbyder som skal maksimere kvalitet for sine brukere.

Etter å ha fulgt moderniseringsdebatten en tid, er jeg bekymret for at politikkerne kan bidra til å undergrave verdiene bak velferdsordningene ved å bruke en retorikk omkring velferdsstaten som om den var et hvilket som helst aksjeselskap. For det er et viktig poeng at velferdsstaten består bare så lenge dens grunnverdier og ideen om solidaritet står tilstrekkelig sterkt i befolkningen. I en tankevekkende artikkel i Dagbladet den 28. september gjør Sissel Benneche Osvold spørsmålet om forbedring av offentlig sektor først og fremst til et spørsmål om menneskeverd.

Det er en politisk utfordring som Kristelig Folkeparti vil ta på alvor, og ikke bare vedta riktige reformer for effektiv drift av sykehus og sykehjem, men i tillegg bidra til at verdigrunnlaget for velferdsstaten utvikles og styrkes. Dette bør ikke minst være en utfordring for sosialdemokratiet, som har gitt sentrale bidrag til oppbyggingen av dagens velferdsordninger. Og jeg synes det er interessant at representanten Tom Thoresen ser behovet for en verdimobilisering.

Og derfor er Kristelig Folkeparti opptatt av velferdsstaten, men vi er også like opptatt av hele velferdssamfunnet, som inkluderer frivillige organisasjoner, familie og viktige deler av det sivile samfunn. For det er verken aksjeanalytikerne eller organisasjonskonsulentene som avgjør hvor godt vi forvalter vår rikdom. Det er politiske valg – forankret i sunne og gode verdier.

Harald Solberg (KrF): Vi kan slå fast at Norge er mulighetenes samfunn. Men det hjelper ikke å være et samfunn fullt av muligheter dersom disse mulighetene ikke brukes. Regjeringens standpunkt i gasskraftsaken er det mest åpenbare eksemplet på at vi ikke bruker de mulighetene vi har.

Norge har nå en enestående mulighet til å gå foran. Vi kunne brukt våre muligheter, våre ressurser, vår kunnskap og vår erfaring til å bidra positivt til verdens miljø-situasjon. Vi kunne sagt at Norge lenge nok har bidratt negativt. Gjennom årtier har vi sluppet ut store mengder ødeleggende klimagasser. Vi har nå mulighet til å ta et krafttak for å utvikle CO₂-frie gasskraftverk. Dette ville vært et teknologisk fremskritt, som garantert ville bidratt til å redusere de totale klimagassutslippene. Men hva skjer? Jo, det åpnes for å bygge helt vanlige, sterkt forurensende gasskraftverk, som flertallet håper vil gi lavere totalutslipp. Realiteten er at disse gasskraftverkene vil fjerne mye av initiativet for å utvikle mer miljøvennlig teknologi.

Hvis dette er å bruke mulighetene i mulighetenes samfunn, hvis dette er å gå foran i miljøpolitikken, og hvis dette er en moderne og fremtidsrettet politikk, ja da er det på tide å tenke seg om. Dette er å rygge inn i fremtiden.

Alle ungdomspartiene, bortsett fra Fremskrittspartiets Ungdom, er imot bygging av forurensende gasskraftverk. Alle miljøorganisasjonene er også imot å bygge gasskraftverk. Er det fordi ungdomspartiene ikke forstår seg på hva som er fremtidsrettet politikk? Eller er det fordi en samlet miljøbevegelse ikke har innsett hva som er en miljøvennlig politikk? Eller kan det tenkes at både ungdom og miljøvernere ser at forurensende gasskraftverk verken er en løsning for fremtiden eller et miljøvennlig tiltak?

Det er lenge siden miljøbuksene til Arbeiderpartiet gikk fra å være grønne til å bli grå. Til og med festtalene fra Regjeringen er nå uten visjoner i miljøpolitikken. Trontalen inneholdt ingen samlende visjon for Regjeringens miljøpolitikk. Det er selvfølgelig verst at Regjeringen fører en praktisk politikk som går på tvers av miljøets interesser, men det er også ille hvis miljøperspektivet forsvinner fra de politiske festtalene. Da har vi tapt et vesentlig perspektiv for fremtidens politikk.

Vi trenger en fremtidsrettet miljøpolitikk. Vi trenger en politikk som satser på de virkelige utfordringene. I miljøpolitikken ligger ikke de store utfordringene innenfor kulturminner, friluftsliv eller rovvilt. Dette er selvfølgelig viktige saker, men de store utfordringene dreier seg om klimautfordringen og ressursutfordringen. På disse områdene fører ikke Regjeringen en fremtidsrettet politikk, dessverre.

Terje Stenseng (Sp): Reiselivsmeldinga vart behandla her i Stortinget i juni i år. Eg uttrykte i mitt innlegg den gongen at reiselivsnæringa har for låg merksemd og status – det gjeld på alle politiske nivå. Regjeringa sitt forslag til moms på reiselivstenester kan sjåast som eit uttrykk nettopp for dette.

Rundt om i landet, ikkje minst i mitt heimfylke Oppland, er reiselivsnæringa av dei aller viktigaste og står for

ein vesentleg del av arbeidsplassane. For mange regionar kan ei livskraftig reiselivsnæring bety framgang og optimisme.

Dessverre er innteninga innan reiselivet ofte heller svak. Dette har m.a. si årsak i at næringa er arbeidsintensiv, og at vi i så måte er eit høgkostland. Senterpartiet vil difor ikkje medverke til å auke byrdene ved å innføre moms på reiselivstenester, slik Regjeringa ønskjer og går inn for.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg vil gripa tak i eit sitat frå statsministeren sin tale, og det er: «Vi har nå tatt tidenes løft» når det gjeld kommunane.

Ja, beløpet sin storleik skulle tilseia det. Men her er eit stort men, for det er faktisk ikkje slik ein opplever det ute i felten. Kommunane sin eigen organisasjon, Kommunenes Sentralforbund, melder at kommunane no har blitt pålagt større utgifter som følgjer på i 2001 enn det som blir kompensert. Det gjeld pensjonskostnader, det gjeld eit læraroppgjer som delvis er rekna inn, og andre forhold. Og når utgiftene neste år blir større enn inntektene, då blir det ikkje meir verken til skule, helse eller omsorg. Då blir faktisk resultatet det motsette.

Kommunalkomiteen i Stortinget opplever i desse dagar å få meldingar frå ulike typar kommunar som fortel kva budsjettet for neste år – slik som det no ser ut – inneber i praksis. Dei største byane får ikkje inntekter og utgifter til å gå i hop, og det er ofte dei mest vanskelegstilte som opplever kutt på sine område. Vekstkommunane har sine spesielle utfordringar. Frå utkantkommunane, dei som frå naturen si side på ein spesiell måte er utstyrte både med jord og fisk og skog og vatn, og som gjennom ny teknologi er tiltenkt nye moglegheiter, og som òg på ein spesiell måte kunne avlasta dei største pressområda i landet vårt, også frå dei vert det meldt om reduserte inntekter i forhold til utgiftene. Situasjonen i år burde vore annleis fordi sentrumsregjeringa tok initiativ til ei såkalla konsultasjonsordning med Kommunenes Sentralforbund, der ein skulle finna fram til ei felles forståing av korleis situasjonen er i Kommune-Noreg. Det er avklart både når det gjeld 11 milliardar kr med gjeld i fjor, 10,6 milliardar i år og 10 milliardar til neste år. Det bør òg då vera avklart at ein gjerne kan framføra ynske om sterkare satsing på barnehagar, på skule, på helse og på omsorg, og til og med på kulturtilbod og på frivillige aktivitetar, som er så viktige i Kommune-Noreg, men då må ein òg tilføra meir midlar. Det er trist å konstatere at slike flotte tiltak som frivilligsentralar og anna frivillig engasjement opplever kutt. Senterpartiet kjem til å ta opp denne tråden i budjettsamanheng.

Presidenten: Kristin Halvorsen har bedt om ordet utenom tur for å sette fram forslag.

Kristin Halvorsen (SV): Jeg vil gjerne ta opp forslagene nr. 8 og 9, som er omdelt på representantenes plasser.

Presidenten: Kristin Halvorsen har tatt opp de forslag hun refererte til.

Siv Jensen (Frp): Tidligere i dag gikk Sonja Sjøli fra Høyre til angrep på meg fordi hun mente at jeg feilaktig hadde skapt inntrykk av at Stortinget har visst om at det foregår omskjæring av kvinner i Norge. Men det er ikke riktig, for Stortinget burde ha visst og har hatt all mulig anledning til å være klar over dette. Hvis ikke, hvorfor vedtok da Stortinget i 1995 lov om forbud mot kjønnslemlestelse? Jo, det var selvsagt fordi man ville sikre at norsk lov ivaretok dette forholdet. I 1996 ble det varslet en veileder fra Helsetilsynet om hvordan helsepersonell skulle forholde seg til disse spørsmålene. Det var i 1996. Men først etter avsløringene fra TV2 finner Helsetilsynet det for godt å begynne å gjøre noe med den saken. Det er fire år – fire år med unnfalhet på tross av at vi har visst. Senest i fjor fremmet Fremskrittspartiet forslag i Stortinget om at integreringspolitikken skulle være basert på at undertrykkende tradisjoner og kulturer ikke skulle aksepteres i Norge. Det stemte alle de andre partiene i Stortinget imot, på tross av at det faktisk er et vesentlig bidrag for å sikre at denne type forhold ikke skjer i Norge. Det å påstå at vi ikke har visst, er jo direkte feil, for det har vi gjort, men vi har altså latt være å gjøre noe med det, og tillatt at vårt helsetilsyn og andre organer ikke har fulgt opp og gitt kvinnene den nødvendige oppfølging som de faktisk bør få.

I forslag nr. 12, som er lagt fram som et såkalt tverrpolitisk kvinnefremstøt, er det kvinnelige stortingsrepresentanter fra alle partier med unntak av Fremskrittspartiet som er forslagsstillere. Men det skyldes ikke at vi ikke ville være med. Det skyldes det enkle faktum at vi aldri har vært forespurt om å stille opp som forslagsstiller når det gjelder dette. Det synes jeg er interessant. Hvorfor velger man å utelate det nest største partiet i Stortinget i et så viktig spørsmål? Jeg står her, og jeg kunne gjerne ha vært medforlagsstiller. Jeg kommer til å støtte forslaget. Men det er ganske spesielt.

Jeg synes det er enda mer spesielt at man må vente på slike avsløringer og la en så modig jente som Kadra måtte gå igjennom alt dette før det skjer noe, før noen er villig til å ta det opp, og før man er villig til å fremme et forslag om handlingsplaner. Dette har altså vært gjort før, uten at man har vært villig til å følge det opp i de organene som skal ha ansvar for det. Det synes jeg er ganske alvorlig, for man kan ikke komme løpende etter og vente på den type avsløringer før man gjør noe. Vi har fremmet forslag av denne karakter i 20 år – 20 år – og opplevd raljering og latterliggjøring fra et samlet storting. Vi har påpekt det, og man har stemt imot.

Christopher Stensaker (Frp): Det forekommer meg at NSB har kjørt av sporet og parkert seg på sidelinjen. Oppslag i mediene den senere tid vitner om at toget er uten styring og har stoppet for rødt lys. De eneste som går, er lederne. Til gjengjeld er de godt betalt. Dette er et forhold som det må ryddes opp i.

Den 1. desember 1996 ble forvaltningsbedriften NSB delt i to selvstendige organisasjonsheter. Trafikkdelen ble opprettet ved egen lov som selskapet NSB BA, og in-

frastrukturen ble lagt til et nytt forvaltningsorgan, Jernbanelaget. Rammen er gitt i St.prp. nr. 2 for 1996-97.

Når katastrofene, uhellene, tabbene og de banale feilene ligger skinnelangs som hos NSB, er det etter Fremskrittspartiets syn åpenbart at ledelsen og styret ikke har gjort en god nok jobb. Et sentralt spørsmål Fremskrittspartiet stiller seg, er om det bare er ledelsens kvalifikasjoner som har ført til at NSB er kommet i et uføre, eller om det også er andre forhold. Det er etter vårt syn helt klart at det her handler både om selskapsform og om organisering. Det må etter Fremskrittspartiets syn skapes aksept for at NSB styres og organiseres som et ordinært norsk selskap, og ikke, som i dag, som en forlengelse av Samferdselsdepartementet.

Det var et fornuftig trekk å skille NSB, som nå har ansvaret for togdriften, og Jernbanelaget, som har fått ansvaret for infrastrukturen. Fremskrittspartiet mener tiden nå er moden for en omdannelse av NSB til aksjeselskap, noe som skaper et klarere ansvarsforhold, hurtigere avgjørelser og avstand til departementet.

Det er ikke akseptabelt at NSB i flere uker har hindret at offentligheten har fått innsyn i nestenulykker og uhell ved at man i den senere tid har unnlatt å sende inn ulykkesrapporter til Jernbanetilsynet.

Det er heller ikke akseptabelt at folk står igjen på perongene uten at det er etablert et alternativ til toget. At togrutene forandres midt i en ruteperiode, skaper også problemer for de reisende.

Fremskrittspartiet vil komme tilbake med et Dokument nr. 8-forslag om å omdanne NSB BA til aksjeselskap.

Presidenten: Den reglementsmessige tiden for formiddagens møte er straks omme.

Stortinget er kommet i den noe overraskende situasjon at selv om det er varslet kveldsmøte, står det igjen bare fem inntegnede talere på talerlisten. Dette er en trontaledebatt, og det pleier ofte å være en såkalt parlamentariske lederes sluttrunde på slutten av en trontaledebatt. Hittil er det bare én av de parlamentariske lederne som har tegnet seg på talerlisten, så presidenten har ingen indikasjoner på om det vil bli en slik sluttrunde eller ikke.

Presidenten er klar over at det er innkalt til gruppemøter i de fleste gruppene kl. 16, og at mange, fordi det er varslet kveldsmøte, kan ha gjort andre avtaler. Presidenten er derfor svært i tvil om vi nå skal la møtet fortsette til det er slutt, eller om vi skal heve møtet og sette nytt møte kl. 18, og hun trenger egentlig Stortingets råd når det gjelder dette. Prinsipielt mener presidenten at når det er varslet kveldsmøte, skal det gode grunner til for at et formiddagsmøte skal fortsette utover i pausen.

Det er utgangspunktet, men dette er det opp til Stortinget å ha meninger om. Og det er naturligvis de parlamentariske lederne presidenten henvender seg spesielt til.

Hill-Marta Solberg (A): For Arbeiderpartiets stortingsgruppe skaper det ikke store vanskeligheter om vi slutfører debatten uten å ta pause og sette kveldsmøte.

Vi forutsetter – slik det ser ut på talerlisten – at det under alle omstendigheter ikke blir en veldig lang debatt fra nå av. Vi kan da akseptere at møtet fortsetter.

Presidenten: Er det noen som ønsker at vi skal heve møtet nå og sette nytt møte kl. 18?

Carl I. Hagen (Frp): Jeg er også i sterk tvil. Erfaring har av og til vist at hvis noen har noen synspunkter, er det fort en del andre som tegner seg. Det har jo ofte vært slik at vi tror debatten er ferdig, og så varer den både en time og halvannen lenger. Jeg tror kanskje ikke den vil gjøre det nå, i og med at jeg ikke fikk holdt mitt innlegg før presidenten i god tid før kl. 15 stoppet det – uvisst av hvilken grunn.

Vi har gruppemøte tillyst kl. 15.30 og har et relativt betydelig program fordi vi regnet med, som jeg tror de fleste andre, at vi allikevel måtte være her til kl. 18 og fortsette en stund til. Så for oss blir det i hvert fall betydelige problemer hvis det blir en lang debatt, men vi vil ikke motsette oss at vi kjører videre og blir ferdig, hvis det er stemningen også i de øvrige grupper i likhet med Arbeiderpartiet. Det betyr at mange må legge bånd på seg, men det innlegget jeg hadde planlagt å holde før kl. 15, vil jeg i alle fall ha anledning til å holde, selv om det nå blir etter kl. 15.

Presidenten: Det har ikke presidenten tenkt å motsette seg, heller.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Jeg vil bare kort melde fra vår side at hvis ikke dette møtet blir veldig mye forlenget, skulle ikke det representere noen store problemer. Jeg ville på en måte foretrekke det, det kan være hyggelig med en overraskende avlysning av et kveldsmøte også for en gangs skyld. Så jeg vil ta sjansen på at vi forlenger formiddagsmøtet, og skal prøve å legge bånd på meg slik at jeg kan bidra til en relativt rask avslutning.

Presidenten: Jan Petersen nikker også. Da tror presidenten at hun tar en votering på denne saken. Men presidenten vil allerede nå signalisere at hun ikke er overbevist om at vi er ferdige til kl. 15.30, bare så man tar det i betraktning.

Presidenten vil la votere over forslaget om å la formiddagsmøtet fortsette utover kl. 15.

V o t e r i n g :

Forslaget fra presidenten bifaltes med 119 mot 6 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.00)

Presidenten: Da ser det ut til at det er stor stemning for at vi fortsetter møtet.

Neste taler er Carl I. Hagen.

Carl I. Hagen (Frp): På slutten av trontaledebatten har jeg lyst til å gi uttrykk for at jeg syns den på et par områder har vært meget klargjørende.

For det første når det gjelder de rent politiske konstellasjoner, er det mange som sier at det har vært litt kjedelig, det har liksom ikke vært noe fult. I gamle dager var det kampen mellom den sosialistiske side og den ikke-sosialistiske side, og da hadde man litt fres i debatten, og ulike politiske retninger kom frem. I den nåværende situasjon, hvor alle partier samarbeider med alle andre partier i enkeltsaker, og alle partier er motstandere av alle andre partier i enkeltsaker, blir det ingen klare fronter, og da er det helt naturlig at det kommer an på den saken som drøftes, i hvilken grad det blir en spennende debatt.

Det andre som jeg syns er veldig klargjørende, er statsminister Jens Stoltenbergs klare påpekning av at når det gjelder alle statsbudsjett fra 1986, minus under Syse-regjeringen og minus 1997-98, har det vært Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti – og Venstre når de har vært i Stortinget – som har fastsatt budsjettene. Da vet vi også hvor hovedansvaret for situasjonen i helsevesenet, eldreomsorgen og skolen ligger. Når man imidlertid har hørt på Arbeiderpartiets talere i debatten, skulle man tro det var Fremskrittspartiet som hadde styrt de siste 10-12 årene, siden man bruker så mye tid på å komme med vrangforestillinger om vår politikk og angriper Fremskrittspartiet istedenfor å forsvare og forklare sin egen politikk. Jeg syns derfor det er greit at statsministeren har minnet det norske folk om at når han selv sier at det er nødvendig å satse på helse, eldre og skole, må det være fordi at det har ikke Arbeiderpartiet og samarbeidspartnerne tidligere gjort – og der er jeg faktisk enig med statsministeren. Derfor har Fremskrittspartiet i de aller fleste budsjettår styrket disse sektorene, og derfor har vi i denne debatten fremmet forslag om at vi ikke lenger kan tillate at ansvaret for det viktigste som innbyggerne er interessert i – gode tjenester betalt gjennom fellesskapet – er delt på stat, kommune og fylkeskommune, noe som gjør at man kan skylde på hverandre for alle manglene. Ansvaret må samles ett sted for de mest sentrale oppgaver, slik at man ikke kan overføre ansvaret til en annen. Det er derfor vi har sagt at styringen, kontrollen og finansieringen av helsevesenet, eldreomsorgen og skole- og utdanningssystemet bør bli en statlig oppgave, og det er en av de reformene vi er mest skuffet over at vi dessverre ser ut til å stå alene om. De andre vil fortsatt ha noen å skylde på for sine egne mangler.

Per Roar Bredvold (Frp): Fremskrittspartiet har som grunnholdning at kulturen og kulturlivet i størst mulig grad skal være fri for politisk styring. Kultur må være basert på frivillighet og et personlig engasjement, slik at enkeltmennesket, dvs. du og jeg med vår fantasi og kreativitet, kan skape noe nytt, hvis vi ønsker det. Staten og politikernes rolle i denne prosessen bør være begrenset til å opprettholde den rettslige ramme for individets egne valg.

Fremskrittspartiet mener at politisk målstyring av kulturlivet, slik det praktiseres i dag, vil kunne føre til passivitet og stagnasjon, og dette er det motsatte av hva kulturlivet fortjener. Fremskrittspartiet mener at kultur er et

meget vidt begrep, som hver enkelt innbygger tillegger særlige egenskaper. Det som oppfattes som positiv kultur av én person, kan oppfattes som en vulgaritet av en annen. En runde på en pub med viseaften kan være det maksimale for noen, mens andre må en tur i operaen for å oppleve sin kultur. Andre igjen har sine begreper om hva som er god og riktig kultur for dem. Derfor må det være et frivillig valg uten innblanding fra det offentlige. Skillelinjene i norsk kultur går ikke på den individuelle oppfatning av kulturbegrepet, men mellom den kulturen som støttes av offentlige midler, og den kulturen som ikke omfattes av slike offentlige støtteordninger.

Fremskrittspartiet mener at kultur er noe som på ulik basis dyrkes fram i et samfunn. Kultur kan være noe helt personlig, eller noe som oppfattes som allemannseie. Kultur skal være folkestyrt, slik at folks oppfatning av kultur vil styre kulturpolitikken og kulturutviklingen i landet.

De økonomiske rammer og betingelser er med på å styre vår bruk av kulturtilbudet, og man må få lov til å hevde at mye av den såkalte folkelige kulturen dessverre må baseres på mye frivillighet og dugnad. Her kan f.eks. korpsmusikk, amatørteater og idrett nevnes.

At denne dugnadsånden finnes, skal norsk kulturliv være særdeles glad for. Uten denne hadde nok mange lokalsamfunn kulturelt ligget øde. Nettopp idrettslag drives i meget stor utstrekning på dugnad, og Fremskrittspartiet mener at det er en veldig god utnyttelse, og det er sosialt, når så mange mennesker møtes og gjør en jobb mot et felles mål. Tilbudet dette gir, bl.a. til de unge, er svært viktig i vår tid og kan spare samfunnet for store midler i ettertiden. Derfor hadde det vært en mer riktig bruk av offentlige kulturmidler å overføre disse dit hvor flest mulig får glede av dem.

Kostnadene i forbindelse med operabygningen er allerede før det første spadetaket er tatt, overskredet med en kvart milliard kroner. To, tre, ja kanskje fire milliarder kr, som dette bygget vil koste, ville fått kulturlivet til å blomstre, ikke bare om sommeren, men hele året.

Ola D. Gløtvold (Sp): Regjeringen var pålagt å legge fram et forslag om et egenandelstak II, slik at kronikere og alvorlig langtidssyke og pleietrengende skulle sikres mot svært store utgifter i forbindelse med sin helsetilstand.

I budsjettforslaget, som kom dagen etter trontalen, avviser Regjeringen at det er mulig å finne et slikt system, og det sies ellers svært lite om hvordan det i så fall skulle kunne gjøres. Det er vanskelig å forstå, ja uakseptabelt, at en ikke kan finne en måte å skjerme alvorlig syke og pleietrengende på fra urealistisk høye egenutgifter. Det er svært skuffende at Regjeringen bare i trontalen, som da nærmest blir en festtale, snakker om solidaritet og rettfærdig fordeling, og at den ikke har en mer håndfast holdning – og handling – når det gjelder dette med store utgifter på grunn av sykdom og uførhet.

Jeg har lyst til å komme med et par andre kommentarer til trontalen og til det som har vært sagt i dag. Det har vært holdt fram at forebyggingsarbeid, ikke minst ved å

satse på barns og unges organisasjoner, skulle prioriteres av Stoltenberg-regjeringen. Det harmonerer dårlig med at vesentlige organisasjoner som f.eks. norske 4-H får et kutt på over 20 pst. i bevilgningen fra staten. Det samme kan sies når det gjelder frivillige organisasjoner innenfor helse- og sosialsektoren. Der er det ingen økning i tilskuddsbeløpet, som nå må deles på flere søkerorganisasjoner, og dermed blir det mindre på alle.

Debatten i dag startet med forsvarspolitik. Jeg har lyst til å avslutte mitt innlegg med litt forsvarspolitik. Det gjelder Regionfelt Østlandet og den store satsingen der, med det store utlegget som staten og Forsvaret i tilfelle får i den forbindelse. Jeg syns det nå må være på tide at vi ser dette mye klarere i sammenheng med den nye forsvarsstrukturen, og at vi også ser det klarere i sammenheng med økonomien innenfor Forsvaret. Det er kun gjort forundersøkelser i Gråfjell-området og i det området som er utlagt som et eventuelt felt for Regionfelt Østlandet. Det er viktig at vi nå tar en ny runde før vi bruker mer penger. Blant annet er det slik at prosjektledelsen ønsker å inngå avtaler om makeskifte når det gjelder grunnen neste år, og jeg håper at vi kan ta en debatt om dette før så skjer. Det viser vel også at kostnadsberegningene for dette feltet er høyst usikre, og at det her dreier seg om flere milliarder kroner, som kanskje burde brukes på en helt annen måte hvis vi skal ha en fornuftig utvikling av det norske forsvaret i framtida, og ikke rase store naturområder, som det her er snakk om.

Odd Einar Dørum (V): Vi kan stille spørsmål om hva som er forutsetningene i en rettsstat for å ta et oppgjør med kriminelle handlinger, og vi kan alle fort bli enige om at det er vitner.

Når vi nå har fått et oppgjør med den kriminelle handling som ligger i den legemsbeskadigelsen som omskjæring av kvinner er, er det fordi vi har fått et modig vitne. Vi har hørt imamer som har talt med to tunger, og vi reagerer. Da trenger ikke noen av oss å oppføre oss som om vi er politiske imamer. Jeg tror vi skal vise den dype respekt for de vitner vi har; at når de viser det mot at de trer fram, reagerer vi alle sammen. Derfor har vi også fått et tverrpolitisk kvinneinitiativ i Stortinget, som jeg hilser meget velkommen.

Det at vi har vitner, har gjort at vi i de senere årene har lagt arbeid i å beskytte og hedre vitnene. Det å bekjempe omskjæring er å bekjempe kriminell aktivitet. Og å snakke tydelig og klart om det skal vi alle gjøre.

Hvis det er noen som mot formodning har visst om dette uten å ha sagt fra tidligere, får vi bare ta det til etterretning, men for min del styrer jeg min politikk etter følgende prinsipper:

- Lytt til vitnene, for de vet hva det handler om.
- Vær raus mot mennesker på flukt.
- Gjør det klart for alle som kommer til Norge, at de må følge spillereglene her, med rettigheter og plikter.
- Bekjemp alle kvinneundertrykkende strukturer.
- Gjør det du kan for å unngå kunnskapsløse imamer, for det er like håpløst som kunnskapsløse prester.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg har ikke tenkt å gjøre noe forsøk på å oppsummere debatten, jeg vil bare si at jeg synes det var sider ved representanten Hagens oppsummering som faktisk var meget gode. Arbeiderpartiet, og jeg vil tro de andre partiene som har vært med og utviklet dette samfunnet dit det befinner seg i dag, tar mer enn gjerne ansvaret for det. For 25 år siden, da Hagens parti var forholdsvis nyfødt, lå Norge meget langt nede på alle statistikker. I dag er vi når det gjelder levekårsvurderinger, brakt omtrent helt til topps, så vi føler oss på ingen måte beskjemmet over å være ansvarlig for utviklingen gjennom mange tiår.

Egentlig bad jeg om ordet for å gi en stemmeforklaring.

Jeg vil starte med å vise til forslag nr. 2, fra Venstre, som omhandler arbeidsinnvandring. Høyre har her tidligere lagt fram et Dokument nr. 8-forslag for Stortinget som jeg antar på vanlig måte kommer til å bli sendt til handsaming i komite. Arbeiderpartiets gruppe vil sterkt anmode Venstre om å oversende forslag nr. 2 til komite, for vi finner det naturlig at det handsames sammen med dette Dokument nr. 8-forslaget som kommer til behandling. Det er den anmodningen vi har til Venstre når det gjelder forslag nr. 2.

Jeg vil også spesielt trekke fram forslag nr. 11 fra Kristelig Folkeparti, som går på å etablere en kunnskapsbase når det gjelder overgrep mot barn. Arbeiderpartiets gruppe synes dette er et forslag som har veldig mange gode og viktige intensjoner i seg. Det berører også viktige ting som det arbeides med. Det er derfor et forslag som vi gjerne ser oversendes. Det er konkretiseringer i forslaget slik som det foreligger nå, som det er vanskelig for Stortinget å gå inn på. Vi har ikke hatt noen behandling av dette, så vår anmodning til Kristelig Folkeparti er at forslag nr. 11 gjøres om til et oversendelsesforslag til Regjeringen, under henvisning til de viktige intensjonene som ligger her.

Det foreligger et forslag som Arbeiderpartiet er medforlagsstiller til, forslag nr. 12. Det stemmer vi naturligvis for.

De øvrige forslag anbefaler jeg Arbeiderpartiets gruppe å stemme imot. Det er stort sett enten forslag som vi er helt uenig i, eller forslag som går på tvers av noe Stortinget har vedtatt før. Jeg viser til at det også er forslag som går rett inn i saker som faktisk ligger i Stortinget; det gjelder forslag nr. 9, som omhandler forhold som ligger i transportplanen.

Hans J. Røsjarde (Frp): Dette blir ingen stemmeforklaring, men en vedtaksforklaring.

Det var hr. Gløtvold som fikk meg til å ta ordet i siste runde. Hr. Gløtvold forsøkte nok en gang å torpedere Stortingets vedtak om Regionfelt Østlandet med bakgrunn i utviklingen i Forsvaret og med bakgrunn i det som jeg muligens gav uttrykk for før i dag.

Jeg har bare lyst til å understreke at med den utviklingen Forsvaret står overfor, er det mer nødvendig enn noensinne å legge forholdene til rette for at de avdelinger vi har, skal øves og kan øves skikkelig. Det går på mannskapenes sikkerhet, ikke minst i forhold til det å delta i

internasjonale operasjoner, men også det å kunne utnytte og bruke sitt utstyr her hjemme.

Jeg kan ikke se noen som helst grunn til at Stortinget skulle ta innover seg hr. Gløtvolds tanker om å endre det vedtaket som Stortinget tidligere har gjort, og som er nødvendig.

Lars Sponheim (V): Siden Fremskrittspartiets parlamentariske leder helt avslutningsvis her svingte pisen over de partier som i den nære og den fjerne fortid har vært med på å bygge dette landet, vil jeg også gjerne få gi uttrykk for på vegne av Venstre at jeg definitivt føler at vi ikke har noe å skamme oss over i en slik sammenheng. Og jeg tror at historien taler for seg.

Det var oppfordring fra representanten Solberg om å gjøre forslag nr. 2 om til et oversendelsesforslag, og det er naturlig i sammenheng med at det foreligger et nær beslektet forslag til behandling i komite. Jeg vil rette meg etter det og foreslår at forslaget oversendes til komite for behandling, for så senere å komme tilbake til Stortinget.

Presidenten: Ola D. Gløtvold har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

Ola D. Gløtvold (Sp): Jeg regnet ikke med at representanten Røsjarde var den som først ville ta innover seg det som jeg sa. Men jeg håper at Røsjarde også kan være enig i at det er grunn til å se på en del ting som henger i hop her nå, bl.a. dette med forsvarsstruktur, og ikke minst økonomi i Forsvaret og hva vi skal bruke pengene til mest vettugt.

Vi vet at Forsvaret har fasiliteter i Indre Troms som de har brukt til dags dato, og som de fortsatt kan bruke når det gjelder skytefelt. Vi vet også at vi, hvis vi ønsker det, kan kommunisere og kanskje komme fram til en avtale med Sverige når det gjelder bruk av skyte- og øvingsfelt, og i forbindelse med internasjonale operasjoner må da det være mulig.

Jeg synes også at når vi snakker om at vi kan kjøpe tjenester og varer i utlandet fordi det ikke er inflasjonsdrirende, så burde det nå være interessant å se på om vi kanskje kan ha skyte- og øvelsesopplegg i Sverige istedenfor å bruke så mye penger som det her kommer til å gå med, på å øde et stort naturområde.

Carl I. Hagen (Frp): Dette er først og fremst en forklaring på vår stemmegivning.

Vi vil anbefale vår gruppe å stemme imot forslag nr. 1, fra SV, idet vi mener at CO₂-problematikken ikke hører hjemme under Statens forurensningstilsyn i det hele tatt. Det er ikke forurensning, det er gjerne en klimagass, men det kommer ikke under begrepet forurensning. Derfor ser vi ikke noe behov for å få en slik faglig vurdering.

Det vi gjerne ville hatt, var imidlertid en betenkning fra lovavdelingen i Justisdepartementet om den rettslige adgangen for Regjeringen etter vårt lovverk til å omgjøre en beslutning og en konsesjon tidligere gitt av den etat som, slik som loven nå er, skal gi den.

Vi hadde planlagt å stemme mot forslag nr. 2. Det blir nå sannsynligvis oversendt komitee, så jeg behøver ikke å begrunne det nærmere. Men vi er fortsatt imot de forsøkene på i praksis nå å åpne for fri innvandring som kommer fra Høyre og Venstre. Det er litt kamuflasje rundt disse forslagene, men i realiteten vil det etter vårt syn bety fri innvandring. Derfor vil vi selvsagt motsette oss det.

Vi stemmer for våre egne forslag.

Vi stemmer for forslag nr. 7, fra Petter Løvik på vegne av Høyre. Vi vil gjerne ha frem denne saken for Stortinget.

Vi vil stemme imot forslagene nr. 8 og 9, fra Sosialistisk Venstreparti. Vi kjenner SV når det gjelder bilavgifter og slikt, og vil ikke på noen måte bli satt i bås med dem, særlig ikke slik som dette er utformet, med veiprisering i sentrale strøk. Vi vil også stemme imot forslag nr. 9, da dette selvsagt, som representanten Hill-Marta Solberg sa, hører hjemme i Nasjonal transportplan og allerede er til behandling i Stortinget.

Vi vil stemme imot forslag nr. 10, selv om det er interessant at også SV ser at det kanskje er behov for noe mer statlig styring. Det er bare synd at vi ikke kunne få staten til å overta ansvaret og direktivene for utdanningssektoren, slik at vi virkelig kunne sørge for et like godt tilbud til elevene over hele landet, slik det er med vårt forslag.

Når det gjelder forslag nr. 11 – hvis det blir realitetsvotering over dette – vil vi stemme for. Men vi vil gjerne understreke at det er ordet «utrede» som er den operative bestemmelse. Deler av forslaget, slutten, kan virke som om man tar det for gitt at enhver som hevder at det har vært et seksuelt overgrep, har rett. Og nå må vi lære av de mange justismordene som etter hvert er avdekket, og ikke ta for gitt at hver gang noen hevder at noe er skjedd, så er det slik. Men vi tror det kan være interessant å se på et kompetansesenter, og særlig hvis Kripos er inne, slik at man faktisk kanskje kan få noen motforestillinger mot enkelte snevre fagmiljøer som alltid antar at en påstand om at det har vært et seksuelt overgrep, er riktig. Vi har nok av eksempler på at det ikke er det, så en ekspertise på dette området vil være fornuftig.

Vi stemmer selvsagt for forslag nr. 12, og konstaterer at alle andre partier i Stortinget som prater om fred og fordragelighet, gjør hva de kan for å stigmatisere Fremskrittspartiet ved at vi ikke var invitert til å være medforlagsstillere. Det synes jeg de parlamentariske ledere kanskje burde tenke litt gjennom når det gjelder forholdene for fremtiden.

Jan Petersen (H): Det ser ut som om stemmeforklaringene kommer nå. Det gjør vel at en del av Stortingets medlemmer ikke får med seg disse, men jeg tar også mitt bidrag nå, simpelthen fordi jeg også har et spørsmål i forbindelse med ett av forslagene.

Når det gjelder gjennomgangen av dem, vil vi stemme imot alle forslagene, med unntak av forslag nr. 2, fra representanten Sponheim, som jeg anser som en støtteerklæring til vårt Dokument nr. 8-forslag, fremlagt ved begynnelsen av gårdsdagens møte. Men vi stemmer selvfølgelig for forslag nr. 7, som er vårt eget, og for forslagene nr. 11 og 12.

De forslagene vi vil avvise, kaller ikke på spesielle kommentarer, med unntak av to. Det ene er forslag nr. 3, fra representanten Hagen. Det er velkjent at Høyre ønsker at staten skal overta ansvaret for sykehusene. Vi har riktignok en annen måte å legge opp det statlige ansvar for sykehusene på enn det Fremskrittspartiet har, men det ville ikke vært noen begrunnelse for å stemme imot forslag nr. 3. Men her snakkes det om helsevesenet i sin alminnelighet, også primærhelsetjenesten. Det gjør at vi ikke kan stemme for dette forslaget, men jeg vil gjerne understreke at vi mener at staten skal overta ansvaret for sykehusene.

Så var det forslag nr. 6, hvor representanten Hagen også ber om en integreringsmelding. Jeg må si jeg synes dette er et litt underlig forslag, tatt i betraktning at Carl I. Hagen allerede har inne til behandling i komité Dokument nr. 8:34. Så vidt jeg skjønner, vil det ligge an til at komiteen snart avgir innstilling om dette, slik at det representanten Hagen nå gjør, er å be om en integreringsmelding en gang til. Det er jo i seg selv litt pussig. Det kan man alltid leve med. Men det jeg undrer meg på, er hvorfor disse forslagene etter hvert er blitt forskjellige, for det er nemlig et viktig element i hans første forslag som er falt ut i andre forslag, nemlig kravet om at innvandrere også skal respektere at Norge er et samfunn bygd på de kristne grunnverdiene. Og da kunne det vært artig å vite: Hvorfor har nå kravet til kristne grunnverdier falt ut i dagens versjon av forslaget?

Presidenten: Hans J. Røsjarde har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

Hans J. Røsjarde (Frp): Dette er vel nærmest en adressering igjen til representanten Gløtvold.

Jeg bare slår fast at når det gjelder Senterpartiet og forsvarspolitikken, så er det å sammenligne med en som går inn i en restaurant og bestiller fra en rikholdig meny, men nekter å gjøre opp regningen etterpå. Det er bl.a. derfor vi er havnet i den situasjonen vi er. Og med en viss henvisning til et omtalt teaterstykke – i Trøndelag, er det vel – så vil jeg hevde at hr. Gløtvold som vanlig rygger inn i solnedgangen.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Ved avslutningen av trontaledebatten skal jeg nøye meg med å si at dette er vel dels en debatt som er preget av at sammensetningen av Stortinget er den samme som ved fjorårets trontaledebatt, men regjeringssituasjonen er en annen. Det har også preget debatten til en viss grad, først og fremst som en forpostfektning til den forestående budsjettbehandling. Miljøspørsmål har i stor grad preget debatten. Det tror jeg også blir en forpostfektning til budsjettbehandlingen, som jeg tror i stor grad også vil dreie seg om det, og hvor Regjeringen og regjeringspartiets vilje til samarbeid vil bli satt på prøve, ikke minst i forbindelse med miljøpolitikken, siden Regjeringen som kjent kom til makten ved hjelp av den, eller rettere sagt ved hjelp av det motsatte, nemlig en dårlig miljøsak.

Men for ikke å be om ordet flere ganger skal jeg nå benytte anledningen til en kort stemmeforklaring.

Forslag nr. 1, fra SV, vil jeg anbefale Kristelig Folkepartis gruppe å stemme for. Det er i tråd med vår gasskraftpolitikk at vi får en nærmere faglig vurdering av de globale virkningene av disse utslippene.

Forslag nr. 2 har forslagsstiller Lars Sponheim akseptert oversendt komiteen til behandling samtidig med det Dokument nr. 8-forslaget Høyre har fremmet på samme saksområde, og det synes jeg er fornuftig.

Forslagene nr. 3-6, fra Fremskrittspartiet, vil jeg anbefale Kristelig Folkepartis gruppe å stemme imot. De har så vidtrekkende konsekvenser at vi ikke kan ta det i form av en votering etter trontaledebatten. Forslag nr. 6 har for øvrig representanten Jan Petersen kommentert.

Forslag nr. 7, fra Høyre, når det gjelder å få oversendt Berg-utvalgets innstilling om fagskoleutdanning, vil jeg anbefale vår gruppe å stemme for. Så vidt jeg vet, har den nåværende kirke- og undervisningsminister varslet at det skulle skje tidligere, og så har det etterpå kommet andre signaler, og jeg synes det er naturlig at vi får det på Stortingets bord så snart som mulig.

Så har vi forslagene nr. 8 og 9, fra SV. Forslag nr. 8 gjelder en omlegging av avgiftssystemet. Intensjonen i dette er vi er for, noe som vi også tidligere har uttalt. (Det ringer i en mobiltelefon.) – Jeg skjønner det nå blir satt musikk til forslaget også! Jeg vil på tross av det foreslå at det oversendes Regjeringen, slik at en kan komme tilbake til det.

Når det gjelder forslag nr. 9 og kollektivtransportens andel av den totale transporten, synes jeg det naturlig hører hjemme i forbindelse med behandlingen av Nasjonal transportplan. For første gang er det nå en samlet transportplan, hvor slike spørsmål hører hjemme, så jeg vil be SV vurdere forslaget oversendt samferdselskomiteen til behandling sammen med transportplanen.

Når det gjelder forslag nr. 10, fra SV, må jeg tilrå vår gruppe å stemme imot det. Det gjelder såpass drastiske omlegginger innenfor skole- og utdanningspolitikken at vi ikke er beredt til å ta det her og nå.

Forslag nr. 11 er fremsatt av en representant fra Kristelig Folkeparti, og jeg skal da, uten at det er noen stor overraskelse, anbefale vår gruppe å stemme for det. Det samme vil jeg gjøre når det gjelder forslag nr. 12, som er fremmet av kvinner fra flere partier, om en høyaktuell sak som det er god grunn til å følge opp på denne måten. Jeg anbefaler å stemme ja til det forslaget.

Odd Roger Enoksen (Sp): Først noen ord om debatten mellom Ola D. Gløtvold og forsvarskomiteens leder, Hans J. Røsørde. Det skulle vel kanskje være tilstrekkelig å minne om at Senterpartiet aldri har stemt for Regiofelt Østlandet og heller ikke vil komme til å stemme for det, så i den grad etableringen av et skytefelt for Østlandet bringer Forsvarets økonomi i en dårligere posisjon, får andre ta ansvaret for det.

Så en kort stemmeforklaring: Jeg vil anbefale Senterpartiets gruppe å stemme for forslag nr. 1. Forslag nr. 2 er omgjort til et oversendelsesforslag. Jeg vil anbefale å

stemme mot forslagene nr. 3–6, men for forslag nr. 7. Dersom – jeg har vært litt uoppmerksom – forslag nr. 8 ikke blir omgjort til et oversendelsesforslag, vil jeg anbefale gruppen å stemme for det. Forslag nr. 9 vil jeg i likhet med andre foreslå blir omgjort til et oversendelsesforslag til komiteen. Det hører naturlig hjemme i behandlingen av Nasjonal transportplan. Hvis ikke det blir gjort, vil jeg anbefale gruppen å stemme for det forslaget. Forslag nr. 10 – dersom det ikke blir omgjort til oversendelsesforslag – vil jeg anbefale gruppen å stemme mot. Forslag nr. 11 stemmer vi for, og forslag nr. 12 for.

Kristin Halvorsen (SV): Det er noen av oss som hadde regnet med å ha gruppemøte hvor vi kunne avklare standpunkter til et par forslag, men vi klarer det med munn-til-munn-metoden i løpet av innspurten.

Dette er en ganske merkelig trontaledebatt, som på en måte renner litt ut i sanden. Det er helt tydelig at det arbeidet som skal gjøres i forhold til å bygge politiske konstellasjoner i norsk politikk framover, ikke skjer for åpen sal og åpen mikrofon, men helt andre steder. Og det kan godt hende at det er fornuftig, så spares velgerne i hvert fall for de verste smerteskrisk så langt.

Jeg har noen kommentarer til det som har foregått. Med forundring registrerte jeg Siv Jensens innlegg, for det var faktisk slik at Fremskrittspartiet la fram et forslag i går uten å konferere med noen andre partier, nemlig forslag nr. 6, som de mente var et forslag som virkelig skulle få slutt på omskjæring en gang for alle, og vi andre var unnnfallende som ikke kunne gå inn på den typen forslag. Men jeg mener at det er et forslag som ikke tar innover seg at å oppfordre til omskjæring av jenter i Norge er en kriminell handling. Vi snakker verken om tradisjoner eller kultur. Man må være klinkende klar fra Stortinget på at det er en kriminell, straffbar handling å oppfordre til, utføre eller sørge for at det blir utført omskjæring på egne døtre. Derfor synes jeg at forslaget fra Fremskrittspartiet er et bleikt, unnnvikende, forklarende og unnskyldende forslag og helt i strid med det som bør være den faste holdningen i denne typen saker.

Så er jeg også meget overrasket hvis det er slik at noen representanter i Stortinget har visst om at noen norske statsborgere eller noen som har opphold i Norge, har oppfordret til grov kriminalitet. For hvis man har hatt den vissheten og den kunnskapen, så har man også hatt en plikt til å gå til en anmeldelse til politiet. Det oppsiktsvekkende med det TV2s program har dokumentert i det siste, er nettopp at de klarte å dokumentere oppfordring til grove lovbrudd, og at det ble sendt på direkten. Hvis det er noen her som har visst om det, vil jeg gjerne ha en forklaring på hvorfor det ikke er anmeldt.

Ellers mener jeg at det faktisk er veldig viktig at man tverrpolitisk tar et ansvar for at kontakten mellom de jentene og kvinnene som har arbeidet mot disse grove ulovlighetene, og det brede flertall av det norske samfunn er bra, og at man spiller på lag, fordi her er det mange som må gjøre en jobb. Vi må også ta vår del av det ansvaret.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet.

Kristin Halvorsen (SV) (fra salen): Jeg har en stemmeforklaring. Skal jeg ta den senere, eller skal jeg ta den nå?

Presidenten: Presidenten tror vi foretrekker å ta den nå.

Kristin Halvorsen (SV): SVs forslag nr. 1 skal vi selvsagt stemme for. Nr. 2 vil bli oversendt. Nr. 3–6 stemmer SV imot. Forslag nr. 7 vil SV gjerne støtte.

Når det gjelder forslag nr. 8–9, er vi av Kjell Magne Bondevik blitt bedt om å vurdere oversendt forslag nr. 8 til Regjeringen og forslag nr. 9 til samferdselskomiteen. Jeg lurer på om vi skal imøtekomme det på den måten at vi oversender både forslag nr. 8 og forslag nr. 9 til samferdselskomiteen i forbindelse med transportplanen – og jeg ber om det. Forslag nr. 10 er et forslag fra SV.

Når det gjelder forslag nr. 11, er SV i tvil om det er fornuftig å ha én sentral kunnskapsbase med kompetanse på seksuelle overgrep mot barn. Kanskje bør det være regionale kunnskapsbaser, kanskje bør det være flere, eller det bør gjøres på andre måter. Men å heve kompetansen når det gjelder seksuelle overgrep mot barn, er en meget viktig oppgave. Så intensjonen, slik vi oppfatter den, bak dette forslaget er vi for. Hvis det blir realitetsvotering, stemmer SVs gruppe for, men vi tar forbehold om at vi tror dette kanskje kan løses på flere måter, dvs. at Regjeringen også må ha mulighet til å vurdere flere andre måter enn én sentral kompetansebase.

Forslag nr. 12 stemmer SVs gruppe selvsagt for.

Presidenten: Flere har da ikke bedt om ordet, og debatten er avsluttet.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte

presidenten: Da er vi klare for votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 12 forslag. Det er

- forslagene nr. 1, 8 og 9, fra Kristin Halvorsen på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Lars Sponheim på vegne av Venstre
- forslagene nr. 3–6, fra Carl I. Hagen på vegne av Framskrittspartiet
- forslag nr. 7, fra Petter Løvik på vegne av Høyre
- forslag nr. 10, fra Rolf Reikvam på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 11, fra Finn Kristian Marthinsen på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 12, fra Ågot Valle på vegne av Berit Brørby, May-Helen Molvær Grimstad, Magnhild Meltveit Kleppa, Sonja Irene Sjøli, May Britt Vihovde og seg selv

Forslagene er omdelt på representantenes plasser i salen.

Presidenten vil starte med forslag nr. 2, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å legge fram praktiske forslag for arbeidsinnvandring til Norge fra land utenfor EØS-området innen 1. januar 2001.

Forslagene skal sikre både faglært og ufaglært arbeidskraft, der dette er nødvendig i ulike bransjer og virksomheter og i ulike deler av landet. Tiltakene skal bygge på at de som kommer hit har sosiale rettigheter og plikter, som tilsvarer det andre i Norge har. Ordningene skal være konjunkturuavhengige og også kunne gi grunnlag for fast bosetting.

Ordningene skal være oversiktlige både for dem det gjelder og berørte virksomheter. Hensikten er å få raske resultater for å dekke opp viktige velferds- og verdiskapningsoppgaver i Norge.»

Forslag nr. 2 er i løpet av debatten foreslått oversendt kommunalkomiteen, og presidenten vil foreslå at dette forslaget oversendes kommunalkomiteen. – Det anses vedtatt.

Presidenten går så til forslagene nr. 8 og 9, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem et forslag om hvordan avgiftssystemet kan legges om slik at det blir dyrere å bruke bil, men billigere å eie den, og der deler av dagens bensinavgift erstattes av et system med veipricing i sentrale strøk»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å legge frem en plan for hvordan kollektivtransportens andel av den totale transporten skal økes»

Disse forslagene er under debatten foreslått sendt samferdselskomiteen. Presidenten vil foreslå at disse forslagene oversendes samferdselskomiteen. – Det anses vedtatt.

Så tas forslag nr. 1, fra Sosialistisk Venstreparti, opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen om å be Statens Forurensningstilsyn gi en faglig vurdering av de totale globale virkningene av økte norske CO₂-utslipp som følge av Miljøverndepartementets nye konsesjonsvilkår til Naturkraft A/S.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 70 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.44.54)

Presidenten: Presidenten tar så opp til votering forslag nr. 10, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en omfattende satsning på grunnskolen. Det viktigste i satsningen skal være:

- Det innføres minstestandarder som reduserer de store forskjellene mellom kommunene. Ingen kommuner skal ha anledning til å bruke mindre penger på grunnskolen enn et lovfestet minste timetall.
- Antall elever i klassene skal settes ned på grunnskolen ungdomstrinn.

- Kommuner og skoler som prøver ut nye organisasjonsformer og arbeidsmåter skal gis ekstra bonus (stimuleringsstilskudd).
- I kombinasjon med omorganisering av skoledag og arbeidsmåter settes det i verk forsøk med gratis varmt skolemåltid i et antall utvalgte kommuner/skoler.
- Det avsettes årlig statlige investeringsmidler som øremerkes miljøtiltak og utbedring av skolebygg. Midlene stilles til disposisjon for kommunene på spesielt gode vilkår.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble mot 6 stemmer ikke bifalt.

Presidenten: Forslag nr. 7, fra Høyre, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremlegge egen sak for Stortinget om Bergutvalgets innstilling om fagskoleutdanninger (NOU 2000:5) i løpet av høstsesjonen 2000.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Høyre bifaltes med 67 mot 45 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 15.45.30)

Presidenten: Forslag nr. 11, fra Kristelig Folkeparti, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede muligheten for å etablere en sentral kunnskapsbase med kompetanse på seksuelle overgrep mot barn. Fagpersonalet tilknyttet denne basen er tenkt å rykke ut til hele landet ved henvendelse fra lokale politistasjoner. En mulig kunnskapsbase kan være tilknyttet Kriminalpolitisen og bør bestå av ekspertise som raskt kan komme i kontakt med barnet for å sikre mulige bevis og hjelpe barnet i den første fase med bearbeiding av opplevelsene.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti bifaltes med 72 mot 45 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 15.45.53)

Presidenten: Forslagene nr. 3, 4, 5 og 6, fra Fremskrittspartiet, tas opp til votering.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem de nødvendige lovendringsforslag slik at staten kan påta seg det direkte finansieringsansvar for helsevesenet i landet.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem de nødvendige lovendringsforslag slik at staten kan påta seg det direkte finansieringsansvar for eldreomsorgstjenestene i landet.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem de nødvendige lovendringsforslag slik at staten kan påta seg det direkte finansieringsansvar for utdanningstjenestene i landet.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem en ny integreringsmelding blant annet basert på at undertrykkende tradisjoner og kulturer ikke kan aksepteres i Norge.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 97 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.46.15)

Presidenten: Forslag nr. 12, fra Ågot Valle, Berit Brørby, May-Helen Molvær Grimstad, Magnhild Meltveit Kleppa, Sonja Irene Sjøli og May Britt Vihovde, tas opp til votering. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringa utarbeide en handlingsplan mot kjønnslemlestelse av jenter. Planen må bl.a. inneholde:

- Synliggjøring og bedret samarbeid med organisasjoner og enkeltpersoner som arbeider mot kjønnslemlestelse av jenter innenfor de miljøene det gjelder i Norge.
- Informasjon om at kjønnslemlestelse av jenter er forbudt ved norsk lov.
- Forebyggende tiltak, bl.a. i helsevesenet og skolen.
- Forsterket internasjonalt samarbeid om disse spørsmålene.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Ågot Valle, Berit Brørby, May-Helen Molvær Grimstad, Magnhild Meltveit Kleppa, Sonja Irene Sjøli og May Britt Vihovde bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det gjenstår da for presidenten å foreslå at Hans Majestet Kongens tale til det 145. Storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring vedlegges protokollen. – Dette anses vedtatt.

S a k n r . 2

Referat

1. (8) Forslag fra stortingsrepresentantene Morten Lund og John Dale om å sørge for at forvaltningen av de fire store rovdyra er i tråd med Stortingets intensjoner (Dokument nr. 8:92 (1999-2000))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
2. (9) Forslag fra stortingsrepresentant Carl I. Hagen om endringer i statsbudsjettet for 2000 (Dokument nr. 8:1 (2000-2001))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
3. (10) Forslag fra stortingsrepresentantene Kristin Halvorsen, Øystein Djupedal og Rolf Reikvam om å investere deler av inntektene ved salg av Telenor-ak-

- sjer i forskning og utdanning (Dokument nr. 8:89 (1999-2000))
Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.
4. (11) Forslag fra stortingsrepresentant Karin Andersen om en tilleggsbevilgning på budsjettet for 2000 for å skaffe boliger til bostedsløse (Dokument nr. 8:91 (1999-2000))
Enst.: Sendes kommunalkomiteen.
5. (12) Samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 43/2000 av 12. mai 2000 om endring av vedlegg XVIII til EØS-avtala (direktiv om mellombels tilsetjing) (St.prp. nr. 2 (2000-2001))
Enst.: Sendes kommunalkomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for utenrikskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
6. (13) Anmodnings- og utredningsvedtak i stortingsseksjonen 1999-2000 (St.meld. nr. 4 (2000-2001))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
7. (14) Kapitalutvidelse i Statkorn Holding ASA (St.prp. nr. 4 (2000-2001))
Enst.: Sendes næringskomiteen.
8. (15) Spørsmål i forbindelse med endring av departementstilknytningen for Telenor m.v. (St.prp. nr. 3 (2000-2001))
Enst.: Sendes samferdselskomiteen.
9. (16) Saker som Stortinget ikke har behandlet i sesjonen 1999-2000 (Dokument nr. 11 (1999-2000))
Enst.: Vedlegges protokollen.

Møtet hevet kl. 15.50.
